

Perhediakonia

Parisuhteen palikat

Murkun kanssa

Vankien läheisten tukeminen

- 3 Pääkirjoitus** Kaikki eivät pääse Puuhamaahan
- 4 Diaari**
- 6 Kuvassa** Liisa Vätilä
- 8** Jumalan varassa
- 10** Parisuhteen palikoilla hyvinvointia perheisiin
- 12** Eropalikat
- 15 Menninkäinen**
- 16** Parisuhdetyön aloittaminen Akaan seurakunnassa
- 18** Avioliitto – siihen ne hinkuu ja siinä sitten vinkuu!
- 20** Lähi- ja parisuhdeväkivalta
- 22** Perhediakonia vaikeissa olosuhteissa elävien perheiden tukena
- 24** Lasten vertaistukiryhmät
- 26** Murkun kanssa
- 28** Kitke! ehkäisee kunniakonflikteja yhteistyöllä
- 30 Henttiset**
- 32** Vankien läheisten tukeminen kirkon tehtävänä
- 34** Vankien omaisten näkökulma vankien perheiden tukemiseen
- 36** Ajatuksia perheestä vammaistyön näkökulmasta
- 37** Älä päästä lasta syrjäytymään
- 38** Diakonia-lehti 50 vuotta
- 40** Possukauppoja ja henkistä pääomaa
- 42** Miksi vapaaehtoistyö kangertelee?
- 44** Terveisiä Heidelbergista!
- 46** Varpu ja herra huolimatka
- 47 Kirjat**
- 48 Iltahartaus** Lapsettomat ja lapset

6

12

24

40

JULKAISUJA

Diakonia ry
Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö
Suomen Diakonialaitosten Liitto
Diakoniatyöntekijöiden Liitto
Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö
Kirkkopalvelut
Suomen Kaupunkilähetysten Liitto
Suomen Merimieskirkko
Espoon Diakoniasäätiö
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö

HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA
Antti Lemmetyinen

KUSTANTAJA
Kustannus-Osakeyhtiö
Kotimaa

TOIMITUSKUNTA

Laura Hakoköngäs
Tiina Laine
Tomi-Pekka Liias
Jussi Mursula
Irene Nummela
Terttu Pohjolainen
Maija Sankari
Ilkka Sipiläinen
Asta Turtiainen

TOIMITUS

PL 185
00161 HELSINKI

PÄÄTOIMITTAJA

Kalle Kuusimäki
p. 050 501 2901

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ

Raïli Suviranta
p. 050 540 6192
raïli.suviranta@evl.fi

TOIMISTOSIHTTEERI

Eila Karkkunen
p. (09) 1802 456
eila.karkkunen@evl.fi

TAITTO JA KUVANKÄSITTELY

Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Eila Karkkunen
p. (09) 1802 456
eila.karkkunen@evl.fi

TILAUSHINTA KOTIMAAHAN

Tilaushintana kotimaahan 34 €/vuosikerta,
ulkomailla 36 €/vuosikerta, opiskelijahinta 16 €.
Osoitetietoja voidaan luovuttaa kaupallisille
ilmoittajille.

KANSI:

Kalle Ahonen

LEHTI ILMESTYY

6 kertaa vuodessa
Numero 3 ilmestyy 4.6.2010
Lehden teemana
Laki diakonian tukena

ISSN 0355-8797

Kirjapaino Uusimaa, Porvoo

ILMOITUSHINNAT:

mustavalkoisena 1 e / pmm
nelivärisenä 1,30 e / pmm
Ilmoitushintoihin lisätään arvonlisävero 22 %.

ILMOITUSMYynti:

Seija Kosunen, puh. 020 754 2270
seija.kosunen@kotimaa.fi

ILMOITUSTEN VASTAANOTTO JA VALMISTUS:

ilmoitusmyynti@kotimaa.fi
puh 020 754 2000

Kaikki eivät pääse Puuhamaahan

Lapsille järjestetään lastenkutsuja, jotka maksavat 200–1 000 euroa. Lisäksi tehdään matkoja Puuhamaahan, Linnanmäelle, Muumimaahan ja Tykkimälle. Näin kerrotaan Helsingin Sanomien kuukausiliitteen artikkelissa "Lasten ehdoilla" (maaliskuu 2010). Nuorisotutkija Tommi Hoikkalan mukaan perheet elävät yhä enemmän lasten ehdoilla: auto hankitaan lasten tarpeiden mukaan, vanhemmat kuljettavat lapsia harrastuksiin niin, että vanhemmille ei jää juuri aikaa itselleen. Hän arvelee kysymyksen olevan tasaverstaistumisesta, jonka yksi piirre on se, etteivät vanhemmat ihmiset ole enää auktoriteetteja. Suomi on nyt yhteiskunta lasten ehdoilla.

Toisaalta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisun (Lapsiperheiden hyvinvointi 2009) mukaan lapsiperheet ovat jääneet jälkeen keskimääräisestä tulokehityksestä. Lapsiköyhyys on kasvanut vuodesta 1994 kolminkertaiseksi. Lapsiväestössä köyhyys on 14 % yleisempää kuin muun väestön keskuudessa. Näillä perheillä ei ole varaa maksullisiin lastenkutsuihin tai edes laittaa lasta maksullisiin harrastuksiin.

Pakollista säästämistä merkittävämpiä perheissä olivat 1990-luvun laman seuraukset perheen ilmapiiriin ja vanhempien jaksamiseen: puolessa perheistä mieli oli matalalla ja kolmannes vanhemmista koki keskinäisen suhteensa kärsivän. Kun vanhempien henkinen hyvinvointi kärsii, lisääntyy riski lasten käytösongelmiin ja masentumiseen. (Lapsiperheiden hyvinvointi 2009)

Lapsiperheiden köyhyyden taustalla on vanhempien työttömyyttä, osa-aika- ja pätkätyöllisyyttä, työmarkkinoilta syrjäytymistä, pieni-

palkkaisuutta ja sosiaaliturvan riittämättömyyttä. Tämä kaikki näkyy seurakuntien diakoniatyössä. Työntekijän roolit vaihtuvat rinnallakulijasta puolestapuhujaan. Diakoniatyöntekijä on läsnä perheen kivussa, oli se sitten henkistä, hengellistä tai taloudellista.

Jos Suomi olisi yhteiskunta, jossa todella huomioitaisiin heikommat – lapset ja vanhuksat – silloin pikkulapsiperheiden tai yksinhuoltajaperheiden ei tarvitsisi kamppailla joka-päiväisestä leivästä esimerkiksi menemällä leipäjonoon.

Vastuu kirkon perhetyöstä ei kuulu vain diakoniatyöntekijälle vaan se on kaikkien yhteinen tehtävä. Yhteistyöhön perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi tarvitaan kaikkien työntekijöiden osaamista.

Minäkö perhetyön tekijä? – materiaali julkaistiin tammikuussa. Se on tarkoitettu kirkon työntekijöille ja vapaaehtoisille vastuunkantajille sekä seurakuntien luottamushenkilöille tueksi päätöksentekoon.

Julkaisun tavoitteena on innostaa eri toimijoita tunnistamaan omia mahdollisuuksiaan tukea perheenjäseniä ja edesauttaa perheiden hyvinvointia. Julkaisu antaa suuntaviivoja ja konkreettisia työvälineitä perhelähtöisen työtteen vahvistamiseksi seurakunnissa. Samalla siinä hahmotellaan kirkon perhetyön erityispiirteitä.

Pienistä kuvista rakentuu kokonaisempi kuva siitä, mitä oman paikkakunnan perheille kuuluu ja miten seurakunta voisi palvella heitä. Eikä kysymys ole vain seurakuntalaisten vaan myös työntekijöiden perheistä. Siksi jokainen on myös perhetyön tekijä.

– IRENE NUMMELA

Koulutusta ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen ja auttamiseen

Ihmiskaupan uhrien tunnistamisessa olemme kaikki vielä alkumetreillä. Vaikeus on yhtä suuri niin prostituutioon liittyvän kuin työperäisen ihmiskaupan suhteen. Sisäministeriön ihmiskauppaohjausryhmän alainen koulutus-työryhmä järjestää tänä vuonna aiheeseen liittyvää koulutusta. Sitä voi lämpimästi suositella seurakuntien työntekijöille. Ongelmia esiintyy varsinkin ulkomaisten työntekijöiden työsuhteissa ja -oloissa. Rajanveto ihmiskauppaan on vaikea, mutta mahdollisesti voitte käyttää muita tukitoimia.

Tulevat koulutukset:
Helsingissä vi 18, Säätytalo, paikkoja riittää
Oulussa vi 20, ei vielä tietoa tilasta
Tampere vi 39, ei vielä tietoa tilasta
Helsinki vi 42, Säätytalo

Laitamme tarkemmat tiedot KDY-verkoston sivulle, kunhan saamme niitä.

Joutsenon vastaanottokeskus koordinoi valtakunnallista ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää, jonka kautta jo kymmeniä uhreja on tuettu ja autettu eri tavoin. Vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijä Emilia Reijonen on valmis järjestämään myös räätälöityä kou-

lutusta seurakunnille. Hänen puhelinnumeronsa ovat:

071 876 3213, 050 456 1894.

Ihmiskaupan uhrien virallisen auttamisjärjestelmän puhelinnumero: 071 876 3170

Joutsenon vastaanottokeskuksen numero toimii ihmiskauppatapauksissa valtakunnallisena auttavana numerona, johon kuka tahansa voi ottaa yhteyttä avun ja neuvojen saamiseksi.

KDY:ssä ihmiskauppa-asioiden kanssa ovat tekemisissä Kati Jääskeläinen, Marja Kantanen ja Marja-Liisa Laihia.

Sovittelu

Ristiriitojen kohtaamisesta konfliktien hallintaan

Esa Poikela (toim.)

Kirja on tarkoitettu kaikille, jotka haluavat ratkaista ristiriitoja niitä äärimmilleen kärjistämättä. Teos antaa välineitä käytännön sovittelutyöhön erilaisissa luottamus-, ohjaus- tai esimiestehtävissä toimiville henkilöille. Se sopii myös oppimateriaaliksi kaikille niille aloille, joilla yhteistoiminnan yhtenä edellytyksenä on taito ratkoa inhimillisiä ristiriitatilanteita.

Julkaisija PS-kustannus

Uutta tutkimusta diakoniatyöstä

SIRPA JUOLA JA
 RAIJA VÄISÄNEN (TOIM.):
 DIAKONIATYÖ YHTEISKUNNAN
 MUUTOKSESSA
 DIAKONIANVIRANHALTIJOIDEN
 ERITYISKOULUTUKSEN KEHITTÄ-
 MISHANKKEET AJAN TULKKEINA

Muuttuva yhteiskunta ja muuttuvat työympäristöt haastavat myös diakoniatyötä arvioida omia kehittämistarpeitaan. Julkaisuun on koottu diakonianviranhaltijoiden erityiskoulutuksen kehittämishankkeet, joiden kautta piirretty kuva tämän päivän monimuotoisesta ja haastavasta diakoniatyöstä.

Keskeiseksi teemoiksi nousee tiedotus, viestintä, yhteistyö ja yhteiskuntaan vaikuttaminen. Kirjassa hankkeet tuovat näkyväksi omaan op-

pimiseen liittyvän käsitteellisen tiedon ja työelämän tuoman kokemuksellisen tiedon yhdistämisen.

Diakonia-ammattikorkeakoulu /
 D Työpapereita 51
 DIAK julkaisutoiminta
 tilaukset@diak.fi

RAILI GOTHÓNI JA
 EILA JANTUNEN:
 KÄSITYKSIÄ JA KÄSITTEITÄ
 DIAKONIATYÖSTÄ JA
 DIAKONISESTA TYÖSTÄ

Kirjassa pohditaan diakoniatyön käsitteitä ja testataan diakonisen hoito- ja sosiaalityön käyttöä tutkimuksessa ja arjen käytännöissä. Tutkimus suoritettiin kyselytutkimuksena diakoniatyöntekijöille ja sen fokuksena oli heidän erilaisen käsityksiensä ja kokemuksensa peilaaminen erilaisten asiantuntijuuksien hyödyntämisessä.

Tutkimus nostaa näkyväksi työntekijöiden omia käsityksiä ja kokemuksia diakonisesta hoito- ja sosiaalityöstä. Kirja on uusi ikkuna tämän päivän ammatilliseen diakoniatyöhön.

Diakonia-ammattikorkeakoulu /
 A Tutkimuksia 25
 DIAK julkaisutoiminta
 tilaukset@diak.fi

Tukiryhmä vankien omaisille 2010

Läheisen vankilajakso voi olla raskas elämänvaihe omaisille. Oloa voivat kuormittaa epävarmuus tulevasta, ympäristön suhtautuminen ja arjen toimintojen uudelleen jakautuminen. Voimia kuluttavassa tilanteessa omainen on usein myös tärkein tuki vangitulle läheiselleen. Vankien omaisten tukiryhmä on tarkoitettu avuksi elämäntilanteen kriisissä selviämiseen ja se soveltuu vankeuden eri vaiheissa olevien vankien aikuisille läheisille. Ryhmässä voi luottamuksellisesti käsitellä elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyviä tunteita, kokemuksia ja kysymyksiä. Työskentely tapahtuu psykodraaman menetelmällä, mm. rooleihin eläytymällä ja keskustelemalla. Ryhmällä on suuri merkitys hoitavana tekijänä, joten sitoutuminen ryhmään koko keskojaksi on tärkeää.

Järjestäjä ja ohjaajat

Ryhmät järjestää Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallitus, Diakonian ja yhteiskuntatyön yksikkö. Turussa kokoontuvaa ryhmää ohjaavat kir-

kon kriminaaliryhmän sihteerit, teologi ja sosiaalipsykologi **Sami Puumala** ja sopeutumisvalmennustyössä toimiva fyysioterapeutti **Salla Koivunen**. Ohjaajat ovat pätevyitymässä psykodraamanohjaajaksi Helsingin psykodraamainstituutissa. Helsingissä kokoontuvaa ryhmää ohjaa Sami Puumala.

Ryhmävaihtoehdot

Turussa viikonloppuisin kokoontuva ryhmä, yhteensä 120 tuntia.

Turun kristillisellä opistolla tapahtuvista kokoontumisista, ruokailuista ja majoituksesta ei peritä maksua, mutta matkakustannuksista osallistujat vastaavat itse. Opisto tarjoaa lastenhoidon, josta vastaavat opiston lastenhoitajat ja opiskelijat. Osoite on Lustokatu 7, ajo-ohjeet www.tk-opisto.fi.

Kokoontumiset alkavat lauantaisin klo 10 ja päättyvät sunnuntaina klo 14 seuraavina päivinä: 15.–16.5., 12.–13.6., 28.–29.8., 18.–19.9., 23.–24.10., 20.–21.11. Heinäkuussa 1.–2.7. ja joulukuussa 3.–4.12. kokoontuminen on VAO:n val-

takunnallisten päivien yhteydessä, ennen päivien alkua.

Helsingissä perjantai-iltaisina kokoontuva ryhmä, yhteensä 60 tuntia

Ryhmä kokoontuu klo 18–21 seuraavina iltoina: 7.5., 21.5., 4.6., 18.6., 9.7., 27.8., 10.9., 24.9., 8.10., 22.10., 12.11., 19.11. ja 10.12. Ryhmä on maksuton, mutta matkakustannuksista osallistujat vastaavat itse.

Ensimmäisellä kerralla molemmissa ryhmissä arvioidaan ryhmään liittymistä ja tehdään päätös jatkosta.

Kiinnostuksensa tukiryhmään voivat ilmoittaa myös henkilöt, joille kumpikaan ryhmä ei sijaintinsa vuoksi sovi. Tiedustelun avulla arvioidaan tuen tarvetta maan eri alueilla.

Ilmoittautumiset ja tiedustelut

Ilmoittautumislomakkeen voi tilata sähköpostitse sami.puumala@evl.fi tai puhelimitse Marita Salomaa, (09-1802 309). Ilmoittautumiset molempiin ryhmiin tulee tehdä 30.4. mennessä. **Tiedustelut:** Sami Puumala, (09) 1802 316, (050) 340 2758 tai sähköpostitse sami.puumala@evl.fi.

Lastensuojelun laatupäivät 2010

Teema: Vaikuttavaa lastensuojelua

Kenelle: Lasten ja nuorten hyvinvointipolitiikasta ja suojelusta vastaavat päättäjät, johtajat, asiakastyöntekijät ja kehittäjät, jotka toimivat julkisella ja yksityisellä sektorilla sekä järjestöissä ja seurakunnissa

Miksi: Osallistujat saavat tietoa lasten

ja nuorten hyvinvointityön sekä lastensuojelun palvelujärjestelmän tuloksellisuuden, vaikutusten ja vaikuttavuuden seurannasta
Maakunnallisten seminaarien sarja syksyllä 2010:

23.9. Itä-Suomi/Savo: Kuopio, Joensuu, Mikkeli ja Jyväskylä

30.9. Etelä-Suomi: Järvenpää

6.10. Pirkanmaa/Välisuomi: Tampere

27.10. Pohjois-Suomi: Oulu

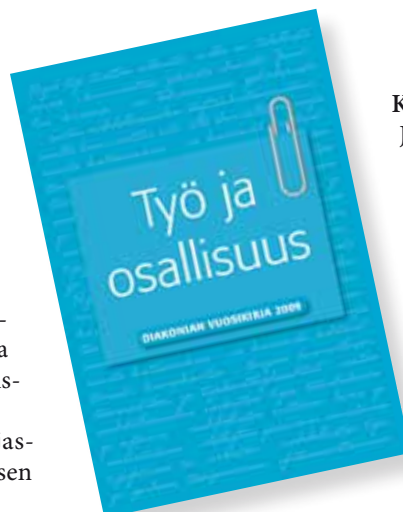
4.11. Rannikkoseutu: Vaasa

Tarkemmat ohjelmatiedot julkaistaan kevään 2010 aikana osoitteessa www.lastensuojelunlaatupäivät.fi
Kirkkohallitus on seminaarisarjan yhteistyökumppani.

Työ ja osallisuus

Diakonian vuosikirja 2009 sanoittaa kirkon diakoniateemaa Työ ja osallisuus. Kirjassa käsitellään ihmisarvoisen työllistämisen ja monimuotoisen työelämän edistämistä Yhteisvastuukeräyksen, Kirkon Sosiaalifoorumin sekä Kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön näkökulmista. Työ ja osallisuus -vuosikirja on kirkon yhteiskuntaeettinen puheenvuoro ihmisarvoisesta työllistamisestä ja osallisuuden lisäämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kirkon organisaatiot saavat vuosikirjassa myös tietopaketin sosiaalisen työllistämisen mahdollisuuksista.

Kirjoittajina

Jukka Paarma, Tarja Cronberg, Ville Päivänsalo, Asmo Kalpala, Antti Raunio, Jorma Niemelä, Lea Karjalainen, Jaana Meremies, Mika Vuorela, Laura Hakokönigäs, Pia Kummel-Myrskog, Kai Henttonen, Ilkka Sipiläinen ja Hannu Suihkonen.

Kirja maksaa 18 € sekä postituskulut. Kirjaa voi tilata Diakonia ry:stä Eila Karkkuselta, eila.karkkunen@evl.fi, puh. (09) 1802 456.

Johanna Sointula

Tässä talossa on tilaa ihmiselle

”Saadaanko me kokoontua näin kauniissa tiloissa?” on moni kysynyt ihmeissään Liisa Vänilältä. Hän on Ylöjärven seurakunnan pappi ja Pappilan Perhetalon toiminnanjohtaja.

Ison keltaisen talon kynnyksellä aistii kodin. Kaunis tila ottaa hyvin vastaan. Puiset pinnat ja vanhanaikaiset tapetit, vanhat huonekalut ja eloiset viherkasvit kertovat elämää ymmärtävästä hengestä.

Toiminnanjohtaja Liisa Vänilä keittää kahvia valoisassa keittiössä, jossa toimi ennen vanhaan kirkkoherranvirasto. On maanantai ja Pappilan renkien ja piikojen viikkopalaveri pian alkamassa.

Alun alkaen ideana on ollut löytää ne perheet ja perheenjäsenet, joita muut tahot eivät ole tavoittaneet. Jatkuvana haasteena on myös kehittää työhön sopivia toimintamuotoja.

– Lähtökohtana on ihminen ja hänen tarpeensa. Edelleen kysymme, mikä tarvitsee Perhetaloa ja tätä työpanosta eniten. Liisa kertoo ja asettelee kahvikuppeja pöydälle.

Ihmistä kunnioittaen

Pappilan Perhetalon laadukas toiminta tunnetaan laajasti. Toiminta kerää viikoittain satoja ihmisiä.

Kiittävä palaute kertoo kootusti siitä, että ihminen on kokenut tullessaan kohdatuksi.

Talossa on tilaa kahdessa kerroksessa. Lukuisissa huoneissa on loistavat mahdollisuudet erilaisten ryhmien kokoontua. Vintissä on pikkuväellä tilaa vipeltää, mutta myös alakerran salissa, missä arvokasta tunnelmaa luovat kustavilaistyylihuonekalut. Pienen alttarin kuvana on suojelusenkelitaulu, se kaikille niin tuttu.

150 vuotta vanha pappila oli jo ränssitymässä, kun vuosituhatosen vaihteessa talo päätettiin remontoida. Silloinen kirkkoherra näki tarpeellisena luoda

uutta toimintaa paikkakunnalle muuttaneille lapsiperheille. Remonttirahat saatiin myymällä pappilan perunamaita.

Vuonna 2003 Pappilan Perhetalon toiminta aloitettiin ja toiminnanjohtajaksi pyydettiin seurakunnan kappalaisen sijaisuutta hoitanut Liisa Vänilä.

– Yhteistyö lähti heti innostuneesti käyntiin kaupungin ja muiden tahojen kanssa. Siitä lähtien ihmisiä on tullut tasaisena virtana, Liisa kertoo.

Toimintaa tarpeiden mukaan

Viikoittain vintillä kokoontuu Perhetalon perhekahvila. Vapaamuotoinen yhdessäolon paikka on suunnattu vanhemmille, isovanhemmille ja lapsille. Perhekahvilassa on tarjolla myös ruokaa edulliseen hintaan.

Äitien voimavararyhmä toimii yhteistyössä kaupungin kanssa. Ryhmään kutsutaan synnytyksen jälkeiseen masennukseen sairastuneita äitejä lapsineen.

– Meillä on 12 kokoontumisen ohjelmarunko. Vauvoille on hoitajat, jo-

Johanna Sointula

Kaikki vaikuttaa kaikkeen

Liisa kertoo miettivänsä työtoverinsa **Terhi Frimodig-Takalan** kanssa jatkuvasti työn priorisointia.

– Innostumme niin helposti kaikesta. Voimavarat ovat rajallisia, joten on jatkuvasti palattava Perhetalon tarkoitukseen ja tehtävään.

Vahtimestari on osa työtiimiä. Perhetalo ei pysyisi kauniina ilman häntä.

– Vahtimestari huolehtii talosta kuin kodistaan, Liisa antaa kiitosta.

Työntekijät eivät ole perhetalon ohjelmansuorittajia, vaan vastuuta jaetaan muillekin. Työtä tehdään tavallista ihmistä kuunnellen, onhan hän oman elämänsä paras asiantuntija. Ihmisiä etsiessä toimintaa on yritetty mainostaa avoimesti ja selkokielellä.

Pappilan Perhetalon toiminta on vaikea sijoittaa perinteisiin seurakunnan työalueisiin.

– Tämä ei mahdu vanhoihin seurakunnan toimintarakenteisiin. Kaikkien rajojen ylittäminen ihmisen hyväksi on tärkeää, Liisa sanoo.

Tukea ja voimaa hän kertoo saavansa seurakuntalaisilta ja työkavereiltaan.

Heikompien puolella

Oman elämänsä rankat kokemukset ja vaikeat ajat ovat Liisan mukaan muokanneet hänen elämäänsä. Perheenjäsenien sairaudet ja aviomiehen työttömyys ovat pitäneet pienellä paikalla.

Sädekehää hän ei koe voivansa tavoitella. Heikoimpien, sivussa ja syrjässä olevien puolustajana hän tuntee olevansa kotonaan.

Kahden lapsen äiti ammentaa perheestään. Avioparin yhteinen harrastus on Mennään yhdessä -parisuhdeleirien vetäminen. Aviomies on myös tarvittaessa Perhetalon parisuhdetapaamisissa mukana.

Yhteistyö toimii Välilän perheessä toisinkin päin, kun Liisa istuu rattiin ja hoitaa miehensä taksi-yrityksessä ajoja.

– JOHANNA SOINTULA

ten äidit saavat rauhassa syventyä ohjelmaan. Toiminta on pyörinyt alusta alkaen, joten ensimmäisen ryhmän vauvat menevät nyt eskariin, Liisa kertoo.

Äiti Teresan peittotalkoihin kokoontuvat ikäihmiset, joille halutaan samoin kynnys pitää matalana. Mukaan uskaltautuvat tulla myös ne, joille muihin ryhmiin lähteminen voi olla jännittävää. Talkoissa on jo neulottu noin 200 peittoa, Etiopiaan on valmistettu nuttuja ja muitakin projekteja on ollut. Työntouhun ohessa salissa kahvitellaan ja puhutaan mukavista asioista.

Parisuhdekysymyksiä ja yksinhuoltajuutta voi jakaa vertaistukiryhmissä. Erityislapset ja heidän vanhempansa kokoontuvat myös jakamaan arjen iloa ja suruja.

– Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten vanhemmat ovat usein todella yksin, Liisa sanoo ja kuvaa, miten tärkeää heille on kokea, että eivät ole marginaalia ja kaiken ns. normaalin ulkopuolella.

Parisuhteen tukeminen eri muodoissaan kuuluu Perhetalon toimintaan oleellisena osana.

– Minulla on työrukkasena avioparitimi, jossa on neljä pariskuntaa. Saan heiltä ideoita ja he pitävät tapahtumissa esim. luentoja, jolloin toimin mentorina.

Retkeily ja leiritoiminta on myös suosittua. Viikonloppuleirejä järjestetään myös yhdessä naapuriseurakuntien kanssa.

– On helpompi tulla mukaan, kun leirillä on pareja muualtakin kuin kotikaupungista, Liisa tietää.

Sielunhoitoa ja pari- ja perheterapiaa Perhetalo tarjoaa maksutta.

– Laitoin selkokielisen ilmoituksen seurakuntautisiin ja ihmisiä alkoi tulla. Tarve on niin suuri, että nyt minun lisäksi asiakkaita ottaa vastaan perheterapiaa opiskeleva psykologi, perheenäiti.

Tästä työstä saa hyvän mielen

Vilkas puheensorina kuuluu pöydän ympäriltä, kun Pappilan piikojen ja renkien palaverissa käydään läpi menneet ja tulevat työtehtävät.

Ryhmä syntyi, kun joukko talkoohenkisiä miehiä tuli kysymään töitä. Toimintamallin esikuvana on Tampeleen Mummon Kammarin vastaava, jossa vapaaehtoiset tekevät kodin pieniä työtehtäviä.

Tällä kertaa pohdittavaksi nousee työtehtävien rajaaminen. Ryhmässä päätetään, että jyrkille katoille ei menä lunta luomaan, koska se on turhaa ja vaarallista.

Kaupungin virkailijoiden toimesta on tullut enenevässä määrin saatto-oppoita. Liisa päättää keskustelun jälkeen, että piit ja rengit eivät voi ottaa vastuulleen monia tunteita kestäviä saatto-oppoita.

Piit ja rengit tarjoavat veloituksetta apuaan ikäihmisille ja yksinhuoltajille, myös maahanmuuttajia on asiakkaina. Kolme vuotta toimineessa ryhmässä on tällä hetkellä toistakymmentä aktiivista jäsentä. Vuosittain työtehtäviä kertyy noin 250.

Kodin pienet askareet, kuten lampun vaihtaminen tai asiointitehtävät antavat molemmille osapuolille iloa.

– Tämä on sellaista vanhan ajan huolenpitoa ja välittämistä, yksi reingeistä perustelee mukana oloaan.

Jumalan varassa

Kirkon perhetyön perusteita

Jumala loi ihmisen yhteyteen itsensä ja toisten ihmisten kanssa. Mies ja nainen ovat erilaisina samanarvoisia ja yhtä tärkeitä. Luomiskertomuksesta käy jo ilmi miehen ja naisen kumppanuus. Vauvastakin kasvaa ihminen toisten ihmisten avulla, ensin tyttö tai poika, sitten myöhemmin aikuinen nainen tai mies. Seksuaalisuus on myös Jumalan ihmiselle antama lahja. Sen toteutuminen miehen ja naisen elämässä on monimuotoista, edellyttää vastuullisuutta ja toisten huomioon ottamista niin kuin muidenkin Jumalan lahjojen käyttäminen.

Aikuiset siirtävät seuraavalle sukupolvelle omalla esimerkillään ja ohjauksellaan ihmisenä olemisen tapoja. Vanhan Testamentin maailmassa se merkitsi Jumalan käskyjen pitämistä ja Jumalan johdatuksen muistelua. Niistä kerrottiin lapsille ja lastenlapsille, sillä Jumalan tahdon mukaan elämiseen liittyi siunaus. Uuden Testamentin puolella näkyy perhekokonaisuus: kun perheenisä tuli uskoon, koko perhe kastettiin. Kaikki perheenjäsenet pääsivät osallisiksi uudesta elämästä Jeesuksen yhteydessä. Jokainen sai kasvaa sisään Jumalan tuntemiseen. Yhdessä pidettiin huoli siitä, että uskonperintö siirtyi sukupolvelta toiselle. Seurakunnastakin puhutaan siellä Jumalan perheenä.

Perhetyössä vanhemmuuden tukeminen ja siitä iloitseminen on keskeistä. Kaikenikäisten omaa kasvua, myös hengellistä, ruokitaan. Samoin kotona tapahtuvaan kristilliseen kasvatukseen annetaan aineksia. Lapsella on oikeus saada jo kotonaan uskonto- ja arvokasvatusta. Näin hän saa välineitä ratkaisujen punnitsemiseen, oikean ja väärän hahmottamiseen, elämäntut-

**Minäkö perhetyön tekijä? –
suuntaviivoja perhelähtöisen
työotteen vahvistamiseen
seurakunnissa
ilmestyi vuoden 2010 alussa.
Tämä artikkeli liittyy
aineiston teologiseen osuuteen.**

mukseen ja vakaumukseen. Uskonnollinen kasvu tarvitsee aineksia ja ohjausta aivan samoin kuin sitä tarvitsee puhumaan, liikkumaan tai lukemaan oppiminen, ajattelun kehittyminen tai muu elämän osa-alue.

Taistele hyvän puolella

Yhteys sekä ihmisten kesken, suhteessa muuhun luomakuntaan että myös Jumalaan rikkoutui syntyinlankeemuksessa. Pahan läsnäolo tuli jokapäiväiseksi. Mekin olemme siihen tottuneet, käytämme sitä jopa viihteenä.

Hyvä ei kuitenkaan kadonnut maailmasta. Jumala rakastaa ja auttaa yhä. Hän kutsuu jokaista ihmistä mukaan rakkauden liikkeeseen: auttamaan ja välittämään toisista. ”Niin kuin tahdotte ihmisten tekevän teille, niin tehkää te heille.” (Luuk. 6: 31) Siksi pulaan joutunutta on autettava. Kertomus laupiaasta samarialaisesta (Luuk. 10: 25-37) muistuttaa vahvasti tästä. Samoin viimeisellä tuomiolla tapahtuva erottelu siunattuihin ja kirottuihin (Matt. 25: 31-46) tapahtuu siltä pohjalta, miten usko Kristukseen on näkynyt elämäntavassa ja suhteessa erilaisilla kärsiviin lähimmäisiin.

Perhetyössä nämä näkökulmat merkitsevät varhaista puuttumista ja tukea, kun lapsen, nuoren, perheen tai yksittäisen aikuisen elämässä jokin on mennossa vikaan. Apua tarjotaan, silmiä ei ummisteta. Samoin kaikenlainen kriisiauttaminen niin katastrofeissa kuin perheongelmissakin tai yksittäisen ihmisen hädässä kuuluu tähän kategoriiaan. Haavoittunutta ei saa jättää yksin tienposkeen!

Armon käsittämättömyys

Uusi alkua rikkomuksen jälkeen on ihmiselle käsittämätöntä. Pietari kysyi Jeesukselta, miten monta kertaa pitää antaa toiselle anteeksi. Vastauksena oli sanonta, joka merkitsi lukemattomia kertoja. Miten tämä asenne näkyy lähi-suhteissamme?

Kirkon perhetyön erityislaatuun kuuluu anteeksianto ja uuden alun mahdollisuus. Jumala lahjoittaa anteeksiantamuksen ja ikuisen elämän, niitä ei voi ansaita. Lahja edellyttää kuitenkin sekä vastaanottamista että

käyttöön ottamista, jotta siitä on iloa ja hyötyä.

Jumalan hyvyys lähettää kristityn liikkeelle. Hyvät teot seuraavat siitä, että Jumala on ollut ihmiselle hyvä. Niillä ei ansaita Jumalan hyvyyttä. Rakkaus ja hyvyys seuraavat Jumalan tuntemista. Kovuus ja sydämettömyys kertovat aina siitä, että asenne ja suhde Jumalaan ei ole kunnossa. Kristitty voi kuitenkin olla todella määrätietoinen pyrkiessään kohti oikeudenmukaisempaa maailmaa – hyvyys ei ole veltoa! Jumalan rakastamana on mahdollista mennä miltei läpi harmaan kiven, jos se on tarpeen jonkin asian tai ihmisen puolesta toimiessa. Samalla voi kunnioittaa vastustajiaan. Ihmisen mitätöinti ja turhentaminen eivät ole kristityn työvälineitä.

Ihmisarvo ja kohtaaminen

Yksi kirkon perhetyön perusaseteista on ihmisen kunnioittaminen. Ihminen on Jumalan luomana, lunastamana ja pyhittämänä mittaamattoman arvokas – myös sellainen ihminen, joka ei elä arvonsa mukaisella tavalla. Siksi kaikissa kirkon perhetyön piirissä tapahtuvissa kohtaamisissa tulee toteuttaa ihmisen kunnioitus – silloinkin kun joudumme asettamaan rajoja, ottamaan kantaa tekoihin, jotka eivät ole hyväksyttäviä tai kieltäytymään jostakin, mitä toinen pyytää. Lapsen, sairaan, vanhuksen tai päihderiippuvaisen, väkivaltaisen tai todella hyvin menestyvän tai tavallisen ihmisen ihmisarvo on yhtä luovuttamaton.

Kohtaaminen on perhetyön perusanoja. Se voi merkitä lyhyttä, ohikiitävää hetkeä yhtä hyvin kuin pitkää sarjaa tapaamisia. Kohtaaminen voi tapah-

tua messussa, vanhempainillassa, parisuhdeviikonlopussa – hyvinkin erilaisissa puitteissa. Nähdyksi ja vastaanotetuksi tuleminen eheyttää, antaa voimia ja uskallusta. Toisen ihmisen kohtaaminen, oman itsen kohtaaminen, Jumalan kohtaaminen ovat erilaisia, mutta kuitenkin jollain tavalla samasta juuresta ammentavia. Jeesus ja Sykarin kaivon nainen, Jeesus ja Sakkeus, Jeesus ja monet sairaat ihmiset – näistä ja monista muista Raamatussa kerrotuista kohtaamisista voimme oppia paljon.

Hengellisyys ja elämäntapa

Kristillisestä uskosta aukeava elämäntapa merkitsee, että näemme elämän kaikkineen Jumalan lahjana ja tehtävänä, josta olemme vastuussa hänelle. Usko eletään todeksi tavallisessa arjessa ja pyhässä. Jumalanpalvelus on tankkauspiste, kuin huoltoasema. Hengellisyys on perhetyössä läsnä sekä sanoittamattomana taustana että puheena ja tekoina.

Usein ihmiset toivovat esimerkiksi, että työntekijä rukoilisi heidän puolestaan, jos ei nyt ihan siinä hetkessä niin muulloin kuitenkin. Rukouksesta tai hengellisestä elämästä kertovat symbolit työhuoneessa saattavat myös lohduttaa ja antaa virikkeen hengellisten kysymysten puheeksi ottamiseen.

Kirkolliset toimitukset ja yleensäkin kirkon rikas jumalanpalveluselämä sivuavat jatkuvasti perheiden elämää. Kasteen kautta tullaan seurakunnan yhteyteen ja siinä tilaisuudessa tavataan lapsen läheisiä laajemminkin. Rukous on kaikenikäisten tapa pitää yhteyttä Jumalaan ja siksi iltarukouksen opettamisen tulee olla keskeinen lapsiperheiden parissa tehtävän työn juonne. Ehtoollisella rohkaiseminen on välttämättömyyksiä, sillä monetkaan eivät tiedä kastettujen lasten mahdollisuudesta nauttia ehtoollista. Ehtoollinen on kastettujen etuoikeus, ei kaikille avoin, vaikka siunauksen voi saada myös kastamaton. Siunauksen pyytäminen ja saaminen toistuu elämän eri vaiheissa.

Kirkon perhetyötä tehdään, koska ihminen tarvitsee toisten tukea omaan kasvuunsa ihmisenä, miehenä tai naisena, sekä tietoa ja taitoja toisten kanssa elämiseen ja uskossa syvenemiseen. Kirkossa tehdään perhetyötä, koska Jumala on lähettänyt jokaisen kristityn olemaan rakkauden lähettiläänä hädässä olevan vierellä, tukea tarvitsevan lähellä tai heikkoa puolustamassa.

Kirkossa tehdään perhetyötä, koska Jumala on luonut ihmisen yhteyteen toisten kanssa ja kirkko haluaa olla auttamassa, että yhteys toimisi niin Jumalaan kuin läheisiinkin.

– HELENA LINDFORS

KJM

Jarmo Mäkinen ja Eija Vilpas esittävät pariskuntaa kirkkonäytelmässä Rakastatko vielä?

Työvälineen ensimmäinen malli kehitettiin opiskelijoita ajatellen vuonna 2006 Oulun seurakuntayhtymässä. Palikoiden kehitystyötä on jatkettu nykyiseen muotoon Kirkon perheasiain toimikunnan asettamassa työryhmässä, jossa ovat mukana Kirkkohallituksen perheasiat, Kataja ry, Mennään Eteenpäin ry, Kansan Raamattuseura, HNMKY, Helluntai-, Vapaa- ja Adventtikirkot. Hanke on saanut sysäyksen kirkkoliskokousaloitteessa, jossa ilmaistaan huoli perheiden jaksamisesta ja toivotaan seurakuntiin kaikenikäisille tarkoitettua ”avioliittokoulua”.

Parisuhteen palikoilla hyvinvointia perheisiin

Parisuhteen palikat on valtakunnallinen, kristillinen yhteishanke, jonka työryhmä edustaa laaja-alaisesti eri kristillisiä tahoja Suomessa. Hankkeella halutaan kasvattaa tietoisuutta parisuhdetaitojen merkityksestä sekä lisätä parisuhde- ja perhetyölle annettavaa taloudellista tukea seurakunnissa, kunnissa ja järjestöissä. Parisuhteen palikat on myös konkreettinen työväline kuntien, järjestöjen ja seurakuntien käyttöön

Parisuhteen palikkatalo työvälineenä

Puinen työväline on yhdeksästä osasta koottava, värikäs palikkatalo. Parisuhteen palikoiden perusidea on konkretisoida käytännönläheisesti parisuhteen keskeisimpiä alueita ja tätä kautta tu-

kea ihmisiä ymmärtämään suhteasoi-
ta paremmin ja keskustelemaan niistä.

Parisuhteen palikat:

☛ tekee näkyväksi parisuhteen laaja-alaisuuden: parisuhde ei ole hahmoton ”möykky”

- ☛ antaa nimet parisuhteen tärkeimmille alueille
- ☛ virittää tarkastelemaan parisuhdetta eri alueiden näkökulmista
- ☛ tekee näkyväksi parisuhteen osaluokkien välisiä vaikutuksia toisiinsa
- ☛ mahdollistaa käyttötilanteessa toiminnallisuuden.

Palikoiden nimet

Työryhmä on antanut palikoille nimet käytännön työstä tulevan kokemuksen perusteella. Palikkataloon kuuluu myös nimetön, valkoinen palikka. Sen voi nimetä itse suhteeseen merkittävästi vaikuttavalla asialla, joka omasta mielestä

puuttuu palikoiden teemoista. Mahdollisia valkoisen palikan nimiä voivat olla esimerkiksi: lapsi, monikulttuurisuus, maailmankatsomus, sairaus, työ, työtömyys tai itsetuntemus.

Mihin niitä voi käyttää?

Palikat on työväline seurakuntien, kuntien ja järjestöjen työntekijöille sekä vapaaehtoisille. Niitä voi käyttää luennoilla ja oppitunneilla, perheleireillä ja pienryhmissä. Työntekijät voivat käyttää palikoita apuvälineenä myös parikohtaisissa keskusteluissa esimerkiksi neuvolassa, vihkikeskustelussa, diakoniatyössä ja perheneuvonnassa. Ne sopivat monenlaisille pareille iästä ja kulttuurista riippumatta.

Parisuhteen palikkataloa myyvät Kirkkohallituksen julkaisumyynti ja Kataja ry.

Muuta materiaalia

Parisuhteen palikkatalon tueksi on painettu runsaasti materiaalia. Teemakortti ja Rukouskortti ovat eniten käytettyjä. Osa painetusta materiaalista on englanninkielistä. Hankkeen kotisivuilla on luentomateriaalia palikoiden aiheista powerpoint-esityksinä, videoklippejä sekä perusmateriaalia sähköisessä muodossa ruotsiksi, englanniksi, saksaksi ja unkariksi.

Palikoiden monikäyttöisyys

Parisuhteen palikoiden konkreettisuus on innostanut luovuuteen ja uusiin sovelluksiin. Niitä voi käyttää rippikoulu- ja nuorisotyössä nuorten seurusteluky-symysten kohtaamisessa. Vuoden alussa painettiin oppituntien tueksi Seurustelun palikat -kortti nuorille. Palikkatalon teemat sopivat myös vanhemmuuden palikoiksi ja oman elämän tutkimiseen ”minätalon” muotoisena. Jotkut työntekijät ovat kokeilleet palikoita lasten kanssa ja innostuneet siitä. Parisuhteen palikoiden teemojen varaan on suunniteltu myös vertaisryhmämalli eron kokeneille miehille.

Parisuhteen palikat -hanke

Hankkeeseen voi tulla mukaan osallistumalla Parisuhteen palikat -koulutukseen ja sen jälkeen käyttämällä Parisuhteen palikoita omassa perustyössään ja jakamalla pariskunnille Parisuhteen palikat -kortteja. Paikkakunnilla voi-

daan järjestää myös Parisuhteen palikat -luentoja ja muita tempauksia. Kristillisestä taustastaan huolimatta työvälinettä ja toimintaideoita voi käyttää hyvin eri viitekehyksissä.

Hankkeeseen liittyvä toiminta on tarkoitettu eri-ikäisille pariskunnille. Sen tavoitteet ovat monitasoisia:

1. Rakkauden ja uskollisuuden vaaliminen

Kun rakkautta ja uskollisuutta vaalitaan, hyvinvointi lisääntyy parisuhteissa, perheissä ja yhteiskunnassa.

2. Sitoutumisen lisääntyminen

Kun ihmiset lisäävät ja syventävät keskinäistä vuorovaikutustaan parisuhteessaan, henkinen sitoutuminen vahvistuu ja avioerot vähenevät.

3. Parisuhdetyölle laajempi medianäkyvyys

Parisuhdetyön myönteinen näkyminen mediassa lisää ihmisten parisuhdetietoutta ja madaltaa kynnystä hoitaa omaa suhdettaan myös osallistumalla luennoille, kursseille ja leireille.

4. Parisuhde- ja perhetyölle lisää resursseja

Ihmisten hyvinvointi lisääntyy perheissä, kuntien, järjestöjen ja seurakuntien vahvistavalle ja ennakoivalle parisuhde- ja perhetyölle annetaan lisää taloudellista ja koulutuksellista tukea.

5. Parisuhdetaidot kansalaistaidoiksi

Ihmissuhdetaitojen perustaidot on mahdollisuus oppia jo ennen aikuisikää. Koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmiin tulisi sisällyttää pitkäjännitteistä ihmissuhdetaitojen opiskelua ikään sopivin tavoittein.

Rakastatko vielä? -kirkkonäytelmä

Anna-Mari Kaskisen käsikirjoittama, Eija Vilppaan ja Jarmo Mäkisen esittämä kirkkonäytelmä *Rakastatko vielä?* liittyy hankkeeseen. Eija Vilpas ja Jarmo Mäkinen esittävät pariskuntaa, joka 25-vuotishääpäivänään palaa omaan vihkikirkkoonsa. Siellä alkaa mielenkiintoinen keskustelu heidän parisuhteensa palikoista. Näytelmä on saanut innostuneen vastaanoton ja sitä on esitetty täysille kirkkosaleille eri puolilla Suomea.

Miten laaja-alainen kristillinen yhteistyö on sujunut?

Työryhmän työskentely on kestänyt jo useamman vuoden. Sitä on leimannut innostus, käytännönläheisyys ja keskinäinen kunnioitus. Olemme keskustelleet palikoista, niiden sisällöistä, korttien lauseista ja rukouksista kymmeniä tunteja. Ja se on ollut antoisaa ja kiinnostavaa! Kokemuksemme aviopari- ja parisuhdetyöstä ovat monella tavalla samansuuntaisia, toisaalta meillä on erilaisia näkemyksiä ja painotuksia.

Yhteistyömme alussa sanoitimme yhteistyömme arvoja, lähtökohtia ja pyrkimyksiä mm seuraavasti:

Armollinen, myönteinen kristillisyyden

Uskomme, että Kolmiyhteinen Jumala on todellinen vaikuttava voima elämässä ja ihmissuhteissa. Jumala tuli ihmiseksi Jeesuksessa Kristuksessa ja vaikuttaa meissä Pyhän Hengen kautta. Kaikki tarvitsevat Jumalan armoa ja ihmisten hyväksyvää suhtautumista, koska elämä, ihmiset, yhteisöt ja niiden toiminta ovat epätäydellisiä. Nämä lähtökohdat luovat yhteisen perustan työllemme.

Keskinäinen kunnioitus

Uskomme, että yhteistyön rikkaus auttaa meitä saavuttamaan avioliitto- ja parisuhdetyön tavoitteita tehokkaasti. Olemme yhdessä enemmän kuin toistemme summa. Kunnioitamme toistemme erilaisuutta. Kaikilla on annettavaa ja opittavaa. Vältämme keskinäistä kilpailua. Siunaamme toinen toisemme työtä.

Avoin vuorovaikutus

Ylläpidämme aktiivista yhteistyötä. Avoin tiedottaminen, rehellinen keskustelu ja selkeä talouden hoito vahvistavat yhteisvastuullisuutta. Esirukous on tärkeä osa yhteisiä kokoontumisiämme.

– ARJA SEPPÄNEN
Perhetyön työalasihteeri
Kirkkohallitus

www.parisuhteenpalikat.fi

Eropalikat

Kokemuksia miesten eroryhmästä

Vuosittain noin 13.500 avioliittoa päättyy avioeroon.

Tämä on noin kolmannes solmituista avioliitoista.

Avoliittoja purkautuu vuosittain noin 30.000.

Ero vaikuttaa vuositasolla noin 27.000 aikuiseen ja 30.000 lapseen.

Avioliiton keskimääräinen kesto on noin 12 vuotta.

Eniten eroavat 35–39-vuotiaat ihmiset.

Avioliittolain mukaan avioeron saa nykyään kumpi tahansa puolisoista yhdessä tai erikseen vailla syyllisten etsintää tai pakkosovittelua tuomioistuimessa puolen vuoden harkinta-ajan jälkeen.

Aviokriisi ratkaistaan liian helposti eroamalla.

Mies ja ero

Ero on yksi elämän suurimpia kriisejä ja se nostattaa pintaan vahvoja tunteita. Pahimmillaan ero voi vahingoittaa henkilön minäkuva ja itsetuntoa sekä aiheuttaa sairauksia ja lisätä syrjäytymisriskiä. Suomalaisessa kulttuurissa useimmille miehille surun, menetyksen ja oman haavoittuneisuuden paljastaminen on vierasta, hävettävää tai jopa pelottavaa. Useimmille miehistä perheestä luopuminen ja yksinäisyys voivat muodostua koettelemukseksi, joka pahimmillaan aiheuttaa itseään tuhoavaa erilaista ongelmakäyttäytymistä.

Erosta puhuminen toiselle miehelle kaveripiirissä, työyhteisössä tai harrastuksissa ei kuulu isältä pojalle opittuihin käyttäytymismalleihin. Miehellä on keskimäärin vähemmän välineitä selvitä eroa kuin naisella. Mies ei ole tottunut käsittelemään, jakamaan tai kohtaamaan sitä, mikä nousee hänen sisältään. Lisäksi valtaosalta miehiltä puuttuvat ystävaverkostot, joiden kanssa voisi käsitel-

lä eroon liittyviä kielteisiä asioita. Tämä lisää osaltaan miehen eristäytymistä eroprosessin yhteydessä ja eron jälkeen.

Miehelle tyypillistä käyttäytymistä erokriisissä ahdistuksen helpottamiseksi on jäädä yksin neljän seinän sisälle, lisätä alkoholin käyttöä sekä työntekoa tai aloittaa himokuntoilu.

Avioerossa mies joutuu usein jättämään alaikäiset lapsensa lasten äidille ja hän muuttuu etäiseksi. Avioero merkitsee lähes 2/3:lle isistä pysyvää irtaantumista lapsista yhteishuoltajuudesta riippumatta.

Vaikka avioeron yhteydessä on sovittu yhteyshuoltajuudesta, jää mies myöhemmin ilmenevissä ongelma- tai riitatilanteissa yksin ja menettää usein säännöllisen yhteydenpidon lapseensa. Tasa-arvoiseen vanhemmuuteen liittyvät kysymykset ja ”taistelut” viranomaisverkossa kuormittavat miestä henkisesti eron lisäksi.

Avioliitossa tai parisuhteessa syntyneet yhteiset ystävyys- ja sukulaissuh-

teet katkeavat useimmilla, ja tämä kaivottaa osaltaan miehen sosiaalista verkostoa. Mies hakeutuu naista nopeammin eron jälkeen uuteen suhteeseen lieventääkseen eron tuomaa tuskaa. Ns. ”laastarisuhteissa” ero jää uuden suhteen huumassa usein läpikäymättä ja se kuormittaa uutta suhdetta.

Perustelut miesten eroryhmän tarpeellisuudesta

Seurakunnissa kohdataan eronneita ihmisiä, mutta erosta puhuminen sekä eron syihin liittyvien asioiden tuominen osaksi keskustelua seurakunnan tilaisuuksissa on edelleenkin vaikea asia.

Häpeän ja epäonnistumisen kokemuksen vuoksi eronneiden tukeminen on haaste seurakunnille, joiden tehtävä on välittää armoa ja anteeksiantoa. Seurakunta tarjoaa eronneille ja eroa harjoittaville perheasianneuvottelukeskusten terapiaan painottuvaa apua ja vertaistukea, jonne on usein pitkät jonot. Keskukset sijaitsevat vain isommissa

Millaisista asioista koostuu onnistunut parisuhde – milloin palikat hajaavat palasiksi?

kaupungeissa.

Diakoniatyön asiakkaiden keskuudessa avioerot, yksinhuoltajuuden ja uusperheiden arki sekä tuen tarve ovat lisääntyneet asiakaskontakteissa ja keskusteluissa. Moni eronnut miesasiakas ei ole läpikäynyt erokriisiänsä ja tulee hakemaan apua erossa aktivoituneisiin ongelmiinsa.

Eroryhmän lisäksi työhöni liittyy arjen vanhemmuuden ja isyyden tukeminen ja vahvistaminen. Liian usein avioeron yhteydessä miehen ongelmat alleviivataan ja samalla vähätellään miehen kykyä toimia huoltajana tai vanhempana.

Hengelliset kysymykset aktivoituvat useimmilla eron ja kriisin yhteydessä. Seurakunnassa toimiva eroryhmä ja henkilökohtainen tuki vastaavat osaltaan myös tähän tarpeeseen.

Seurakunnan järjestämä miesten eroryhmä tarjoaa miehille mahdollisuuden kristillisten arvojen pohjalta jakaa omia kokemuksia ja pohdinto-

ja muiden eronneiden miesten kanssa. Eroryhmä voi toimia myös mahdollisuutena kutsua ja tavoittaa miehiä seurakunnan toimintaan ja yhteyteen. Seurakunnissa tai kirkossa ei ole aiemmin järjestetty miesten eroryhmää.

Piloottiryhmä "palikat palasina"

Suunnittelimme eroryhmän sisältökonaisuuksia työryhmässä kirkon perheasiain sihteerin **Arja Seppäsen** (PKK) sekä kappalaisen **Antti Yli-Oppaan** kanssa. Päätimme rakentaa ryhmien kokoontumiset Parisuhteen palikoiden aihealueiden mukaan, koska samoja aiheita voidaan tarkastella myös eron päättyneen avioliiton tai parisuhteen näkökulmasta. Miesten eroryhmässä pyritään oppimisprosessiin ja suuntautumaan eteenpäin huomioiden Kristuksen armon ja anteeksiannon tematiikka.

Vetäjäparini Antin kanssa pohdimme aluksi miesten vertaisryhmän toimintaa, ohjaajan roolia sekä ryhmädy-

namiikkaa, sillä kummallakin meistä oli kokemusta miesten vertaisryhmistä.

Halusimme sisällyttää ryhmäkoontumisiin miehille suunnattuja toiminnallisia menetelmiä ja harjoitteita teeman käsittelyn yhteyteen, esim. palikoiden sahausta ja maalausta. Lisäksi kuhunkin kokoontumiskertaan liittyi pieni hartaus tai rukoushetki.

Eroryhmään sisältyi kahdeksan kokoontumiskertaa, joista aloitus- ja lopetuskerrat muodostuivat kestoaltaan pitemmäksi kuin kuusi muuta kokoontumiskertaa. Kokoontumiskertojen aiheet olivat: oma tarina sekä sitoutuminen ryhmään ja parisuhteeseen, sanat, teot, tunteiden tunnistaminen, ristiriitojen tunnistaminen ja käsittely, seksuaalisuus, anteeksianto ja luottamus. Viimeisellä kerralla pohdimme, mitä on rakkaus. Samassa yhteydessä keräsime palautetta sekä saunoimme ryhmän päätteeksi.

Valkoisen palikan rooli kokoontumisissa liittyi kuulumiskierrokseen.

Eropalikoiden teemalla järjestimme pilottiryhmän Porvoon suomalaisen seurakunnan ja Mäntsälän seurakunnan yhteistyönä kokoontumalla vuoroitellen molemmilla paikkakunnilla.

Ryhmä alkoi talvella 2009 ja päättyi keväällä.

Ryhmä koostui diakoniatyön asiakkaita sekä aktiivisista seurakuntalaisista.

Pilottiryhmän tavoitteet olivat seuraavat:

- eroon liittyvien tunteiden kohtaaminen ja sanoittaminen
- seurakunta tarjoaa tukea vaikeaan elämäntilanteeseen
- parisuhteen osa-alueiden jäsentäminen palikoiden avulla
- voimaantumisen ja eteenpäin pääsyn
- menneisyyden selvitys, tulevaisuuden mahdollistaminen ja oman vastuun tiedostaminen
- rukouksen mahdollisuus, opettelu ja hiljentymisen
- kokemus toisilta saadusta tuesta

Kohderyhmänä olivat:

- eronneet heteromiehet, joilla kokemus vähintään 2–3 vuoden pituisesta suhteesta
- eropäätöksestä oltava vähintään kolme–viisi kuukautta, voi olla vuosiakin, mutta ryhmä ei sovellu akuutissa kriisivaiheessa olevalle, eikä ryhmä ole terapiaryhmä!
- ohjaajat haastattelevat ryhmään ilmoittautuneet ja kartoittavat karkeasti elämäntilanteen
- erojen määrällä ei vaikutusta ryhmään pääsulle

Kokemuksia pilottiryhmästä

Ryhmän aloitti kuusi miestä, joista neljä kävi ryhmän loppuun saakka.

Miesten eroista oli aikaa 1–13 vuotta. Ikärakenne 35–57 vuotta.

Ryhmäläisten tavoitteet alussa olivat:

- henkilökohtainen kasvu ja erosta puhuminen sekä vaikeiden asioiden jakaminen
- etäisyyttä menneeseen
- joku tuli hakemaan työkaluja seuraavaan suhteeseen
- surutyöskentelyä omasta erosta
- parempi myöhään kuin ei milloinkaan

Ryhmäläisten antama palaute:

- eroryhmä oli kokemuksena henkilökohtainen tärppi ja highlight
- sisältöön nähden lyhytkestoinen pika-kurssi
- henkilökohtainen kasvu, muutos ja oma prosessi hurjan vahva. Tämä yllätti osallistujat ja ohjaajat!
- ex-puolison erittäin positiivinen kohtaaminen ryhmän aikana tai heti jälkeen toteutui kahden kohdalla.
- turvallinen ilmapiiri, jossa huumori vahvasti mukana!
- jatkoryhmätoive vuoden sisällä
- aktiivinen ryhmä, jossa oli vahva yhteenkuuluvuuden tunne
- hartaus koettiin hyvänä, sillä hengelliset asiat puhuttelivat
- verkoston rakentuminen: ryhmäläisten kesken ja vetäjiin.

Miesten eroryhmä on mielestäni seurakunnalle tarpeellinen, vertaiskokeemukseen perustuva matalan kynnyksen työmuoto, joka mahdollistaa seurakuntayhteyden työikäisille miehille.

Seurakuntayhteys tuli esille kimpakyytien keskusteluissa sekä satunnaisten puhelinsoittojen, tapaamisten ja kuulumisten vaihtojen yhteydessä kokoontumisten välillä ryhmäläisen sekä seurakunnan työntekijän kesken.

Vaikeistakin asioista voidaan puhua

Eroryhmä mahdollisti kipeiden ja vaikeidenkin asioiden kertomisen ääneen muille ryhmäläisille. Yhteinen kokemus madalsi kynnystä. Miehet rohkaistuivat tulemaan ulos miesten perinteisestä roolimallista ja tavasta ottaa puheeksi vaikeatkin asiat. Osalla ryhmäläisistä hengelliset kysymykset aktivoituivat, joten sielunhoidollinenkin näkökulma on tarpeellinen miesten eroryhmässä. Muutuvassa elämäntilanteessa moni odottaa seurakunnalta luottamuksellista henkiseen sekä hengelliseen kasvuun ja jakamiseen liittyvää toimintaa.

Parisuhteen palikoiden teemojen käyttö vaikutti siihen, että tässä ryhmässä ei puhuttu esim. huoltajuskäsitteistä tai avioerohakemuksesta. Ryhmässä ei myöskään moitittu entistä puolisoa.

Palikoiden teemat olivat toimiva ja konkreettinen tapa lähestyä avioeroa, päättynyttä parisuhdetta eri teemasta

sekä saada kokemus yhteydestä, jakamisesta ja eteenpäin suuntautumisesta.

Toiminnallisia elementtejä oli riittävästi ja ne palvelivat aiheen käsittelyä. Miesnäkökulma oli esillä sisällössä ja tehtävissä. Pidän tärkeänä, että miesten vertaisryhmän vetäjät ovat molemmat miehiä. Puhuimme miehille ”miesten kielellä”. Palikkatalon maalaus ja yhteinen rakentaminen oli myös merkittävä osa miesnäkökulmaa, samoin käyttämämme äijärुकoukset. Parisuhteen palikoiden käyttö eroryhmässä osoittautui toimivaksi. Jokainen sai ryhmän päätyttyä itselleen oman palikkatalon.

Miesten eroryhmille olisi kysyntää

Miesten eroryhmälle kuten muullekin eroryhmätoiminnalle on varmasti tarvetta, mutta seurakunnan toimintana sitä ei osata kysyä, koska tarjontaa ei ole. Pilottimme on ensimmäinen seurakunnassa järjestetty miesten eroryhmä. Halusimme osoittaa, että miesten eroryhmä voi olla seurakunnan toimintaan soveltuva ryhmä, jonka painopiste ei ole terapian viitekehityksessä vaan jakamisessa ja yhteydessä, joka voi olla terapeuttinen kokemus osallistujille.

Ryhmäläiset voivat olla esim. diakoniatyön asiakkaita tai ihan tavallisia seurakuntalaisia. Miesten eroryhmän kahdesta vetäjästä ainakin toisen tulee olla seurakunnan työntekijä mm. tilakäytänteiden, seurakuntayhteyden ja talousasioiden vuoksi. Pilottiryhmästä saatu kokemus kannustaa jatkamaan eroryhmätyötä seurakunnissa sekä kehittämään toimintaa ja materiaalia muidenkin käyttöön.

Tiedottakaa yhteistyökumppaneita ryhmästä ja haastakaa heitä mukaan esim. vetäjäpariksi.

Esittelimme eropalikoita Lahdessa syksyllä 2009. Aloitamme seurakuntien työntekijöille eroryhmän ohjaajakoulutuksen keväällä 2010.

Lisätietoja kirkkohallituksesta / Arja Seppänen

– TIMO NAAPURI

Perhetyön diakoni
Mäntsälän seurakunta

www.parisuhteenpalikat.fi

Aurinkoihmiset ja mutamestarit

Meidän työpaikalla loistaa aurinko, nimittäin muutamien työtovereiden sydämissä. He iloitsevat työstään ja antavat sen näkyä päällepäin. Toistuvat rutiinit tehtävätkin he tekevät ikään kuin kyse olisi ainutlaatuisesta tilanteesta.

Kaikesta näkyy, että he uskovat työhönsä ja pitävät sitä tärkeänä.

Heiltä riittää valoa kollegoillekin, sillä he kannustavat työtovereitaan ja antavat heille kiitosta. Heidän e-mailinsa lopussa lukee jotakin kohottavaa. He jakavat ideansa muidenkin käyttöön.

Erityisen ihana on heidän tapansa tulkita maailmaa. Tosiasiahan on, että voimme valita, katsomeko tähtiä vai mutaa. Nämä aurinkoihmiset ovat päättäneet, että he nostavat katseensa tähtiin, joten he näkevät asiat positiivisessa valossa silloin, kun se vain on mahdollista.

Niinpä heidän puheenvuoronsa kääntävät huomion mahdollisuuksiin ja onnistumisiin. Hyvä tämä tulee, he sanovat kannustaen.

Koskaan en ole kuullut heidän puhuvan pahaa toisista. Varmasti heitäkin joskus harmittaa, mutta he eivät kaada sitä muiden niskaan.

Kiitos teille, te rakkaat työpaikan auringot!

Mjäh, onpa imelää puhetta. Toki tuollaisia hyperpositiivisia tyyppejä löytyy, mutta he ovat naiiveja. Tosiasia maailma haisee, ja minä myös.

Näin sanoo aurinkoihmisen vastakohta. Ja onhan hän oikeassa, kaikkialta löytyy myös kuonaa, jos sitä haluaa hypistellä. Kutsun tätä ihmistyyppiä mutamestariksi. Sana mestari tulee siitä, että jostakin syystä häneen liitetään jonkinlainen sanaruuden sävytys.

On muka älykästä huomata uhkat ja epäonnistumisen mahdollisuudet. On muka rohkeaa myöntää ääneen, mitkä kaikki asiat ovat pielessä. On muka jännittävää elää keskellä vaaroja ja vihollisia. Ja kaiken päälle negatiivinen perusvire antaa ymmärtää, että tässä puhuu pitkän elämänkokemuksen viisaus.

Outo ilmiö tämä mutamestareiden suosio. Kun he sylkevät mustat mielipiteensä, ihmiset uskovat kuullessaan jotakin oivaltavaa ja älykästä. Sitä pidetään todempana kuin aurinkoihmisen vastakkaisista näkökulmaa.

Tosiasia mutamestari ei ole sellainen sankari, miltä päältä näyttää. Hänen kielteinen perustulokintansa voikin kertoa pelkuruudesta, laiskuudesta, heikkoudesta tai jopa tyhmyydestä. Tai sitten omat epäonnistumiset ovat vieneet toivon ja tuoneet tilalle kopissaan pakoilevan kyynikon.

Mutasarjalainen ei vie yhteisiä asioita eteenpäin, vaan vain kasaa turhaa painolastia muiden niskaan. Purnaaminen ja kielteisten mahdollisuuksien nostaminen kaikkien nähtäville ei hyödytä ketään.

Aurinkoihmiset sen sijaan oikeasti rakentavat maailmaa. Lisäksi he saavat enemmän aikaan kuin vain oman työpanoksensa. He nimittäin nostavat muistakin esiin heidän parhaat puolensa ja siten voimaannuttavat heidät toimimaan yhteiseksi hyväksi.

Näille työpaikan hyvillä hengillä pitäisi antaa palkankorotus.

Marjut Hentunen

Parisuhdetyön aloittaminen Akaan seurakunnassa

Akaan seurakunta muodostuu kolmesta yhteen liittyneestä seurakunnasta Kylmäkoski, Viiala ja Toijala. Akaan kaupunki puolestaan koostuu kahdesta kuntaliitoksella yhdistyneestä kunnasta, Toijala ja Viiala. Akaa kaupunkina on nuori muuttovoittokunta Hämeen sydämessä Pirkanmaalla.

Sijainniltaan Akaa on erinomaisessa paikassa, sillä junalla pääsee helposti kaikkialle. Asukkaita Akaassa on noin 14 000.

Nuoria perheitä muuttaa paikkakunnalle ympäri Suomen työn ja opiskelupaikkojen perässä. Monilla tukiverkostot ovat jääneet kotiseuduille ja uusia ei ole saatu muodostettua. Siksi seurakunnan perhekahvilat, kohtauspaikat ja avoimet kerhot ovat tulleet suosituiksi. Näissä kokoontumisissa käy äitejä ja isiä, jotka ovat lapsensa kanssa kotona. Yleensä he ovat äitiys- tai isyyslomalla, jotkut työttömänä. Kuudenkymmenen hengen kokoontumistilamme on välil-

lä niin täynnä, että istumapaikat eivät riittä.

Ensimmäisen kerran ymmärsin perhetyön tarpeen vuonna 2005. Työmuotomme piiriin oli tullut monia nuoria perheitä, jotka selvästi olivat parisuhdeessaan sellaisessa tilanteessa, että kaipaivat tukea tai jopa kriisiapua. Törmäsin usein kysymykseen, mistä voisimme saada apua. Myös se, onko seurakunnassa työmuotoa tai henkilöä, jolle voisimme puhua vaikeista asioistamme, tuli usein vastaani. Näihin kysymyksiin olisin halunnut antaa vastauksia.

Toimeen tarttumista

Tammikuussa 2008 aloin opiskella perhetyön erityiskoulutuksessa. Yhtenä tehtävänä koulutuksessa oli aloittaa jokin projekti tai hanke omassa seurakunnassa. Tuolloin koin voimakkaasti, että parisuhdetyö olisi se, mitä haluaisin tehdä.

Olimme jo edeltävänä syksynä tiimimme kanssa tehneet suunnitelmia tuleville vuosille perhetyön kehittämiseksi, ja niinpä tämä hanke tuli kuin tilauksesta. Kokosin ympärilleni tiimin, jonka kanssa voisin aloittaa parisuhdetyön suunnittelua ja toteutusta. Tiiminä päätimme, että parisuhdetyö, jota aloitamme, olisi työtoteeltaan ennaltaehkäisevää ja vahvistavaa. Keskustelimme siitä, kenelle tämä työmuoto on suunnattu ja tulimme siihen tulokseen, että iltoihin voisivat osallistua kaikki, jotka kokevat sen ajankohtaiseksi. Ajatuksemme oli, että hanke palvelisi niitä pariskuntia, jotka haluavat hoitaa parisuhdettaan ja löytää keskusteluyhteyden oman puolisonsa kanssa. Halusimme olla tarjoamassa mahdollisuuden opetella puhumaan vaikeista asioista. Hankkeeni nimeksi tuli Parisuhdetyön aloittaminen Akaan seurakunnassa.

Matalan kynnyksen illat

Syksyllä 2008 aloitimme pariskunnille tarkoitettujen matalan kynnyksen illat kirkossa. Perheille tarjottiin ensimmäisen illan jälkeen iltateet, ja toisen illan aluksi ateria koko perheelle. Myös lastenhoito oli järjestetty. Näiden iltojen teemanä oli rakkaus. Tapaamiset kokosivat väkeä mukaan kiitettävästi ja samalla mainostimme myöhemmin alkavia parisuhdeiltoja.

Tositomiin pääsimme syksyllä 2009 aloittaessamme Parisuhteen Palikat -illat. Kokoonnutumiset jatkuvat edelleen ja ne on suunnattu pariskunnille, jotka kokevat tarvitsevansa vahvistusta parisuhteeseensa. Päätimme ottaa iltojen työkaluiksi parisuhdepalikat, joita kirkkohallituksen perhetyön keskus on kehitellyt yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Parisuhdepalikat sopivat meille vasta-alkajille teemoiltaan hyvin.

Parisuhdeillat

Halusimme mukaan myös vapaaehtoisia pariskuntia. Muutaman puhelinsoiton jälkeen heitä oli koossa kolme. Vapaaehtoisten pariskuntien kanssa koonnuimme kolmesti suunnittelemaan tulevia iltojamme. Ensimmäinen kokoonnutuminen koostui palikka-esittelystä. Asia oli uusi ja siitä virisi mielenkiintoisia keskusteluja. Jokainen paikalle tullut pariskunta halusi ensimmäisen illan jälkeen sitoutua iltojen järjestämiseen. Ensimmäisenä iltana jokainen heistä valitsi itselleen palikan, josta he haluaisivat pitää alustuksen seuraavalla kerralla. Toinen kokoonnutumisemme sisälsi omavalintaisen palikka-alustuksen, jonka parit pitivät yhdessä. Olimme sopineet myös siitä, että annamme jokaiselle palautteen, koska kyseessä oli harjoitus tuleviin parisuhdeiltoihin. Koimme toisen kokoonnutumisemme innostavaksi ja se rohkaisti meitä aloittamaan palikka-illat.

Sovimme näin ensimmäisen illan ajankohdan marraskuulle 2009 ja neljän seuraavan illan ajankohdat keväälle 2010. Teimme yhdessä retken valtakunnallisille Parisuhteen palikat -päiville Lahteen ja huomasimme, ettemme olleet ainoita vasta-alkajia palikkarintamalla.

Myönteinen tuuli purjeissamme

Palikkaillat ovat lähteneet käyntiin mielestämme loistavasti. Meitä on kohdannut hyvä osanotto ja osallistujat ovat olleet hyvillään palikoiden teemoista ja aiheiden käsittelystä. Erityisesti palautetta on tullut parikeskusteluista, jotka on koettu hyvinä. Tähän mennessä olemme käsitelleet palikoista sitoutumisen, tunteet, seksuaalisuuden ja riidat. Keväällä on luvassa vielä sanattoma. Iltojen alustajina ovat pääosin ol-

leet vapaaehtoiset pariskunnat, ja allekirjoittanut on toiminut työntekijänä avustavissa tehtävissä. Kuluvana keväänä aiomme järjestää kynttiläillalliset, johon voivat osallistua myös sellaiset pariskunnat, jotka eivät ole löytäneet palikka-iltoja.

Parisuhteen palikat -illat jatkuvat syksyllä ja silloin käsittelemme vielä käymättä jääneet palikka-aiheet teot, luottamus, anteeksianto ja rakkaus. Haaveisiimme kuuluu oman seurakunnan avioliittoleiri. Se ei kuitenkaan toteudu vielä tulevana kesänä, mutta uskomme ja toivomme sen toteutuvan Akaassa tulevaisuudessa.

Työryhmäni ja minä olemme kokeneet uuden työmuodon virittämisen palkitsevaksi toiminnaksi. Erityisen myönteiseksi on osoittautunut vastaaminen ilmiselvään tarpeeseen. Seurakuntien tulisi rohkeammin kuunnella seurakuntalaisiaan ja muuttaa vuosikymmenten saatossa piintyneitä toimintatapojaan vastaamaan yhteiskunnan ristiaallokossa ajelehtivien ihmisten muuttuneita elämäntilanteita. Akaan seurakunnassa olen saanut olla mukana tällaisessa työssä suunnitellen ja toteuttaen ja uskallan rohkaista muitakin kokeilemaan siipiään kulkien rukouksessa ja luottaen kokemukseensa.

Jenni Ruola

BERIT JOKI
Lastenhojaaja
Akaan seurakunta

Isossa salissa luennoivat Seija ja Sakari Leppänen.

Avoliitto – siihen ne hinkuu ja siinä sitten vinkuu!

Nykyään Olkiluodon ydinvoimalan työmaapappi Sakari Leppänen ja puolisonsa, psykoterapeutti Seija Leppänen ovat 90-luvulta lähtien toimineet avioparityössä kolmella pääkanavalla: 1. avioliittoleireillä, 2. Suomen matkatoimiston (SMT) ja Varsinais-Suomen Kansanlähetyksen organisoimilla parisuhderisteilyillä (Turusta Viking-laivalla) syksyisin ja keväisin ja 3. kansainvälisessä, alkujaan katolisen isän kehittämässä Mennään Eteenpäin -toiminnassa. Toisena vetäjäparina on tavallisesti Helka ja Markku Silventoinen, joiden kanssa on syntynyt kirja ”Kumppanina kurkihirren alla”.

Leiritoiminta lähti alkuun oman parisuhteen tarpeista. Olimme lähteneet nuorena avioparina lastemme kanssa lähetystyöhön. Ikärakenteemme sekä hektisen työn vuoksi omat tarpeemme jäivät toisten tarpeiden joukkoon. Monet henkilökohtaisen elämän ongelmat kuitenkin oirehtivat kuin kupliva taikina ja paisuivat monta kertaa näkyviksi riidoiksi ja pahaksi oloksi.

Omat ongelmat suhteellistuvat

Menimme itse avioliittoleirille. Kun se antoi tiedon murusia ja työvälaineitä itsellemme, niin siitä luonnollisesti jatkoimme; luimme lukuisia itsetuntoa, parisuhdetta ja perhettä käsitteleviä kirjoja ja innostuimme järjestämään leirejä. Alkuaikoina ne olivat löytöretkiä myös itsellemme, huomasimme, että on ihan oikeaa tietoa, joka auttaa ymmärtämään kahden ihmisen erilaisuutta ja antaa keskustelutaitoja. Leireillä iso kokemus on myös se, että omat ongelmat suhteellistuvat, kun huomaamme, että kaikilla lapsiperheillä, lapsettomilla, uusioperheillä jne. on ”kohtalotoveriansa” pulmat; emme ole siis toivotomia, kun nuo toisetkin ovat selvinneet.

Leireillä on luento, yksilötehtävä, paritehtävä ja ryhmätillanne. Lastenhoito ikäryhmittäin mahdollistaa vanhempien keskittymisrauhan. Viime vuosin erityisesti työikäiset nuoret perheet ovatkin olleet merkittävä osa leiriläisiä. Nuoren lapsiperheen tilannetta rasittavat yhteisen ajan puute, töiden ja harrastusten jakamisongelmat ja siitä shokista selviytyminen, ettei ole omaa aikaa vaan meidän aikaa, jota meidän olisi opittava yhdessä sopien jakamaan! Kotikeitoksia ovat myös anopit ja apertahan ja vapaa-ajan käyttö!

Leiripäivän päivävapaa mahdollistaa levon, pelailun, uimiseen, lenkkeilyn yms. Luentoaiheet vaihtelevat. Keskeisiä ovat kommunikaatio, liiton ristiriidat, rakentava riitely, seksi, kumpanuuteen kasvaminen yms. Pariskunnat voivat olla lapsellisia tai lapsettomia, iällisiä tai vastaanaineita, koska luentojen fokus on parisuhteessa. Leiriläisten niin toivoessa voidaan pitää kanava lastenhoidosta, eläkekriisistä tms.

Ajan myötä liitot muuttuvat

Mielestämme kunkin tulisi eri ikäkausinaan päivittää itselleen, mistä tulee ja kuka juuri nyt, tässä iässä on. Löydöt tulee opetella ilmaisemaan toiselle, muuten liitto jatkuu ”arvaukskeskukseksi”. Kummankin on opittava ottamaan aikuisen vastuu siitä, että ilmaisee toiselle itseään, toiveitaan ja tarpeitaan, haavojaan ja hoitumisiaan. Avioliiton tavallisin tappaja on tottuminen toiseen. Tulee pettymyksiä ja romantiikka häviää; pelkkää arkipäivää. Pettymykset toiseen ja itsen ovat kuitenkin asiaan kuuluvia vaiheita. Erilleen ajautumisen sijasta ne voi kääntää liiton syvenemiseksi, koska juuri niissä opimme jotain uutta itsestämme tai toisesta. Avioliitto on matka rakastumisesta rakastamiseen.

Kiitollinen palaute on kannustanut jatkamaan. Me olemme valinneet leiripaikaksi Karkun evankelisen luontoystävällisen ja herkkuruokaisen opiston. Leirien onnistumisesta kertoo mm. se, että monien perheiden lapset vaativat vanhempiaan uudelleen leirille; heillä on ollut hauskaa. Lapsen koti onkin vanhempien suhde.

Ensi kesän leiri on 6–10.7. Karkun opistolla (varsinais-suomenkl@sekl.fi).

Risteilyt laivalla ovat intensiivinen vuorokausi ”ulkomailla”. Monen miehen on kuulemma helpompi läh-

teä maistelemaan tällaista kun voi sanoa lähtevänsä risteilylle. ”Mitä jätkät sanoisivatkaan jos kertoisin et menen parisuhde juttuun!”

Niissä Leppäset ja Silventoiset ovat toimineet vakioluennoijina Niihin voivat osallistua myös seurustelevat parit, voi tulla jopa yksin, ellei saa ukkoaan tai vaimoan mukaan. ”Tähän työhön motivoi se, että aina riittää uusia ihmisiä, laivan auditorio täyteen. Ja keski-ikä on 35 vuoden paikkeilla”, iloitsemme!

Mennään Eteenpäin

Mennään Eteenpäin (memennaanteenpain.fi) -toiminta on toiminut yli 20 vuotta. Se on katolisen kirkon piiristä noussut toimintamuoto, jonka toivat Suomeen Hannu ja Maija Nyman. Se on viikonlopun mittainen, hotellissa tapahtuva kurssi. Fokus on tunnekomunikaatiossa, ja siksi suosittelemme sitä erityisesti pidempään avioliitossa olleille pareille.

Lukuisat parit ovat liikuttuen nauttaneet toisiinsa ja sanoneet, että tällainen olisi pitänyt käydä jo aikoja sitten. Kylmät kodit ovat lämmenneet lupsakammiksi, riidat ovat turvallisia, kun opitaan niidenkin kautta tuntemaan itseä ja toista; liitto ei säry kriisien voimasta.

– SAKARI JA SEIJA LEPPÄNEN

Lähi- ja parisuhdeväkivalta

Lähi- ja parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten suljettu vertaistukiryhmä Vihdin seurakunnassa

Lähi- ja parisuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen ongelma, jota esiintyy kaikissa kulttuureissa, yhteiskunnallisesta asemasta tai iästä riippumatta. Suomessa siihen on havahduttu vasta 1960-luvulla. Ensimmäinen kiinnitettiin huomiota lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan, sitten naisiin kohdistuvaan ja nyt on havahduttu myös miesten kokemaan parisuhdeväkivaltaan. Suomessa kuolee vuosittain yli kaksikymmentä naista parisuhdeväkivallan seurauksena. Lähi- ja parisuhdeväkivalta on piilotteltua ja usein kotona tapahtuvaa. Tästä syystä väkivaltaa ei tunnusteta ja myös keinot puuttua ovat vielä vähäiset.

Lähi- ja parisuhdeväkivalta voi olla fyysistä, henkistä, seksuaalista, hengellistä, omaisuuteen kohdistuvaa tai taloudellista väkivaltaa tai sillä uhkaamista. Fyysisen, henkisen ja seksuaalisen väkivallan lisäksi voidaan erikseen nimeätä taloudellinen, sosiaalinen tai uskonnollinen väkivalta, tai ne voidaan sisällyttää henkiseen väkivaltaan. Lähi- ja parisuhdeväkivalta on hyvin moniulotteista (Ewalds 2005, 13).

Väkivalta tähtää pelottelemiseen, alistamiseen, nöyryyttämiseen ja vahingoittamiseen. Väkivalta on vallan väärinkäyttöä. Sen avulla väkivallan käyttäjä kontrolloi toista ihmistä; ajatuksia, tunteita ja käyttäytymistä. Myös laiminlyönti ja kaltoinkohtelu ovat väkivaltaa. Lähi- ja parisuhdeväkivalta on usein jatkuvaa ja pahenevaa. Siihen liittyy paljon häpeää, syyllisyyttä, salailua ja vaikeuksia (Ewalds 2005, 13).

Väkivallan kierre voi jatkua

Perheessä tapahtuvasta väkivallasta kärsivät aina myös lapset. Kun lapsi on väkivallan todistajana, traumatisoi kokemus lasta yhtä paljon kuin jos hän itse olisi uhri. Väkivaltakokemukset vaikuttavat monin tavoin lapsiin. Usein vanhemmat vähättelevät lasten kokemuksia, ja kodin sisäisestä väkivallasta vaietaan. Lapset ovat lojaaleja vanhemmilleen eivätkä kerro, mitä kodin sisällä tapahtuu. Väkivaltaa kohdanneesta tai väkivaltaisessa ympäristössä kasvaneesta lapsesta kasvaa usein väkivallan tekijä tai uhri. Lapsuudenkodissa opittu väkivaltainen käyttäytymismalli siirretään

herkästi omille lapsille ja noidankehä voi jatkua sukupolvelta toiselle (Kujala 2005, 84). Vaikka väkivalta jäisi yksittäiseksi tapaukseksi, se jättää kuitenkin aina pelon ja epävarmuuden tunteen.

Suomessa ei kaikissa kunnissa ole tarjolla asianmukaisia palveluja. Palvelujen saatavuus vaihtelee eri kunnissa ja kuntalaiset ovat eriarvoisessa asemassa avun saamisessa. Itä- ja Pohjois-Suomessa on vaikeinta saada apua. Myös harvat seurakunnat tarjoavat apua lähi- ja parisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille.

Avun hakeminen on vaikeaa ja voi mennä pitkään, ennen kuin väkivaltaa kokenut nainen uskaltaa tai kykenee hakemaan apua. Väkivaltaa kokeneet tuntevat usein häpeää ja syyllisyyttä, vaikka heitä kohtaan on tehty väärin, he ovat rikoksen uhreja. Syyllisyyttä, häpeää, vihaa ja katkeruutta on tärkeää käsitellä, jotta eheytyminen olisi mahdollista.

Mistä kaikki alkoi?

Diakonian asiakastyössä kohtasimme usein lähi- ja parisuhdeväkivaltaa kokeneita naisia. Lähi- ja parisuhdeväkivalta näkyy läpi yhteiskuntaluokkien. Tämä tekee siitä seurakunnan diakoniatyössä erittäin haasteellisen, samoin kuin se, että tieto ja käytännön toimintamallit ovat puutteelliset. Naisten kertomuksista kävi ilmi, miten vaikeaa on saada apua ja tukea. Naiset kokivat olevansa täysin yksin, syyllisyys, pelko ja häpeä vaikeuttivat avun hakemista. Väkivaltaisen parisuhteen jatkumisen mahdollisti muun muassa tietämättömyys erilaisista tukimuodoista ja pelko siitä, että naisen ker-

toma ei uskota. Useiden tutkimusten mukaan irrottautuminen väkivaltaisesta suhteesta on edellytys selviytymiselle.

Irtautuminen väkivaltaisesta parisuhteesta ei ole helppoa. Monesti se on pitkä ja monitasoinen prosessi, jossa on kyse isosta elämänmuutoksesta. On rakennettava pala palalta uutta minäkuvaa, itsetuntoa ja koko elämää.

Avun hakemiseen vaikuttavia tekijöitä on monia. Ojurin ja Mehtolan (2006) mukaan väkivaltaa kokenut ei enää tiedä, mikä on totta ja mikä ei. Hiljalleen omat oikeaksi todennetut asiat muuttuvat toisen luomaksi todellisuudeksi. Oma arvomaailma horjuu. Perheväkivalta koetaan epäonnistumiseksi ja asiasta on vaikea puhua läheisille. Sosiaaliset suhteet vähenevät, elämänalue kaventuu, yhteydet sukuun ja ystäviin vähenevät. Avun hakemiselle voivat olla esteenä myös taloudellinen riippuvuus, yhteinen asunto sekä lapset, jotka voivat olla vallan välineenä. Myös usko miehen lupauksiin muutoksesta ja toivo paremmasta tulevaisuudesta estävät avun hakemista. Vaalitaan menneen elämän hyviä muistoja. Vaikka elämä on ollut turvaton, ulkopuolinen maailma tuntuu vielä turvattomammalta, pelätään myös yksinelämistä. Pelkona voi olla omien voimavarojen riittämättömyys, miten minä selviän yksin. Myös perheen ulkopuolisen tuen puute estää avunhakemista. Lisäksi avun hakemiseen vaikuttavat kokemus vaihtoehtojen puutteesta, avun saamisen vaikeus, syyllisyys, häpeä, epäonnistumisen ja koston pelko.

Vertaistukiryhmä

Vertaistukiryhmä oli tarkoitettu niille naisille, jotka olivat kokeneet väkivaltaa omassa lähi- tai parisuhteessaan. Vertaistukiryhmässä naiset jakoivat yhdessä väkivallan kokemuksia ja selviytymiskeinoja. Vertaistukiryhmässä keskityttiin tukemaan naisia traumasta selviytymiseen, voimaantumiseen ja eheytymiseen. Tukiryhmässä vahvistettiin positivistista minäkuvaa, itsetuntoa ja uskallus-

ta omaa elämää koskeissa kysymyksissä. Ryhmän tarkoituksena oli jakaa tietoa väkivallasta ja erilaisista tukimuodoista.

Auli Ojurin (2004) mukaan positiiviset mallitarinat, kuten väkivaltaa kokeiden naisten vertaistukiryhmät tarjoavat mallitarinaa siitä, miten suhtautua lähi- ja parisuhdeväkivaltaan ja miten siitä on mahdollista selviytyä. Tärkeä todellisuutta ylläpitävä mekanismi on keskustelu. Mikäli se ei ole mahdollista, elämän subjektiivinen todellisuus alkaa kadota.

Toiminnalliset menetelmät apuna

Vertaistukiryhmä oli tavoitteellinen keskusteluryhmä, jossa oli mukana myös toiminnallisia menetelmiä kuten maalaaminen, elämänkaaren ja elintilan piirtäminen sekä verkostokartta. Käytimme myös musiikkia, runoja ja kirjoittamista. Esimerkiksi rentoutusta käytimme toistuvana keinona luomaan turvallisuutta ja poistamaan jännitystä ja ahdistusta. Iltapäättyi aina rentoutukseen ja lyhyeen iltahartauteen. Maalaamisen avulla oli mahdollisuus tuoda esiin ja tunnistaa erilaisia tunnetiloja. Toiminnallisten menetelmien avulla naisten oli helpompi ilmaista tunteitaan ja kokemuksiaan ulkoistamalla oma tarinansa.

Vertaistukiryhmä on itseään ruokiva sosiaalinen prosessi. Samankaltaiset kokemukset, elämäntilanne ja ajatukset yhdistävät ja helpottavat oman tilanteen ymmärtämistä. Naisen tuki toiselle naiselle tarjoaa mahdollisuuden työstää ja rakentaa naiseutta ja minäkuvaa uudelleen. Samalla se lisää itse-tuntemusta ja vahvistaa itseluottamusta.

Ryhmän ohjaajilta vaaditaan monenlaisia taitoja ja ominaisuuksia ja heillä on tärkeä osuus ilmapiirin luomisessa. Keskeisinä tekijöinä ovat kuuntelu, rohkaisu ja myönteinen, vahvistava palaute. Naisten kertomusten todeksi uskomisen on välttämätön lähtökohta. Tiedon jakaminen, myyttien ja uskomusten avaaminen ovat osa keskustelua. Lisäksi toimiva ja turvallinen tila on perusedellytys ryhmän toimivuuden kannalta.

Syventääksemme tietoa, taitoa ja osaamistamme perehdyimme aiheita koskeviin tutkimuksiin ja muuhun kirjallisuuteen. Lisäksi tutustuimme erilaisiin ryhmän ohjaamiseen käytettäviin aineistoihin ja materiaaleihin ja siltä pohjalta suunnittelimme kymme-

nen kokoontumiskerran ohjelman. Valmistamateriaalia lähi- ja parisuhdeväkivaltaa kokeneiden vertaistukiryhmää varten ei ollut saatavilla. Ohjelman perusteellinen suunnittelu vei paljon aikaa ja se on myös asia, johon kannattaa panostaa. Työnohjauksessa arvioimme ohjelman sisältöä ja toimivuutta ja saimme lisävinkkejä käytännön työhön.

Vertaistukiryhmästä tiedottaminen ja aloitus

Vertaistukiryhmästä informoitiin hyvässä ajoin. Vertaistukiryhmästä oli artikkeleita kahdessa paikallisessa lehdessä, Luoteis-Uusimaassa ja Vihdin Uutisissa sekä Vihdin seurakuntalehti Vakassa. Lisäksi ryhmästä tiedotettiin seurakunnan nettisivuilla ja paikallisten lehtien seurakuntatiedotteissa. Vertaistukiryhmän alkamisesta tiedotettiin myös kunnan eri työalojen työntekijöitä, muun muassa sosiaalitoimea, neuvolaa ja perheneuvolaa.

Ryhmässä mukana olleet haastateltiin ennen ryhmätapaamista tai heillä oli ollut jo kontakti työntekijään ennen ryhmää. Keskustelimme ja teimme jokaisen osallistujan kanssa turvallisuussuunnitelman erityisesti ryhmässä käynnin turvaamiseksi, mutta myös tämänhetkiseen elämäntilanteeseen arjen keskellä. Aloitimme jokaisen ryhmäkerran kahvilla ja kuulumiskierroksella. Lisäksi palasimme aina edelliseen kertaan: oliko siinä jotain, mikä jäi mietittävään tai herätti kysymyksiä. Sen jälkeen paneuduimme illan teemaan lyhyen alustuksen kautta.

Palaute ryhmältä

Ryhmältä saatu palaute oli pääsääntöisesti myönteistä. He kokivat hyvänä sen, että he olivat eri elämäntilanteessa väkivaltaproblematiikan kanssa. Oli jo parisuhteesta irrottautuneita, sitä harkitsevia ja vielä väkivaltaisessa suhteessa eläviä. Oli mielenkiintoista nähdä naisten työstämistä ja heidän omia havaintoja tilanteestaan. Ryhmän naisten luottamus ja avautuminen kesti jonkin aikaa, ennen kuin he lähtivät mukaan työskentelyyn. Mitä enemmän ryhmäläiset tutustuivat toisiinsa ja meihin ohjaajiin, sitä juohevammin asiat etenivät. Kun tunnelma ryhmässä vapautui, itku ja naurukin olivat läsnä tapaamisissa. Toisaalta mukana oli myös hyvin paljon ahdistusta, pelkoa ja epävarmuutta.

Joillakin oli valtava tarve puhua ja siihen olisi palautteiden mukaan pitänyt olla enemmän aikaa. Myös kokoontumiskertoja olisi toivottu enemmän.

Ryhmässä mukana olleet ehdottivat itse turvakotiin tutustumista, ja se toteutettiin tutustumalla Hyvinkään turvakotiin. Turvakoti herätti ristiriitaisia tunteita ja paljon keskustelua. Ohjaajien vastuulla on se, että ryhmäläiset eivät ota kantaakseen liikaa toistensa taakkoja.

Ohjaajien omat tuntemukset

Koimme vertaistukiryhmän ohjaamisen vaativana ja ammatillisesti antoisana sekä kehittävänä kokemuksena. Langat piti pitää käsissä ja olla valppaana koko ajan. Olimme paneutuneet hyvin aiheeseen ja ryhmän ohjaamiseen liittyviin kysymyksiin. Parityö sujui hyvin ja pystyimme tukemaan toisiamme ryhmää ohjattaessa. Hyvä vuorovaikutus, toisen arvostaminen ja kunnioittaminen ovat olennaisia parityössä ryhmän ohjaamisen kannalta. Ryhmän jälkeen purimme aina illan tapahtumat ja arvioimme niin osallistujien kuin omaakin osuuttamme. Se vei huomattavasti aikaa, mutta auttoi jäsentämään ja kokoamaan asiaa.

Työntekijän on oltava sinut väkivaltateeman kanssa, jotta auttamistyötä on mahdollista tehdä. Purkukeskustelu auttoi osaltaan jaksamaan. Kävimme säännöllisesti työnohjauksessa, ja se on todella tärkeä foorumi purkaa, mutta myös saada asiantuntijalta hyviä vinkkejä, tietoa ja erilaisia näkökulmia työhön.

Lähi- ja parisuhdeväkivaltaa kokeiden naisten vertaistukiryhmä oli ja on tarpeellinen ja mielestämme sen tulisi olla pysyvä toiminta diakoniatyössä. Verkostoituminen lisää voimavaroja ja tietotaitoa ja helpottaa työn tekemistä. Tarpeen mukaan myös miehille tulisi järjestää vastaavanlaisia ryhmiä. Olemme innostuneita tämän työn kehittamisestä.

Koska oma kokemuksemme ja ryhmältä saatu palaute oli positiivinen, jatkamme vertaistukiryhmätyötä. Seuraava naisten vertaistukiryhmä alkaa huh-tikuussa.

– PIRKKO ORAKOSKI
Sosionomi-diakoni amk
Vihdin srk

– PÄIVI TAPANINEN
Sosionomi-diakoni amk
Vihdin srk

Marjo Rundgren

Perhediakonia

vaikeissa olosuhteissa elävien perheiden tukena

Tutkin ylemmän ammattikorkeakoulututkintoni opinnäytetyössä perhediakoniaa. Kiinnostukseni aiheeseen nousi arjen diakoniatyön kentältä. Teen lähiö- ja perhetyötä Rovaniemen seurakunnassa. Viisi vuotta sitten aloitin uudessa virassa, missä työrooliani etsiessä aloin kaivata rajoja työhöni. Halusin etsiä vastausta kysymykseeni: Mikä on diakoniatyöntekijän paikka perhetyön kentällä?

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kuvata diakoniatyöntekijän toteuttamaa perhediakoniaa sekä tuottaa kuvaus muotoutumassa olevasta työmuodosta, jota kutsutaan seurakunnissa eri nimikkeellä. Käsitteinä työstä käytetään diakoniatyön perhetyötä, perhediakoniaa, diakonista perhetyötä sekä lapsidiakoniaa. Tutkimuskysymykset ovat: 1. Miten työmuodon syntyvaiheet, arvot, asiakasryhmät ja työtavat ohjaavat diakoniatyöntekijän toteuttamaa perhediakoniaa? 2. Mitkä ovat tulevaisuuden haasteet perhediakoniassa?

Halusin avata perhediakoniaa juuri diakoniatyöntekijöiden tekemänä työnä. Aineistona tutkimuksessani käytin perhetyötä tekevien diakoniatyöntekijöiden haastatteluja Etelä-, Länsi- ja Pohjois-Suomessa. Tutkimukseni on laadullinen ja aineistoa lähestyin fenomenologisesta näkökulmasta analysoimalla sitä sisällönanalyysin avulla.

Perhetyön kehitys

1970-luvulla diakoniatyöntekijät ovat erityisesti havahtuneet etsimään koulutusta perhetyön kentällä, koska he kohtasivat vaikeampia perhetilanteita työssään. Kyse oli siis jo silloin perhediakoniasta. 1980-luvulla diakoniatyö ajautui kauemaksi kirkkojärjestyksen tavoitteesta auttaa niitä, joiden hätä on suurin. Tutkimuksen kautta syrjäytyminen käsitteenä laajeni erimuotoiseen huono-osaisuuteen ja sen kasautumiseen. Tämä ravisutti diakoniaa ja pani sen jollain tavoin vastaamaan köyhimpien hätään.

1980-luvun lopulla kävikin niin, että perinteinen kirkon Yhteisvastuukeräys vahvistui diakoniatyön valtakunnallisten painopisteiden antajana. Sen merkittävimmät avaukset kohdistuivat muun muassa sellaisiin ihmisryhmiin, jotka olivat jääneet yhteiskunnan tukijärjestelmän ulkopuolelle. Yhteisvastuukeräyksen kotimaiset projektit ovat vuodesta 1994 aina 2000-luvulle asti ja siitä eteenpäin kohdentuneet huomaamaan haavoittavissa oloissa elävien lasten vaikeudet lastensuojelun tukitoimia tarvitsevien perheiden kautta. Juuri tätä kautta seurakunnat ovat opetettuina omaksuneet uusia toimintatapoja. Seurakunnissa on diakoniatyön saralla vahvistettu kokonaisvaltaista työtettä, on verkostoiduttu ja muutettu ammattikäytäntöjä vastaamaan paremmin ajan haasteisiin. Diakoniselle perhetyölle ei käytännöistä huolimatta löydy yksiselitteistä määritelmää tai vakiintunutta työmuotoa. Mielestäni pitäisi käydä enemmän yhteistä keskustelua, koko kirkon laajuista keskustelua, jotta yhtenäisiä käytäntöjä voitaisiin luoda. Tällöin työmuodon tutkiminen ja kehittäminen mahdollistuisi.

Diakoniatyöntekijän roolikartta

Diakoniatyössä kohdataan perheitä, joiden lapsien katsotaan jossain määrin

elävän haavoittavissa oloissa perheen huolien vuoksi. Diakoniatyöntekijöiden haastatteluiden analyysissa syntyi perhetyötä tekevä diakoniatyöntekijän roolikartta. Diakoniatyöntekijät ovat viidessä eri roolissa toimiessaan perheiden parissa: 1. Lapsen näkyväksi tuojana, 2. Perheen rinnalla kulkijana, 3. Perheen toiminnan mahdollistajana, 4. Perheen parhaaksi – yhteistyön tekijänä ja 5. Perheen kokonaistilanteen selvittäjänä. Tätä roolikarttaa pidin työni helmenä, koska sitä voi käyttää työvälineenä, esimerkiksi työnohjauksessa tai työtä kehitettäessä.

Perhediakonian uudet haasteet

Perhediakoniaa ohjaavat kristilliset arvot ja periaatteet. Tulevaisuuden haasteina diakoniatyön perhetyössä nähdään perheiden elämäntilanteisiin liittyvät muutokset, maahanmuuttajaperheiden lisääntyminen määräasiakkaina, työmuodon kehittäminen ja koulutus, seurakunnissa työalojen välisen yhteistyön kehittäminen sekä yhteisvastuulli-

”Mie näen mettän ja vaarat, vaarojen välistä näen net ihmiset, jotka mie kohtaan.

Net ottaa täällä pohjosessa lähimmäiset vastahan ja sanoo; Olipa mukava ko tulit sieki käyhmään. Kläpit esittellee piirustuksia ja siinä met rupatelhaan vaikeitaki asioita.

Niin se meni tämäki päivä ko iltapäivästä met verkoston kans olima koola.

Lähemä pian perheleiriä yhessä vetähmään.

Meitä on jos jonki sortin ammatillisia värkkääjiä yhteen hiihleen met puhallethaan ja Taihvaan Isäle huokasemma.

Yhtä suurta perhettä met kaikki. Evhättä jaama, tietoa saama ja uskoa elähmään toivoma.”

- Marjo Rundgren 2008 -

suuden uudelleen herääminen.

Tutkimukseni johtopäätöksenä nousi esiin, että perhediakonia vaatii laajaa osaamista, joko työn tai koulutuksen tai molempien kautta saatua ammatitaitoa. Perhediakoniaa voi tehdä diakoniatyöntekijä, erityis- tai nuorisotyöntekijä, lapsityöntekijä tai teologi. Se ei välttämättä ole kiinni koulutuksesta vaan kiinnostuksesta kehittää itseään perhetyöntekijänä diakonian saralla, sillä sitä perhediakonia vaatii.

Työssä kohdataan hädän ääripään perheitä

Tyypillisimpiä asiakasperheitä ovat lastensuojelun tukitoimenpiteitä tarvitsevat perheet. Perhediakonia näyttää olevan enemmän lastensuojelun perhetyötä kuin ennaltaehkäisevää työtä. Perhetyötä tekevä diakoniatyöntekijän roolikartta soveltuu jatkossa työn suunnitteluun, koulutukseen ja kehittämiseen. Yhteistyöverkostot perhediakoniassa vaativat selkeyttämistä. Kehittämistyöhön tarvitaan erityistyöntekijöitä.

Toivottavasti tulevaisuudessa perhediakonian eri muotoja mallinnetaan sekä käsitteellisesti että toiminnallisesti aineiston esiin nostamien näkökulmien mukaan. Rovaniemellä Irti Arjesta-perheleiritoiminta yhteistyönä kaupungin kanssa on saanut alkunsa Yhteisvastuuta vanhemmuuden tukemiseksi -kirkon yhteisvastuuprojektin (1994–1996) siivittämänä. Työmuoto on jatkunut ja sitä on kehitetty. Sen selkeä mallintaminen, toteutuneen työn hyödyntäminen Manual-käsikirjaksi, alkaa suunnitelmien mukaan tänä vuonna sosiaalitiön opiskelijoiden sekä perheleirin moniammatillisen tiimin toimesta.

- MARJO RUNDGREN
Rovaniemen
seurakunta

Rundgren, Marjo:

Perhediakoniaa vaikeissa oloissa elävien perheiden tukena. Järvenpää. Syksy 2008, 72 sivua, liitteitä 3.

Diakonia-ammattikorkeakoulu Diak Etelä Järvenpää.

Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia ja kristillinen kasvatusta, Sosionomi (ylempi AMK).

Tutkimus on luettavissa www.diak.fi/ Järvenpään yksikkö/opinnäytteet.

Kaikki vaikeat tilanteet ja kriisit, kuten ero, kuolema, päihteiden käyttö tai vankeus, jotka koskettavat perheitä, koskettavat myös perheiden lapsia ja nuoria. Snellussa, eli Helsingin seurakuntayhtymän erityisnuorisokeskuksessa, pyritään kiinnittämään huomio siihen, kuinka lapset tai nuoret voivat näissä perhetilanteissa.

Snellun tehtävä on kohdata ja olla läsnä 7–25-vuotiaiden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä monenlaisissa elämäntilanteissa. Työtä tehdään yhdessä paikallisseurakuntien, viranomaisten ja muiden lasten ja nuorten kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Perheiden tai yksittäisen lapsen tai nuoren on mahdollista keskustella tilanteestaan työntekijän kanssa. Yhdessä pyritään löytämään toimivia keinoja, jotka helpottavat perheen arkea. Lapsia ja nuoria tuetaan myös vertaistukiryhmissä. Aikuisten parissa vertaistukiryhmät ovat jo aiemmin olleet tuttuja ja käytettyjä menetelmiä.

Vanhempien erotessa

Vanhempien erotessa myös lapsen arki muuttuu. Perheen uusi tilanne voi pelottaa ja tuoda mukanaan sosiaalisia tai taloudellisia ongelmia. Kaikkien tunnereaktiot voivat alkuun olla voimakkaita, ja vanhemmat joutuvat arjen pyöryksessä koville ja saattavat väsyä. Väsyneenä ja oman eroprosessin ollessa kesken vanhemmat saattavat siirtää toista vanhempaa kohtaan tuntemiaan asenteita tai tunteita lapseen. Pelkkä ero ei vaurioita lapsen kehitystä. Ratkaisevaa lapsen hyvinvoinnin kannalta on se, kuinka hänen vanhempansa käsittelevät omia tunteitaan ja pystyvät tukemaan lasta perheen erotessa.

Jokainen lapsi reagoi eroon omalla tavallaan. Toinen on levoton, kun toinen vetäytyy tiukasti oman kuorensa sisälle. Lapsella voi olla univaikeuksia tai vihaa omia vanhempiaan kohtaan. Lapset uskovat vahvasti olevansa syyllisiä vanhempiansa eroon. Kaikkein tärkeintä onkin toistaa lapselle, että ratkaisu on

Lasten vertaistukiryhmissä voidaan käyttää myös askartelua toimivana keinona ongelmien käsittelyyn.

Lasten vertaistukiryhmät

ollut vanhempien tekemä. Tilanne ei ole lapsen syytä eikä hänen tarvitse ottaa tai kantaa vastuuta, joka hänelle ei kuulu. Arjessa sekä vanhemmat että lapset pyrkivät säästämään toisiaan eivätkä uskalla näyttää tunteitaan. Tunteet poutoutuvat sisälle. Suru voi täyttää mielen niin, ettei elämän iloisista tai mukavista asioista uskalla enää nauttia.

Eroryhmä on turvallinen paikka lapselle kohdata ne tunteet, jotka perheen hajoaminen tuo mukanaan. Ryhmissä lapset tapaavat toisia saman tilanteen kokeneita lapsia ja voivat puolueettomasti puhua mieltä painavista asioista. Lapsella on paikka, missä asioista on lupa puhua ääneen ilman, että tarvitsee pelätä loukkaavansa kummankaan vanhempansa tunteita.

Läheisen kuollessa

Pienen lapsen tapa käydä suruaan läpi läheisen kuollessa etenee sykäyksittäin. Suru kuuluu hetkeen, jolloin leikki tai

tekeminen pysähtyy. Suremisen jälkeen on aika jatkaa sitä, mikä jäi kesken. Tapa käsitellä surua liittyy vahvasti lapsen ikään ja eroaa nuoren tai aikuisen surusta. Nuori tai vanhempi voi surussaan vaipua päivä- tai viikkokausiksi alakuloon tai masennukseen.

Lapsi reagoi surussa käytöksellään monin tavoin. Elämän perusturvallisuuden järkkäminen vaikuttaa lapsen koko persoonaan. Tavallisesti rauhallisesta lapsesta voi tulla levoton tai toisia kohtaan häiritsevästi käyttäytyvä. Lapsi voi alkaa kiusata tai käyttäytyä uhmakkaasti. On mahdollista, että myös lapsi masentuu surussaan. Kun aikuisen masennus näkyy voimakkaana alakulona, on lapsen tilanne paljon monimuotoisempi. Se voi sisältää arvottomuuden tunteen lisäksi paljon vihaa ja syyllisyyttä. Lapsen eheytymiseen tarvitaan riittävästi aikaa ja aikuisen tukea. Vanhat totut arjen rutiinit voivat tuoda turvallisuutta ja auttaa lasta selviytymään arjesta, sil-

loin kuin elämä on kuoleman kohdassa perhettä muuttunut sekasortoiseksi.

Vanhastaan on totuttu ajattelemaan, että lapsi selviytyy surusta luonnostaan. Osin tämä on totta, sillä myös murheessa lapsi suuntautuu eteenpäin. Tästä huolimatta on erityisen tärkeää, että lapsella on turvallisen aikuisen tuki elämässään, eikä tuen merkitystä voi väheksyä. Läheisen kuollessa myös lapset kohtaavat niitä tilanteita, joissa toiset eivät uskalla puhua hänen menetyksestään tai väistelevät tapahtunutta. Lasten sururyhmissä menetyksestä on lupa puhua ja sitä saa surra. Ryhmissä opetellaan selviytymiskeinoja surun kanssa.

Surun kohdatessa perheen on tärkeää, että kaikkia perheenjäseniä autetaan surun käsittelemisessä. Lapsia ja nuoria ei voida unohtaa aikuisen surun varjoon. Lasten ero- ja sururyhmien rinnalla voidaan samanaikaisesti järjestää vanhempainryhmiä. Näissä ryhmissä vanhempien on mahdollisuus pohdita omaa tilannettaan ja ennen kaikkea saada tukea omaan vanhemmuuteensa, tietoa, kuinka voi tukea omaa lastansa surussa ja tukea toisilta vanhemmilta.

Vanhempi vankeudessa

Tulevaisuuden haaste Snellussa on kohdata vertaistukiryhmässä ne lapset, joiden isä tai äiti on vankeudessa. Näiden lasten elämään liittyy usein salailua tai häpeää. Perhe ja lapsi joutuvat pohtimaan, kenelle tästä uskaltaa kertoa. Kuinka vanhempi vankeuteen reagoivat kaverit, opettajat, sukulaiset? Miten me täällä kotona pärjätään? Ja kuinka pärjää vanhempi vankilassa? Näihin aikoihin on tarkoitus käynnistyä ensimmäisen Taimi-ryhmän.

Vertaistukiryhmät ovat yhteinen haaste seurakunnan eri työmuodoille. Lastenhojaajat, varhaisnuorisotyön-

tekijät tai nuorisotyöntekijät kohtaavat samojen perheiden lapsia, joiden vanhempia kohdataan diakoniatyössä tai perheneuvonnassa. Kuinka seurakunnan työyhteisössä uskalletaisiin astua omien alueiden yli ja päästä lähemmäksi perhediakoniaa, jossa jokainen per-

heenjäsen tulee kohdatuksi ja jokainen työntekijäryhmä voi tuoda oman ammattitaitonsa käyttöön?

– TIINA KINNUNEN

Erityisnuorisotyönohjaaja

Snellu/ Helsingin seurakuntayhtymän

erityisnuorisotyö

Särmää ja sydäntä

Toivon PÄIVÄ

Luterilaisten oma Isä Nitro, pastori Mikko Salmi, Toivon päivässä arkisin kello 13–17. Täsmälääkettä kirkon ahtaumiin tarjolla Toivon tuomiokapitulissa torstaisin kello 16.10. Yhteistyössä luterilaiset seurakunnat.

*Rakkandella
Mikko Salmi*

**RADIO
Dei**
www.radiodei.fi

Kirjoja:

Kahden kodin kansalainen; ohjelmisto eroperheiden lasten ja varhaisnuorten ryhmille

Mare Juusola

Poikien ja tyttöjen keskus, LK-kirjat

Surusäkki; vertaisryhmätyöskentelyä lasten sururyhmille

Mare Kinanen

Poikien ja tyttöjen keskus, LK-kirjat

Murkun kanssa

ONNEKSI OLKOON

Olette pyyteettömästi ruokkineet, vaatettaneet ja kasvattaneet lastanne kolmetoista pitkää vuotta, ja nyt se on kasvanut isoksi. Ainakin omasta mielestään. Jos häneltä kysytään, olette Te vastaavasti tuossa ajassa tyhmentyneet, vanhentuneet ja menettäneet täydellisesti tyylijatunne. On joka tapauksessa tärkeää, että tutustutte nyt huolellisesti seuraaviin ohjeisiin ja säilytätte ne myöhempää tarvetta varten.

Lapsenne takuuaiakahan on joka tapauksessa ummessa, joten sen palauttamisesta on turha enää haaveilla.

(Timo Parvela: Murrosikäisen käyttöohje,
www.perhe.fi/artikkeli/murrosika)

Näkymä 1

Työhuoneemme ikkunan takana on kaunis näkymä. Ruohoa, pensaita, puita... upea pieni puistoalue aivan Kuopion Petosen keskustassa. Näkymää katsellessa on vaikea uskoa, että on keskellä 15 000 asukkaan lähiötä. Piskuisen puiston yhdellä laidalla on 500 oppilaan yläkoulu. Osa koululaisista-kin on puiston välituntikäyttöön löytänyt, vaikka se ei olekaan koulualuetta. He käyvät siellä haukkaamassa happea (= tupakalla), he kitkevät rikkaruohoja (= piilottavat natsoja), he retkeilevät (= polttavat risuja ja mäyräkoirien pahvikuoria), harrastavat taiteita (= piirtävät spraymaaleilla seiniiin) ja harjoittelevat 100 m sprinttejä (= juoksevat karuun välituntivalvoja). Toisinaan he harrastavat myös kiipeilyä (= kiipevät seurakuntakotimme katolle vapaa-aikaa viettämään). Aktiivista ja luovaa väkeä nämä nuoret, vai ovatko?

Näkymä 2

Diakoniatoimistossa istuu äiti ja itkee. Hän ei jaksa, ei enää yhtään. Kotona asuva lapsi on kasvanut ulos äidin vaikutuspiiristä. Hän on muuttunut nuoreksi. Kaverit merkitsevät enemmän kuin perhe. Vaatteiden täytyy olla samanlaiset kuin sillä suurella maailmantähdellä viimeisimmässä konsertissaan tai ainakin samanlaiset kuin kavereilla.

Lapsi meni syksyllä yläkouluun. Nyt ei koulunkäynti enää maistu. Numerot ovat laskeneet. Sillä ei ole väliä. Nukkua-kin pitäisi välillä. Silläkään ei ole väliä. Syödäkin pitäisi, mutta mieluiten pizzaa tai hampparia tai vain salaattia. Silmät ovat muuttuneet nauravista totisiksi, mustiksi ja äidin silmissä pelottaviksi. Nuori ei puhu, ei vastaa, kun kysytään ja kun vastausta vaaditaan, suusta tulee huutoa. Koululta soitellaan lintaamisista, myöhästelyistä, jälki-istunnoista.

Äidin sydän on pelosta sykkyrällä. Kuinka tähän kaikkeen pitäisi suhtautua? Voinko vielä olla äiti? Kuka on tuo oudoksi muuttunut otus, joka vielä vähän aikaa sitten tuli kainaloon ja tahtoi viereen nukkumaan? Saunaankaan ei voi enää mennä yhdessä. Viime yönä ei tullut edes kotiin, eikä vastannut kännykkään. Aamulla sitten tuli ja meni nukkumaan. Äiti istuu hiljaa ja välillä nyyhkyttää.

Näkymä 3

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu nuoren asioissa, jälleen kerran. Läsnä on opettaja, kuraattori, opintojenohjaaja, terveydenhoitaja. Läsnä on myös äiti ja aiku-

seksi julistautunut lapsi (= nuori). Opettaja puhuu, kuraattori puhuu, opettaja puhuu lisää. Opintojenohjaaja kysyy nuorelta ajatuksia koulunkäynnistä. Ei saa vastausta. Onko sitä edes olemassa? Opettaja puhuu lisää. Äiti kuuntelee. Ei ymmärrä, ei käsitä, ei jaksa. Sitten sovitaan jotain ja kokous on ohi.

Todellisuus

Seurakuntamme on hyvin lapsi- ja nuorisovoittainen. Jäsenistämme yli 40 % on alaikäisiä. Rippikoululaisia on vuosittain 400–450. Yllä olevat näkymät ovat todellisuutta. Näitä näkymiä kohdatessani heräsi vähän kerrassaan ajatus, että jotain pitäisi tehdä. Kuopiossa on nuorille tarjolla monenlaista tukea, mutta valitettavan monet vanhemmat jäävät yksin ajatuksiineen ja tunteineen. Kirkon perhetyön erityiskoulutuksessa ollessani tunne vahvistui ja ajattelin, että murrosikäisten vanhempia voisi hyödyttää eniten vertaisryhmä, johon voisivat tulla ne aikuiset, joilla on ongelmia nuorensa kanssa tai jotka itse tuntevat olevansa heikoilla jäillä. Työparini diakonissa **Maarit Kirkinenkin** innostui ideasta. Ryhmän tavoite on etsiä viisautta ja voimavaroja arkeen ja ehkäistä perheen sisäisten suhteiden solmuun menemistä.

Ryhmän sisältö

Oli itsestään selvää, että ryhmän pitäisi olla suljettu ja vaitiolovelvollinen. Niinpä sovimme vanhempien kanssa, että ryhmäläisten asioista ei muualla puhuta. Näin annoimme luvan puhua luot-

tamuksella ja avoimesti mieltä painavista asioista. Kokoonnuimme ensimmäisen ryhmän kanssa 5 kertaa, toisen 6 kertaa. Iltoihin kuului tutustumista, kuuntelua, minä-sinä-viestintää, tunteiden tunnistamista ja arvokeskustelua. Varsinkin aiheet ”Mistä meillä riidellään?” ja ”Polttavat puheenaiheet” (mm. rahan käyttö, seksuaalisuus, kotiintuloajat) herättivät keskustelua niin, että aika loppui aivan kesken. Välillä ryhmissä on itketty ja välillä naurettu. Jaettu ilo on kaksinkertainen ilo. Jaettu suru on puoli surua. Niin sanoo viisas sananlasku.

Ryhmien suurimpana antina on ollut vertaisuus. Vanhemmat ovat saaneet huomata, että he eivät ole yksin. Ryhmä tukee ja antaa voimaa tulevaisuuteen. Toki välillä kävimme läpi ”teoriaakin” murrosikäisen fyysisestä ja henkisestä kasvusta ja murrosiän tehtävistä. Ohjasimme vanhempia myös joissain tapauksissa ottamaan yhteyttä Siihtii (nuorten mielenterveyspalvelut) tai lastensuojeluun tukiperheen tms. saamiseksi.

Virsi 465:2

*Koteja, huoliin uupuneita
elvytä armon Hengellä
ja mieliämme painuneita
herätä, nosta, lämmitä.
Lahjoita uusi rohkeus
ja voima tehdä parannus.*

– KIRSTI MAKKONEN

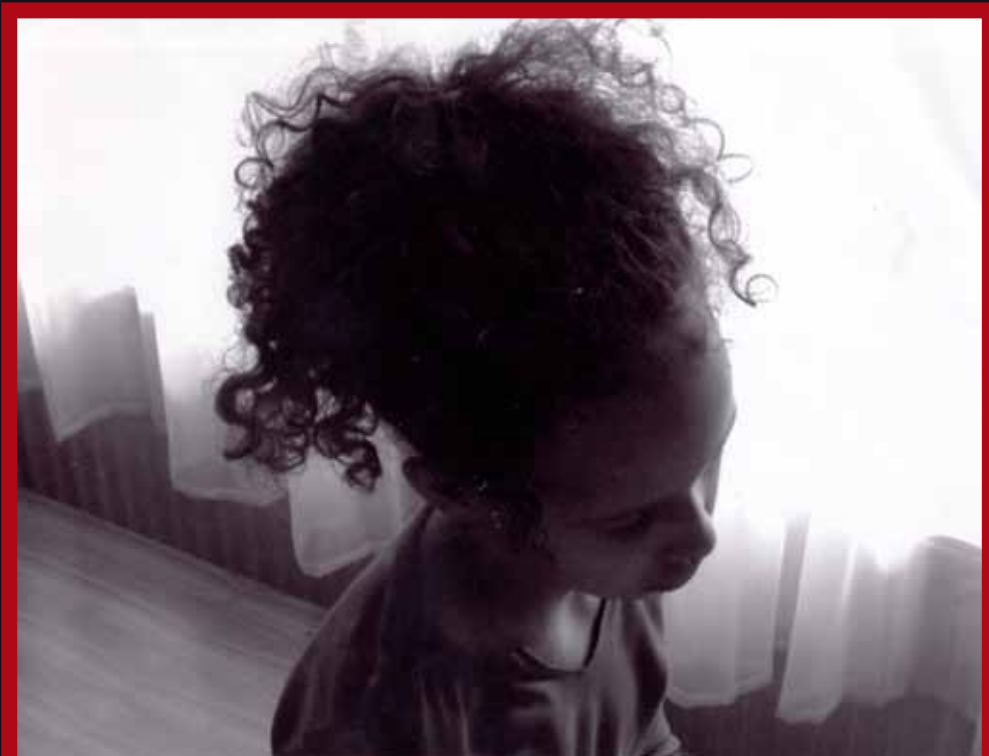
Diakoni-nuorisotyönohjaaja
Kallaveden srk, Kuopio

Siunauttua kevättä

1. Oi, kuinka kevät säteilee elämän riemuaan!
Maa onnellinen iloitsee ja loistaa puvussaan, ja loistaa puvussaan.
2. Sinua, Luoja, ylistän taas kevään voimasta.
Teet työsi ihmeteltävän ja siunaat luotuja, ja siunaat luotuja.

Virsi 568

Kitke!-hanke lähtee siitä ajatuksesta, että kunniaan liittyviä konflikteja voidaan ennaltaehkäistä ja sovittelulla. Helmikuun alussa käynnistyneessä hankkeessa halutaan kitkeä haitallisia perinteitä pois yhteisön tapoja kunnioittavalla tavalla. Aloite yhteistyöhön on tullut maahanmuuttajajärjestöjen taholta.

– Maahanmuuttajien perinteissä on joskus haitallisia tapoja, joilla halutaan säädellä naisen sukupuolimoraalia ja siveyttä. Yhteisö tai perhe voi kokea, ettei tyttö ole noudattanut siveysperiaatteita tai käytösnormeja odotetulla tavalla. Tällöin hänen toimintaansa voidaan koettaa vaikuttaa uhkailulla ja rajoittamisella, hankkeessa työskentelevä asiantuntija Eeva Suomenaro määrittelee.

– Monet yhteisöjen jäsenet toivovat, ettei vuosituhansia vanha perinne jatkuisi. Mutta tilanteen muuttamiseen tarvittavia työkaluja ei ole välttämättä löydetty. Nyt laaja kirjo erilaisia uskonnollisia, poliittisia ja kulttuurisia järjestöjä haluaa tehdä meidän kanssamme yhteistyötä.

Hankkeessa yhteisöjen kanssa halutaan käydä laajaa tasavertaista vuoropuhelua.

– Pyrimme siihen, että yhteisöt itse päättäisivät luopua haitallisista tavoista. Aihe on herkkä emmekä halua aiheuttaa turhia ennakkoluuloja. Sen sijaan haluamme työskennellä kokonaisvaltaisesti kaikkien konfliktin osapuolten kanssa.

Kitke!-hankkeessa on monenlaisia toimintamuotoja. Maahanmuuttajayhteisöille järjestetään omakielisiä seminaareja ja yhteistyöpajoja. Maahanmuuttajille ja monikulttuurisille perheille on tarjolla vertaisryhmätoimintaa. Yhteisöjen avainhenkilöiden ja yhdistysten kanssa käydään kahdenkeskistä dialogia. Yhteisöjen edustajien kanssa myös tuotetaan kunniakonfliktien ennaltaehkäisemiseen liittyvää, vanhemmille suunnattua materiaalia. Eri viranomaisia koulutetaan ja konsultoidaan. Tarvittaessa kunniakonflikteja sovitellaan. Muita toimintamalleja ovat yhteiskunnallinen vaikuttaminen, selvitykset ja tutkimukset.

Kolmivuotinen hanke saa rahoituksen Raha-automaattiyhdistykseltä. Kitke!-hankkeen asiantuntijat ovat työskennelleet aikaisemmin kunniankonflikteihin perehtyneissä hankkeissa. Suomenaron lisäksi tuoreessa hankkeessa työskentelee kaksi muuta asiantuntijaa.

Uskonnolliset yhteisöt voivat toimia sovittelijoina

Suomenaron mukaan kunniaan liittyviä konflikteja esiintyy yhteisöissä, mutta esimerkiksi varsinaista kunniamurhaa ei ole maassamme tapahtunut.

– Tämän kaltaisten ilmiöiden ennaltaehkäisevä työ on hyvä aloittaa ajoissa. Tavoitteenamme on tehdä niin vaikuttavaa työtä, ettei kunniamurhia tapahtuisi Suomessa ollenkaan.

– Monesti kunniaan liittyvät ongelmat nousevat esille silloin, kun maahan muuttaneiden toinen sukupolvi tulee teini-ikään. Suomessakin tilanne voi muuttua, kun nykyiset lapset kasvavat.

Eri viranomaisia ja muita työntekijöitä halutaan kouluttaa siten, että he osaisivat tunnistaa kunnianväkivaltakonflikteja. Hyvien ja luottamuksellisten suhteiden myötä maahanmuuttajat voivat kertoa itsekin työntekijöille ongelmatilanteesta.

– Tässä työssä myös seurakunnilla ja kirkolla on tärkeä rooli. Uskonnolliset yhteisöt voivat toimia myös sovittelijoina kunniakonfliktitilanteissa, Suomenaro toteaa.

Esimerkiksi lastensuojeluviranomaiset, sosiaalityöntekijät ja opettajat ovat ottaneet yhteyttä Ihmisoikeusliittoon kunniakonflikteihin liittyvissä tilanteissa.

Kitke!

ehkäisee kunniakonflikteja yhteistyöllä

Ihmisoikeusliiton Kitke!-hankkeessa kehitetään kunniaan liittyvien konfliktien yhteisösovittelumalleja. Työ tapahtuu yhteistyössä maahanmuuttajayhteisöjen kanssa. Lisäksi eri viranomaiset saavat aiheeseen liittyvää koulutusta.

– Olemme sitten selvittäneet tilannetta nuoren ja mahdollisesti hänen vanhempiensa tai muiden tapaukseen liittyvien ihmisten kanssa. On tärkeää heti selvittää, onko kysymys kunniakonfliktista vai muusta ongelmasta.

Ongelmatilanteissa haetaan ensisijaisesti ratkaisua, jossa konfliktin osapuolten perhesiteet säilyvät ja osapuolet voivat jatkaa elämäänsä osana perhettään ja yhteisöään.

Kitke!-hankkeen asiantuntijoiden kokemusten mukaan esimerkiksi perheestään erotetut tytöt kokevat tilanteensa vaikeana ja toivovat suhteen perheeseensä jatkuvan. Ongelmatilanteita kannattaa selvittää myös siksi, että perheet ovat usein isoja ja nuoremmat sisarukset hyötyvät onnistuneesta konfliktinsovitteesta.

Sopeutumisongelmat voivat tuottaa konflikteja

Suomenaro muistuttaa, että ennen vanhaan niin Suomessa kuin laajemmin länsimaissa kunniakäsite oli monesti toisenlainen kuin nykyään.

– Suomessa vielä 1950-luvulla saattoi aviotonta lasta odottava päätyä kunniaattoman käytöksen takia itsemurhaan. Vastaavasti Keski- tai Etelä-Euroopassa nuoret naitettiin väkisin rik-

kaille aristokraateille taloudellisen hyödyn takia. Kunniaväkivalta ei ole vieras asia länsimaissakaan kulttuurissa.

Suomenaro uskoo, että kotimaan jättäminen ja vieraaseen kulttuuriin muuttaminen vaikuttavat osaltaan kunniakonfliktien määrään. Vanhemmat haluavat lapsilleen turvallisen elämän ja viedä heidät pois sodan keskeltä. Perhe on lähtökohtaisesti valmis sopeutumaan uuteen maahan.

– Mutta käytännössä sopeutuminen on aina stressaavaa ja uusi kulttuuri voi tuntua uhkaavalta. Asemansa heikoksi kokevat vanhemmat puolustautuvat ja saattavat ratkaista perheen sisäisiä konflikteja toisin kuin kotimaassaan.

Suomenaro muistuttaa, että monet maahanmuuttajaperheiden toimintamalleista ovat normaaleja, vanhemmuuteen kuuluvia universaaleja toimintatapoja.

– Vastaavalla tavalla myös suomalaiset äidit voivat kieltää tyttärtään käyttämästä napapaitaa ja minishortseja. Lapsille halutaan asettaa kotiintuloaikoja tai lasta kielletään liikkumasta tietyn nuorisoporukan kanssa. Suomalaisperheiden kohdalla tätä ei yleensä käsitetä puuttumiseksi lapsen ihmisoikeuksiin. On tärkeää, ettei myöskään maahanmuuttajien ratkaisuihin reagoida väärällä tavalla.

Kirkon reagoitava nopeasti

Oulun seurakuntayhtymän kansainvälisen työn pappi **Árpád Kovács** pitää Kitke!-hanketta myönteisenä asiana. Hän kertoo törmänneensä itsekin työssään muutamia kertoja kunniaväkivaltilanteisiin.

– Kunniaväkivaltaa esiintyy myös kristittyjen maahanmuuttajien keskuudessa. Erityisesti näissä tapauksissa kirkon pitäisi reagoida nopeasti ja osoittaa, ettei se hyväksy henkisen tai fyysisen väkivallan käyttöä.

Kovács pitää tärkeänä, että maahanmuuttaja saa varhaisessa vaiheessa tietoa siitä, mikä on Suomessa hyväksyttävää ja mikä ei.

– Toki on hyvä edetä varovasti, mutta liika varovaisuus on haitaksi. Kunniaväkivalta on rikos ja siinä on myös uhri. Uhria pitää auttaa heti.

– Kulttuurisensitiivisyys pitäisi kannavoidsa maahanmuuttajan oman äidinkielen opiskelun tukemiseksi. Henkilöä pitää tukea muutenkin, jotta hän voi tehdä vapaita valintoja. Yhteisöstä eroaminenkaan ei ole aina katastrofi. Etäisyys voi lisätä vapaaehtoisuutta.

– JUHANA UNKURI

Kitke!-hankkeen päivystys arkisin klo 9–15 numerossa 040 760 0323

”Rakkauden täysin normaali kaaos”^{*1)}

Pyhä perhe, kuva on tuttu. Jeesus, Maria ja jossakin hieman taustalla mieteliäs Joosef. Pyhän perheen perhekuva herättää kuitenkin kysymyksiä. Pyhä perhe oli hieman erilainen perhe. Se ei vastannut aikansa perhekuva. Ei miehen statusta ja valtaa silloisessa perheessä. Joosef oli oman aikansa patriarkaaliin perhemalliin peilattuna enemmän tai vähemmän sivullinen, syrjään ja varjoon vetäytyneenä tai siirretty, ei taiteilijoiden valokeilassa oleva. Usein jo iältäänkin vähän vanhempi mies, ikään kuin elämässäänkin jo sivummalle poistumassa. Ja vähän me hänestä myöhemmin kuulemme. Lapsikin herätti kysymyksiä. Kenen, mistä? Isyystestiä ei taatusi tehty aikana, jolloin Augustinukselta käsky kävi. Isyyden tunnustamista ei myöskään ole dokumentoitu, eipä edes häävalokuvia tai vihkiraamattua löydy jäämistöstä. Myöhemmin testit olisi varmaan tehty, dokumentit ja tunnustukset vaadittu. Tässä perheessä kaikki jäi hyvän uskon ja hyvän tahdon varaan. Enkelin sana ja unien selitys riitti. Siis aika erikoinen perhetilanne.

Saksan Liittotasavallan hallitus heijastaa perhekäsityksen ja -todellisuuden kirjavoitumista varsin autenttisesti. Työministeri **Ursula van der Leyen** on seitsemän lapsen äiti, joka jo – lapsiluvusta päätellen hieman ikääntyneenäkin – on ikikukkea kuin **Anne Pohtamo**. Terveysministeri **Philip Rösler** on alun perin saksalaisperheen vietnamilainen adoptiolapsi. Ulkoministeri **Guido** on elämäntoverina miesystävä, joka seuraa ministerin mukana useimmille kansainvälisillä virka- ja edustusmatkoilla. Seuraa myös niihin maihin, missä homot saavat arkisimmassa ympäristössä pahasti turpiin. Perheministerinä on juuri ja juuri 30 täyttänyt ”neito-

kainen”, jolla ei ole perhettä. Perheorien-toituneen uskottavuuden pelastavat häät ovat kuitenkin kuulema lähellä. Liittokanslerina toimii maailman mahtavin naispolitiikko ”**Ancie**”, jonka järjestyksessä toinen aviomies on ja pysyy kiltisti taka-alalla kuten Jooseppi aikanaan.

Perhearvoja voimakkaasti korostava Baijerin osavaltion pääministeri ja CSU:n eli kristillissosiaalisen unionin puoluejohtaja ja oman (toisen) vaimonsa aviomies ja kolmen yhteisen lapsen isä **Horts Seehofer** aiheutti toissa vuonna jopa julkista keskustelua. Hän ehti silloisen liittohallituksen maatalousministerinä toimiessaan tulla aviottoman tyttönsä isäksi Berliinissä. Katolista sosiaalietiikkaa ratkaisuisaan mielellään korostavan Seehoferin vilpittömyyttä perhe- ja sosiaalipolitiikassa tuskin kannattaa epäillä. Hän – kuten niin monet miljoonat aviomiehet ja -vaimot eri puolilla maailmaa – on kuitenkin joutunut toteamaan, että on eri asia uskoa joihinkin, upeisiinkin ideaaleihin kuin elää ne todeksi.

Varsin monella Saksan poliittisen valtan jo ikääntyneellä edustajalla ja entisellä mahtimiehellä – kuten vaikkapa ex-liittokansleri **Helmut Kohlilla** (CDU), ex-ulkoministeri **Joschka Fischerillä** (vihreät), ex-puoluesihteeri **Klaus Münteferingillä** (SPD) ja ex-liittokanslerilla **Gerhard Schröderillä** (SPD) on vaimo, joka on 20–40 vuotta itse ex-politiikkaa nuorempi ja muutamankin kohdalla järjestyksessä jo neljäs aviosippa. Poliittisen ex-eliitin edustavia eksiä on siis Saksassa aika paljon liikkeellä. Schröderin perheessä ei ole yhteisiä lapsia, mutta yksi tytär rouvan aiemmasta liitosta ja kaksi ottolasta Venäjältä. No kyllä Suomessakin perhepolitiikka on ajan tasalla. Kun perhearvoilla aikanaan profiloitunut, silloin joskus vielä harmaan kiltti maitomies **Matti Vanhanen** kerran-

kin pääsi saksalaisen laulehden sivuille jopa valokuvan kanssa, kajahti otsikko ”Puuta, rahalahjoituksia ja syrjähyppy”. Perhe ja perhearvot ovat kaikkialla liikkeessä, ratkaisumallit ovat kirjavoituneet. Perhe on nykyään kaikkea muuta kuin yksiselitteinen käsite. Hyvä puoli tässä on ehkä se, että toisen ihmisen kiittäminen on käynyt entistä vaikeammaksi. Hyvät ja vilpittömätkin kun näyttävät epäonnistuvan yhä useammin rakkauden vaikeassa taidossa, meistä muista nyt puhumattakaan...

Piispainkokous otti vuonna 2008 kantaa perheen sisäiseen adoptioon. Kannanotossaan piispat korostivat valtan mielekkäästi sitä, että lapsella on oltaava oikeus sekä isään että äitiin. Samalla he arvostelivat uudistusesitystä siitä, ”että perinteellisen perhemallin rinnalle luodaan sellainen perhetyyppi, jossa lähtökohtaisesti tämä oikeus ei toteudu”. Mikä mahtaa olla piispojen ”perinteellinen perhemalli”? Vastaus lienee selvä – se on moderni ydinperhe, isä, äiti ja lapset. Sitä piispat myös puolustavat päämäärätietoisesti ja – tulevaisuuden näkökulmasta ehkä vähän huteralla pohjalla – tilastollisesti ”Rakkauden lahjassa”.

Ydinperhe on sinänsä varsin uusi keksintö. Tällaisen ”perinteellisen perhemallin” juuret ovat yllättävänkin lyhyet. Niiden kasvumulta muhii teollistumisessa, siis lähinnä 1700–1800-luvuilla. Aikaisemmin perhe oli säännöllisesti suurperhe, oikeastaan pikku heimo ja sellaisena tuotantoyksikkö. Yksittäisen isän ja äidin rooli ja merkitys oli tässä kokonaisuudessa jostain aivan muuta kuin nykyaikaisessa pienperheessä. Länsimaisen industrialismin hedelmä eli ydinperhe on toisaalta edelleen valitseva todellisuus, toisaalta se alkaa olla yhä enemmän mainosten ideaalinen nostalginen kuva, jonka toki omassa idealismissamme jaamme mielelläm-

*1) Ulrich Beckin ja hänen vaimonsa Elisabetin erään kiehtovan kirjan otsake

me. Malli on kovaa vauhtia murtumassa etenkin läntisen maailman suurkaupungeissa. Kehitys niissä ennakoi yleensä laajempaakin yhteiskunnallista muutosta ja sen suuntaa – sanoo tai uskoo kirkko mitä tahansa.

Perheen mallit moninaistuvat ja kirjavoituvat. Lisäksi vapaaehtoisten tai pakotettujen sinkkujen määrä kasvaa samanaikaisesti huikkea vauhtia. Berliinissä erityisesti korkeasti koulutetut naiset elävät yhä useammin ilman lapsia ja aviopuolisoa. Jo 34 % kaikista berliiniläisnaisista ikähaitarilla 15–75 vuotta on lapsettomia ja luku kasvaa jatkuvasti. Tukholmassa ja Helsingissä löytyy jo kaupunginosia, joissa reilusti yli 60 % asukaista elää yksin. Kirkollinen perhekäsitys rakentuu selkeästi kristilliselle tulkinnalle rakkaudesta, avioliitosta ja sen ideaalimallista. Molemmat on tulkittu aika myöhäisen ydinperhekontekstin valossa. Tässä suhteessa ne kannattavat myös individualismin voittokulkua, individualismin, jonka yksi muoto ja seuraus on itse valittu perheettömyys.

Useimmiten kirkollinen perhekeskustelu ei mielellään tunne eikä usein tunnustakaan sellaisia nykytodellisuuden aspekteja kuin ”jaksottaista yksiviivisuutta”, ”tilkkutäkkiperheitä” tai ”uus- ja uusioperheitä”. Mutta murenevatko rakkaus ja avioliitto juuri yliviritetyn idealismin ja ylimitoitettujen odotusten tähden? Yhä useampi lapsi saa kodissaan yhä enemmän huomiota osakseen. Hän odottaa jakamatonta huomiota myös myöhemmin. Hän odottaa toiselta paljon ja usein haluaa myös antaa toiselle paljon, jopa kaikkensa. Sekä vaatimus- että odotustaso ovat nousseet, meillä on rakkaudessa ja avioliitossa kaikkemme pelissä. Toinen on minuuteni täyttymys, ja itseni toteuttamisen syvin muoto. Me rakastamme kas-

vaaksemme itse ihmisinä. **Ulrich Beck** – tuo saksalainen edelläkävijäsosiologi – puhuu rakkaudesta ”uskontona uskonnon jälkeen”. Kadotettu rakkauden Jumala on korvattu rakkauden jumalointina, rakkaus on se, mikä antaa kaikelle tarkoituksen ja mielen, elämän syvin kutsu ja kaipuu – siis Jumala. Onko tässä rakkaudessa aavistus Jumalasta vai onko se epäjumala?

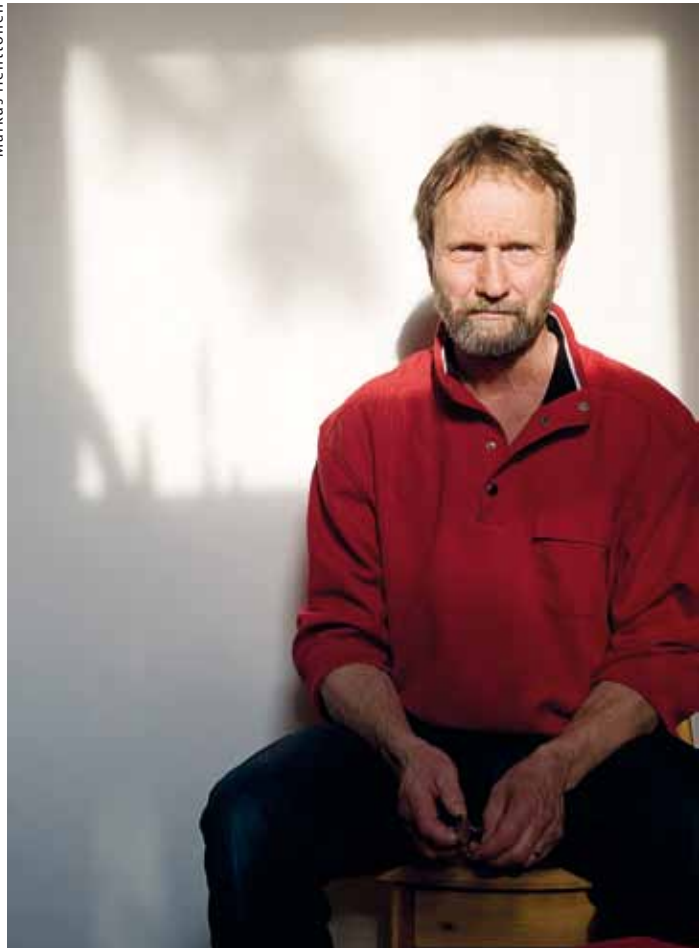
Perhediakoniassa on varmaan pakko hiljentyä ensin kysymään, mikä on perhe. Mikä on perhekäsityksemme, mitä perhettä tuemme, autamme, saatamme omille jaloilleen ja mihin? Mi-

kä on oman idealismin hinta? Kaikissa perhemuodoissa voi elää inhimillisesti, toista kunnioittaen, armahtaen, tukien, vastuuta kantaen – tai petona. Niin myös yksin.

Rakkauden (avioliiton) jumaloinnilla ja uskolla rakkauden Jumalaan on joka tapauksessa yksi ero – edellinen tavoittaa parhaimmillaankin kaksi ja ehkä pari lasta. Inklusiivisuudessaan se sulkee muut ulos. Uskolla rakkauden Jumalaan pitäisi olla perspektiivinänsä koko maailma ja jokainen ihminen.

KAI HENTTONEN

Markus Henttonen

Vankien läheisten tukeminen kirkon tehtävänä

Olen työssäni sielunhoidossa ja diakoniassa ollut yhteydessä vankien perheisiin kolmella tavalla:

1. Vankilasielunhoitajana, 2. Diakoniassa vankien läheisten tukiryhmien ohjaajana sekä
3. Kirkon ja vankien omaisten yhteistyön mahdollisuuksia etsimässä Kirkkohallituksessa.

Toimittaessani Marja Vilkama-Latvalan laatimaa tekstiä Vankien omaisten näkökulmasta vankien perheiden tukemiseen mietin omaa kokemustani niin vankilassa kuin erityisesti siviilissä tekemistäni työstä vankien läheisten kanssa.

Meillä Suomessa ei rikoksen aiheuttamaa kipua ja tuhoisaa vaikutusta ihmisten yhteisöihin ja ihmisille kohdata aidosti korjaavan oikeuden kautta, restoratiivisena oikeutena. Tämä aiheuttaa todella paljon inhimillistä kärsimystä, jonka maksamiseen me kaikki

osallistumme, mutta järkyttävällä tavalla usein eniten sekä rikoksen uhrien että rikoksista tuomittujen läheiset. Se ei auta ketään. Se on väärin. Se ei ole oikeutta lainkaan.

On kaksi perustetta, joiden vuoksi pidän mahdollisena kirkon asettautumisesta sekä rikoksen uhrin että rikoksesta tuomitun ja heidän molempien läheistensä puolelle: 1. Korjaava oikeus on Raamatun ja luterilaisen etiikan perusteella oikea tapa kohdata rikoksen ihmisille aiheuttama paha. Mitä voidaan

tehdä sen hyväksi, että eri osapuolille rikoksista aiheutunut paha voitaisiin korjata tai ainakin vähentää sen vaikutusta? Samalla haetaan myös keinoja rikoksen vaurioittaman ihmisten yhteisön turvallisuuden korjaamiseksi. 2. Oman perustelevänsä vuoksi, evankeliumin julistamisen sen kaikissa muodoissa, myös rakkauden tekoina, kirkko ei voi kulkea näiden yhteiskunnassa vaille apua jätettyjen ihmisten ohi.

Rehelligesti on sanottava: Emme ole auttaneet vankien läheisiä siten kuin on oikein. Emme ole tehneet kirkossa voitavaamme. Olemme kulkeneet ohi. Mutta emme täysin. Kerron lyhyesti siitä, mitä kirkossa olemme tehneet. Siinä on myös suunta, johon kulkien voimme tehdä osamme vankien läheisten tukemisessa.

Omaisista kohdataan vankiloissa

Vankiloissa useimmat vankilasielunhoitajat, vankilapapit ja -diakonit kohtaavat vankien läheisiä yhdessä vankien kanssa. Osa tekee tätä työtä vain vähän, esimerkiksi vankilassa tapahtuvien vihkimisten, kasteiden tai muiden kirkollisten toimien yhteydessä. Monet järjestävät erillisiä vangin ja hänen puolisonsa tai muun läheisensä tapaamisia, joissa keskustellaan parin ja perheen ongelmista. Joissakin vankiloissa tosin, vastoin vankeinhoidon perheitä koskevia omia linjauksia, aiheutetaan ongelmia perheiden auttamiselle ja jopa suoranaisesti vaikeutetaan sitä.

Osa vankilasielunhoitajista on mukana perheleirien järjestämisessä. Osa toimii vankilassa perheneuvontaa vastaavassa sielunhoidollisessa työssä. On ollut myös erilaisia luovia tuen muotoja, esimerkiksi Helsingin vankilassa isyyden tukeminen ryhmämuotoisesti tai vankiloiden ja seurakuntien yhdessä järjestämät perheiden tapahtumapäivät tai -illat mm. Helsingin ja Kylmäkosken vankiloissa.

Seurakunnan kriminaalityö tukee vankien läheisiä

Kriminaalityö on joissakin seurakunnissa suuntautunut vankien läheisten tukemiseen. Se voi olla sielunhoidollista ja diakonista auttamisuhteessa tapahtuvaa tukemista. Se voi olla vangin perheen sosiaalisissa ja taloudellisissa vai-

keuksissa tukemista. Se voi olla yhteistyötä vankien omaisten kanssa ja tukiryhmien tai perheille suunnattujen tapahtumien järjestämisestä.

Seurakuntien työntekijät, lähinnä diakonian viranhaltijat, auttavat pitkäjänteisesti ja paneutuvat vankien läheisten tukemiseen. Vankilälähetit tekevät vapaaehtoistyönä kristillistä kriminaalityötä vankien läheisten hyväksi esimerkiksi järjestämällä tuurausapua lastenhoitoon ja muihin kodin tehtäviin väsyneille vanhemmille tai kohtaamalla tukisuhteissa ja keskusteluryhmissä vankien läheisten huolia.

Vankien läheiset unohdetaan usein

Kokonaisuutena tätä työtä on kirkossa tehty melko vähän. Kokemus on silti opettanut jo sen, että seurakunnan ei tarvitse kehittää mitään uusia metodeja ja uutta tietoa voidakseen hyvällä tavalla ja ammatillisesti kestävästi auttaa vankien läheisiä. Riittää, että seurakunta käyttää omia perustyövälineitään, sielunhoitoa ja diakoniaa. Tärkein uusi tarvittava teko on laupiaan samarialaisen teko: Havahtua huomaamaan heidät, jotka on unohdettu ja jätetty syrjään, vaille rinnalla kulkijaa.

Vankien läheiset ovat eräs yhteiskunnassa tähän vaille jäämiseen jätetty ryhmä. Eivät kaikki heistä kaipaa eivätkä tarvitse erityistä tukea, mutta tarvitsevien on vaikea saada sitä yhteiskunnalta tai kirkolta. Yhteiskunnalta tuen saamisen tekee hankalaksi se, että vangin läheisenä olo on elämäntilanteen kriisi. Se ei ole diagnoosin syy. Siihen ei osoiteta hoidollisia resursseja. Rikosseuraamuslaitos osoittaa jonkin veran tukea perheille vankiloiden kautta, mutta siviilissä oleville perheille ei tukea osoiteta.

Kirkolta tuen saamisen vaikeutta voisi rinnastaa ihan toisenlaisen kansamme osan, romanien tilanteeseen: Molempia ryhmiä yhdistää se, että seurakunnissa he unohtuvat. Heidän oma tilanteensa ja osansa yhteisössä aiheuttaa sekä sosiaalisista että psykologisista syistä sen, että he itsekin helposti jäävät pois muun yhteisön yhteydestä, myös seurakuntayhteydestä. Meidän kirkossa tulisi löytää ja kortsillais-tä ajatusta käyttäen rakastaa heidät yhteyteemme.

Vankeus erottaa

Vankilassa näin, miten syvästi haavoittavaa on sekä vangille että hänen läheisilleen olla vankeuden erottamia, kun läheistään ei voi kohdata ilman laitoksen läsnäoloa. Niissä hetkissä tiivistyy vankeustuomion raskain puoli se, että vankeus erottaa ihmisen omasta elämästään ja rakkaimmistaan. On toki myös sellaisia perheen ihmissuhteiden ongelmia, joiden vuoksi erottaminen voi olla joskus vähiten paha vaihtoehto. Mutta ytimessä perheen ihmissuhteiden ongelmassa on erotetuksi joutuminen, kohtaamisen tilan kaventuminen ja sen häviäminen jopa kokonaan.

Kokemus vankilan ulkopuolella työstä vankien läheisten kanssa on hiljentänyt minut vielä syvemmin. Olen muutaman vuoden ajan ollut ohjaamassa terapeutin psykodraaman menetelmällä vankien läheisten ryhmiä. Olen nähnyt, miten kipeästi vangitseva voi olla se vankeus, johon vangin läheinen tulee vangituksi. Se on näkymätön mutta todellinen. Sitä on vangin omaisen yhtä vaikea tuhota kuin vangin vankilaansa. Siitä täytyy vapautua. Astua ulos henkisesti ja sosiaalisesti, kasvaa elämänsä kriisin kautta uudella tavalla oman elämänsä haltijaksi, omaksi miehikseen ja naisekseen sekä ihmissuhteisiinsa.

Sekä lapselle että aikuiselle läheisen vankeus voi olla kriisi, joka ei tuhoa vaan muuttuu uudeksi kasvuksi ihmisenä. Jotta niin voisi tapahtua, jotta kukaan ei joutuisi selviämään yksin itensä varassa, tarvitaan kriisissä kulkevan kanssa ristin kantajaa: seurakuntien työtä vankien läheisten hyväksi.

– SAMI PUUMALA

Työalasihteeri

Kirkkohallitus/kriminaalityö

Diaarissa on tietoa perusteilla olevista pidempikestoista vankien läheisten kriisihoidollisista tukiryhmistä. Toivon, että seurakunnissa kutsua välitetään eteenpäin ja rohkaistaan vankien läheisiä tarttumaan mahdollisuuteen saada apua myös näiden ryhmien kautta. Lisätietoa ja tukea seurakuntien vankiperhetyön tukemiseen saa Kirkkohallituksesta, kirkon kriminaalityöstä.

Vankien omaisten vankien

Vankeus ei saisi haitata tarpeettomasti vangin perhesuhteita eikä perheasioiden hoitoa. Perhe on vangille tärkein voimavara, ja hyvillä perhesuhteilla on ehkäisevä vaikutus myös uusintarikollisuuteen. Vangin perheelle perheenjäsenen vankeus voi olla syvä kriisi. Vankiperhetyö on maassamme kuitenkin vielä ”lapsen kengissä”. Puuttuu valtakunnallinen vankiperhetyön strategia. Oikeusministeriön tulisi kiinnittää huomiota tähän. Toinen ongelma on yleinen penseä asenne vankiperheitä ja vankeja kohtaan. Ympäristönkin paine vangin omaisia kohtaan voi olla kova ja asenne tyly.

Vangin rangaistussuunnitelmassa yhtenä tavoitteena on perhesuhteiden ylläpito, mutta monet perheet kokevat, ettei heitä kuunnella eikä oteta huomioon. Vain yhdessä maamme vankiloista, Vilppulan vankilassa, on perhetyön ohjaajan virka. Muissa vankiloissa henkilökunta hoitaa perheasioita varsinaisen työnsä lisäksi. Vankilapapit ja -diakonit, psykologit ja sosiaaliryöntekijät tekevät perhetyötä järjestämällä perheneuvotteluja, keskusteluja tai perhetapaamisia vangille ja hänen läheisilleen. Perheleirejäkin on tarjolla, lähinnä tuomioiden loppuvaiheessa oleville vangeille, mutta niihin pääseminen vaihtelee paljon vankiloittain. Perheleirejä järjestetään yhteistyössä Vapautuvien Tuki ry:n kanssa.

Vankiperheen lasten tilanne

Maassamme on arviolta noin 10 000 vankiperheen lasta. Pienet lapset eivät ole osasyllisiä rikokseen millään tavalla. Lapsella tulee olla oikeus tavata vankilassa olevaa isää tai äitiä useammin kuin nykyään on mahdollista. Lapsi tarvitsee myös vangittua vanhempaansa. Ja vangit tarvitsevat oikeuden olla vanhempia lapsilleen.

Lapselle vanhemman vankeus on vaikeaa ymmärtää ja se voi aiheuttaa lapselle vakavia ongelmia. Selviytyäkseen lapsi tarvitsee tietoa vankeuteen johtaneista syistä. Toki niistä kerrottaessa pitää ottaa huomioon lapsen ikä ja kehitystaso. Tärkeää on se, että lapsi ei joudu kantamaan häpeää ja syyllisyyttä vanhempansa vankeudesta. Lasta tulee auttaa ymmärtämään, että hän ei ole syyllinen tapahtuneeseen. On tärkeää antaa myös lasten itsensä puhua, ja heitä tulee kuunnella vanhemman vankeuteen liittyvistä tunteista ja ajatuksista.

Vaikeassa elämäntilanteessa aikuisen voimat ja kyky kuunnella lasta heikenevät kuitenkin usein, kun omissa

näkökulma

perheiden tukemiseen

kin ongelmissa on yllin kyllin. Vankien puoliset, varsinkin pienten lasten äidit, kokevat hyvin raskaana ”linnalesken” osan. Kun perheessä on pieniä lapsia, vanhempi voi tarvita tukea jaksamiseen olla hyvä vanhempi. Siviiliin jääneen osalle lankeavat arjen huolet ja ongelmat. Pienten lasten äidit toivovat siksi tukea myös arjen tekoina perheestä huolehtimiseen.

Kysymyksiä ja itsesyöttöä riittää

Vangin omaisen tunteet sahaavat laidasta laitaan: syyllisyys, häpeä, ristiriidat, rakkaus, viha ja katkeruus. Päälimmäiseksi jää murhe ja suru. Miksi-kysymyksiä riittää: Miksi juuri meidän perheessä tapahtui näin kauheaa? Omanarvontunne laskee. Vankien vanhemmat, varsinkin äidit, potevat valtavaa syyllisyyttä vuosikaudet, miettien, missä on kasvatus mennyt pieleen. Lisäksi vangin omaisen joutuu usein olemaan tukena vangitulle läheiselleen ja hoitamaan hänenkin asioitaan, vaikka oma jaksaminen voi olla ihan ääri rajoilla. Vankiloiden tapaamisajat ovat varsinkin vankeuden alkuaikoina rajoitetut, samoin puhelinsoitot ihan minuuttimääräisesti rajoitettuja. Usein perhe kokee, että he eivät voi tästä johtuen hoitaa tarpeeksi kunnolla vangin asioita eikä ylläpitää perhesuhdetta vankiin.

Me vankien omaiset koemme perheyhteyden säilyttämisen vankeusaikana äärettömän tärkeänä! Jotta tämä voisi onnistua, vankilan perhetyön tulisi tapahtua yhteistyössä vankien perheitä tukevien siviilipuolen eri tahojen kanssa. Verkostoyhteistyö on ehdottoman tärkeää perheiden tukemisessa. Me omaiset haluamme olla silti toivon ylläpitäjiä. Emme hyväksy rikosta missään muodossa, mutta tunnemme, ettei meillä ole oikeutta hylätä rakastamaamme läheistämme vankilaan.

Vangin ja omaisen ympärillä välittävä tukiverkko

Monet niistä vangeista, jotka onnistuvat palaamaan rikoksettomaan elämään, eivät ole tehneet onnistunutta paluutaan yksin vaan heillä on ollut tukiverkko ympärillään ja tukena rakastava perhe. Itseään aidosti kunnioittava ihmisen kunnioittaa myös muita ihmisiä eikä siksi voi tehdä rikoksia. Monella rikoskierteeseen joutuneella on heikko omanarvontunto ja hän ei usko olevansa riittävän arvokas ihan omana itsenään. Tie rikoksettomaan elämään ei kulje tuomitsemisen, halveksunnan tai hylkäämisen kautta, vaan anteeksiannon, välittämisen ja rinnalla kulkemisen kautta. Se antaa voimia ottaa vastuuta omasta elämästään ja omista teoistaan.

Omaiset joutuvat usein olemaan koko ajan ikään kuin puolustuskannalla ja miettimään, kenelle uskaltaa asioistaan kertoa. Siksi he tarvitsevat rinnalleen pitkäaikaisen rinnalla kulkijan. Selvityksessä on olennaista, että ihmisellä (myös lapsella) on tukena edes yksi sellainen ihminen, joka pystyy näkemään hänet kokonaisuutena ja arvokkaana ja uskomaan myös väärin tekoihin ajautuneeseen ihmiseen silloinkin, kun ulospäin ovat näkyvissä vain huonot puolet ja ongelmat.

Vankien Omaiset ry

Vankien Omaiset, VAO ry, on omaisten itsensä vuonna 2005 perustama vapaaehtoisjärjestö, joka on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton. Tällä hetkellä siinä on yli 100 jäsentä. Yhdistyksemme tärkeimmät tukimuodot ovat vertaistuki-illat kerran kuukaudessa kolmessa kaupungissa (Helsinki, Tampere, Jyväskylä), sekä vertaistukipäivystys Hämeenlinnassa. Yhdistyksellämme on omat nettisivut ja tukipuhelin. VAO antaa tukea ja tietoa sekä järjestää toimintaa vankien omaisille.

VAO tukee perhe- ja ystävyyssuhteiden säilymistä vankeusaikana. VAO on mukana mm. Kriminaalihuollon Tukisäätiön Ehjä perhe -projektissa, vankiperheiden ehkäisevässä ja kuntouttavassa vertaisryhmätoiminnan kehittämisprojektissa. Esimerkiksi tulevana kesänä viisipäiväisellä leirillämme ovat tämän projektin kautta koulutetut ohjaajat antamassa tukea niin äideille kuin lapsillekin.

Tähän asti yhdistystämme ovat pääasiallisesti tukeneet rahallisesti ja muilla tavoin Kriminaalihuollon tukisäätiötä ja ev.lut. kirkko. Olemme kiitollisia kirkolle vankien omaisten joulujuhlien tukemisesta ja toivomme yhteistyön jatkuvan.

Hannakaisa Ryyänen

– MARJA VILKKAMA-LATVALA

Puheenjohtaja

Vankien Omaiset VAO ry

vimarja@elisanet.fi

VAO: n tukipuhelin: 050 340 0373,
VAO:n nettisivut:
www.vankienomaiset.fi
Posti: PL 12 13101 Hämeenlinna tai
vankien.omaiset@postia.fi
(ks. myös www.porttivapauteen.fi)

Ajatuksia perheestä vammaistyön näkökulmasta

Kirjoitukseni tarkastelunäkökulma nousee työni erityispiirteistä. Olen aloittanut helmikuussa kirkkohallituksessa vammaistyöstä vastaavana työalasihteerinä. Tämä kirjoitus on myös esittäytymispuheenvuoro, joka sopiikin sujuvasti lehden teemaan; omassa perheessäni elän parhaillaan nuoren perheen arkea. Perheeseeni kuuluu aviomieheni lisäksi reilu yksivuotias Wilho-Onni. Omaan arkeeni kuuluvat vammaisuuden kysymykset työni avaamien uusien mahdollisuuksien myötä.

Perhe instituutiona on muuttunut ja laajentunut viimeisten vuosikymmenten aikana huomattavalla tavalla. Perinteisesti perheellä on tarkoitettu äidin, isän ja lasten muodostamaa ydinperhettä. Nykykäsityksen valossa perhe ilmiönä voi tarkoittaa hyvinkin vaihtelevia kokonpanoja. Perhe on käsitteenä entistä monimuotoisempi ja kokonaisuutena haasteellinen määrittää. Se voidaan liittää jopa vallitsevaan politiikkaan. Toisaalta kuitenkin perheen ydinmerkitys, turvan antaminen ja jäsenistään huolehtiminen, on yhä keskiössä. Perheen ja kodin ihmissuhteilla on olennainen vaikutus lapsen kehitykseen. Perhe-elämän toimivuus on tukemassa myös aikuisten hyvinvointia, vanhemmuutta sekä työssä jaksamista. Perhe, parisuhde ja vanhemmuus elävät ajan muutoksessa, entisten ja muuttuvien arvojen hämmentävässä keskiössä (Tuhkasaari, 2008; Virmasalo, 2002).

Vammaisuus ja perhe

Vammaistyön tarkastelunäkökulmasta perheeseen liittyvät kysymykset eivät toisaalta poikkea millään muotoa perhe-elämää koskettavista yleisen tason ongelmista. Perheissä, joissa yhtenä perheenjäsenenä on vammaainen henkilö, painiskellaan arkisin varmasti hyvinkin samankaltaisten pienempien ja suurempien ongelmakysymysten pa-

riissa kuin perheessä, joissa ei ole vammaista henkilöä. Laskut täytyy maksaa, kaupassa pitää käydä ja koti siivota jokaisessa perheessä jollakin tavalla. Edellä mainitsemiini tehtäviin voi liittyä ongelmallisuutta ja ristiriitoja aivan yleisellä tasolla. Perhe voi olla vähävarainen syystä, joka ei liity vammaisuuteen. Perheessä voi olla vuorovaikutusristiriitoja, joiden johdosta pelkästään yhteisen kodin perusarjen pyörittäminen voi olla vaikeata.

Kuitenkin, jos perheessä on vammaainen perheenjäsen, joistakin edellä mainituista kysymyksistä voi tulla lähtökohtaoletustaan suurempia. Vammaisten ihmisten köyhyys on teema, joka puhuttaa. Esimerkiksi Invalidiliiton tuoreessa köyhyysohjelmassa tarkastellaan vammaisen ihmisen työllistymisen vaikeuden johdosta rakentuvaa köyhyyttä. Jos vammaainen henkilö ei vaikean vammansa vuoksi koskaan saa mahdollisuutta työllistyä vaan elää kansaneläkkeen varassa, hän elää samalla myös arkeaan jatkuvassa köyhyydessä (Invalidiliitto, 2010). Näin perhearkea koskettava kysymys laskujen maksamisesta voikin näyttäytyä aivan toisenlaisesta mittakaavasta käsin, etenkin kun vaikeavammaainen henkilö tarvitsee usein pelkästään arjesta selviytymiseen enemmän rahaa kuin henkilö, joka ei ole vammaainen. Esimerkiksi taksin

HENKILÖKUVA

Nimi: Katri Suhonen

Ikä: 31 vuotta

Ammatti: vammaistyön työalasihteerinä 1.2.2010 alkaen.

Asuinpaikka: Helsinki.

Aiempi työura: diakoniatyöntekijänä Kivijärven, Uuraisten ja Jyväskylän seurakunnassa sekä tutkijana ja opettajana Jyväskylän yliopistossa. Viimeimmäksi olen ollut hoitopaalla Jyväskylän seurakunnan näkövammaisten ja huonokuuloisten erityisdiakonin virasta.

Perhe: Wilho-Onni 1v 2kk, aviomies Mika ja kääpiövillakoira Sulo.

Koulutus: diakoni-sosionomi (amk) ja psykologian tohtori (PsT).

Työnkuva: Työni vastuualueena laajennettu vammaistyö eli kehitysvammaistyö, näkövammaistyö, liikuntavammaistyö ja yleinen vammaistyö. Tehtäviini kuuluu myös Kirkko kaikille -työn koordinointi.

tilaaminen puhelimella ja taksin käyttäminen välttämättömänä kulkuvälineenä apteekista elintärkeän lääkityksen noutamiseen tuo erityisiä kuluja. Myöskään kaupassa käymiseen ja kodin siivoamiseen liittyvät kysymykset eivät ole ongelmattomia. Sen lisäksi, että työnjako perheessä yleensäkin voi aikaansaada keskustelua, vammaisen perheenjäsenen kanssa kotitöiden jaosta täytyy sopia vielä ehkä erityisemmin.

Vammaisuus ja diakonia

Vammaisuus ja perhe ovat teema, johon liittyviä kysymyksiä vielä vasta hahmottelen, sen verran alussa olen työurallani täällä kirkkohallituksessa.

Tarkasteltaessa vammaisuuden näyttäytymistä perhearjessa diakonisesta näkökulmasta keskiöön nousee se, kuinka eri tarpeita omaavia perheitä voidaan tukea mahdollisimman hyvin. Perheenjäsenten vuorovaikutuksen ja suhteiden avulla koti on suoja ja turva ulkoiseen maailmaan. Samalla perhe mahdollistaa ihmisen mielen sisäisen, psyykkiseen työhön tarvittavan prosessoinnin, joka johtaa omaan identiteettiin, näkyväksi tulemiseen ja yhteyksien muotoutumiseen syrjäytymisen sijaan. Perhe tarvitsee riittävän yhteisöllisen, yhteiskunnallisen tuen niin elämän eri kehitysvaiheissa kuin kriiseissäkin (Tuhkasaari, 2008).

KATRI SUHONEN

Vammaistyön työalasihteeri
Psykologian tohtori (PST),
diakoni-sosionomi (AMK)
KDY

LÄHTEET

- Tuhkasaari, P. 2008. Elävä perhe turvallisuuden ja luovuuden mahdollistajana. Ryhmätyö 2, 25–40.
- Tullaan toimeen – elämyksiä kansaneläkkeellä. 2008. Invalidiliiton köyhyysohjelma. Helsinki: Invalidiliiton julkaisu- ja. M.10.
- Virmasalo, I. 2002. Perhe, työttömyys ja lama. Jyväskylän Studies in Education, Psychology and Social Research 204. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntapolitiikan väitöskirja.

Älä päästä lasta syrjäytymään

Tukikummit-säätiön lahjoittamilla varoilla tuetaan taloudellisesti Suomessa asuvia, hädänalaisessa asemassa olevia lapsia ja nuoria. Etusijalla ovat yhden vanhemman perheessä olevat lapset ja nuoret.

Kun Kirkon diakoniarahastolla vuonna 2007 käynnistyi yhteistyö Tukikummit-säätiön kanssa, tuli entisen avustustoiminnan rinnalle aiempaa vahvempaa painotuksena lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyvät avustukset. Aluksi tieto avustuksista levisi enemmän asiakkaiden kautta, mutta nykyisin yhä useampi diakoniatyöntekijä tuntee tämän vaihtoehdon. Maaliskuuhun 2009 mennessä on tukea saanut jo lähes kolmesataa perhettä. Hakemusmäärät ovat koko ajan olleet kasvussa. Avustushakemukset lähetetään Kirkon diakoniarahastoon eikä Tukikummit-säätiölle. Tukikummit-säätiö kanavoi saamansa lahjoitukset Kirkon diakoniarahastolle, joka omien sääntöjensä ja käytäntöjensä mukaisesti hoitaa käytännön avustustoiminnan.

Avustusten tarkoituksena on parantaa lasten ja nuorten tilannetta ja siten lievittää köyhyyttä sekä ehkäistä syrjäytymistä. Avustuksia myönnetään vain sellaisiin kustannuksiin, joita ei ole saatu eikä saada katettua muualta. Perheen kokonaistilanne ratkaisee. Aina huomioidaan sekä talous että diakoniset syyt ja päätös tehdään näiden perusteella. Harrastuskuluissa ei tueta useaa eri kallista harrastusta. Pyrkimys on kohtuuteen ja järkevään taloudenhallintaan.

Avustuksia on myönnetty opiskelun, kouluttautumisen ja harrastusten välit-

tömiin kustannuksiin tai esimerkiksi matkakuluihin isovanhempien tai etävanhemman tapaamiseksi. Hakemuksista on voinut havaita, että harrastuskustannukset pääkaupunkiseudulla ja suurimmissa kaupungeissa ovat suuret. Erilaiset kausi-, vuosi- ja seuramaksut saattavat nuoret harrastajat eriarvoiseen asemaan. Pelkkä lahjakkuus ei riitä. Menestyminen vaatii myös rahaa. Nuo kuukausisummat ovat sellaisia, että vaikeuksia tulee jo tavallisella kahden huoltajan perheellä, jossa molemmat vanhemmat käyvät töissä. Syrjäseudulla polkupyörän tai suksien hankinta mahdollistaa yhdenvertaisen osallistumisen kaveripiiriin rentoihin.

Tukikummit-säätiön tiedotustilaisuudessa Pikkuparlamentin Kansalaisinfossa Helsingissä 16.3.2010. lastenpsykiatri Jari Sinkkonen kertoi, mitä syrjäytyminen aiheuttaa. Sen jälkeen Tukikummitin uusi julkiskummi Katri Helena kertoi, mikä sai hänet lähtemään mukaan. Piispa Eero Huovinen selvitti, mihin Tukikummit toiminnalla pyritään. Diakoniatyöntekijä Lea Rantamaa toi kentän näkökulman ja lopuksi puhemies Sauli Niinistö kertoi, miksi tuen väyläksi on valittu Kirkon diakoniarahasto. Tilaisuuden moderaattorina toimi toimittaja Petri Sarvamaa.

Tukikummeilla on säännöllisiä kuukausilahjoittajia, mutta myös niitä, jotka ohjaavat esimerkiksi syntymäpäivämuistamisensa keräystilille. Lahjoitukset voi tehdä Tukikummit-säätiön tilille 800019-71380788.

– JAANA VALTONEN
KDY

www.tukikummit.fi

Diakonia lehti

50 vuotta

MAISTERI ANNELI OLLUS

Syötkö oikein myös myöhäsiässä

— Ettehan varmaan kerran uusin lämmittessänne valmistaa ruokaa ainakin viikoksi kerrallaan ja syö loppuja »pitkin hampain»? Tai tee samaa valmistatessanne keittoruokia?

— Ei kai tuttavillenne kuulu joku, joka käyttää hampaltaan vain hymyilemiseen ja ottaa ne syömään ruvetessaan pöydälle?

— Vai välttämättä eiinkään ja muuta valmistaa ruokaa vain siksi, että ette tiedä mitä kaikkea niihin pannaan? Uskokotko lihasta saastavan reumaa ja kahvista kerman kera sinihappoa?

— Ettehan välillä näkkileipää siksi, että hampaanne ovat liian huonot? Ettehan välttä kasviksia vain siksi, että ne ovat lehmän rehua? Eihän nyt aikuinen ihminen sellaista syö.

On ihminen sitten vanha tai nuori, hän tarvitsee sekä polttoainetta että suojaravintoa. Elämisen kaikki toiminnot ovat rippuvaista ravinnon saannista. Polttoainetta eli energiaa saadaan rasvoista ja (joita on voisaa, margariinissa, öljyssä, laardissa ja talissa), hiiliyhdyksistä (joita on sokereissa, viljatuotteissa, kasviksissa, hedelmässä ja marjoissa) sekä valkuaisaineista (joita on lihassa, kalassa, munassa, kanan-

suu, juustossa, maidossa, paimisssä ja myös leivässä ja herneissä).
Energian mittaa on kalori. Ruoka-aineissa on energiaa eri lailla. Rasvoista sitä saadaan paljon. Samoin melko paljon sokereista ja tietenkin sekä rasvoja että sokereita sisältävistä tuotteista, kuten suklaasta ja kakusta. Jos ihminen saa liikaa polttoainetta, tämä varastoituu rasvana ja seurauksena on lihominen. Siksiäpä kovin kaloripitoisia ruokia, siis

rasvaisia tai makeita, on syötävä mahdollisimman vähän. Lihominen on salakavalaa. Jo yksi ylimääräinen maitolastillinen päivässä vuoden ajan nostaa painoa 3–4 kiloa vuodessa. Vanhempaa ihminen osaa sitipalti tehdä työnsä taloudellisemmin huomisen asemasta ja liikkuu vähemmän, siksi energiaa tarvitaan myös vähemmän kuin nuorena.

Kasviksissa, hedelmässä ja marjoissa energiaa on vähän, koska niissä on runsaasti vettä. Niistä suolista saa myös tarvittamaansa sulamatonta massaa ja näin vältetään ummetusta. Tätä sulamatonta massaa saadaan myös syömällä kokojyväviljasta valmistettua leipää.

Thmisielmistö ei tarvitse vain polttoainetta, vaan myöskin kudosten rakennusaineita ja raaka-ainetta entsyymien ja hormoniin valmistamiseksi. Entsyymijä ja hormoneja tarvitaan elintoimintojen säätelyssä. Aikuisella uutta kudosta muodostuu vähitellen rappeutuneen tilalle. Kaikkeen tähän tarvitaan valkuaisaineita, vitamiineja (joita on kasviksissa, hedelmässä, marjoissa, lihassa, kalassa, munassa, maitotuotteissa, jne.) sekä kivennäisaineita, siis kaliumia, rautaa, fosforia, jodia, jne. Näitä aineita kutsutaan yhteisnimityllä suojaravintoaineiksi.

Siksiä myöhäsiässä on syötävä vähemmän ja viisammin kuin nuorempana, jotta vältetään lihominen. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että rasvaa ja sokereita on syötävä niukem-

min. Rasvaa vain sipsaistaan leivän päälle ja rasvassa paistamisen asemasta keitetään, haudutetaan pannulla tai uunissa, valmistetaan uuniruokia, hiillostetaan jne. Hyvin rasvasta lihaa ja makkaraa on syytä välttää. Kastikkeiden tulisi olla vähärasvaisia eikä kovin sakeita. Kerman lisäistä tavallisista arkiruokiin olisi vältettävä.

Makeista jälkiruoista tulee myös paljon turhia kaloreita, siksiä niitä tulisi käyttää harvoin ja lehtiä ne vähemmän makeiksi. Kakut kuuluvat vain juhlahetkiin. Päivikahvin kanssa riittää pieni pullasivuo, korppu, muutama kekki tai pieni voileipi. Myöskin ei ole hyvä käyttää perunan kera »vihanneksena» makkaraa, vaan parempi syödä samalla aterialla perunaa tai riisiä tai makkaraa, ei siis kahta yhdessä. Perunat tulee keittää kuoriineen, niin vitamiinit säilyvät. Kasviksia, hedelmiä ja marjoja voidaan käyttää vapaasti.

Ja tietenkin on liikuttava mahdollisimman runsaasti. Kävelyllä saattaa eteen osaa kauppa, jossa on jotain mielenkiintoista erikoistarjouksena. Tätä kannattaa käyttää hyväkseen.

Jos ruoka ei maistu, tästä on ajan mittaan seurauksena yleiskunnon heikentyminen. Ruokahaluttomuuden syytä on moneilaisia.

Jo monien läskkeiden syöminen vähentää ruokahaluja. Paikallaan olo ja yksinäisyys tekee samaa, samoin yksipuolinen ruoka. Vähien polkain kaurapuron

26

27

Diakonia 1, 1971

DIAKONIA

N:o 7 1975

16. vuosikerta

Ilmestyy 6 kertaa vuodessa. Tilauksissa postimaksuttomia ja lehden kantoista. Tilauksista kotimahan 14 mk, ulkomaille 17 mk.

JULKAISUJA
Diakonia ry:
• Kirkon diakoniatyön keskus
• Suomen Diakonien Liitto
• Suomen Diakoniasalustien Liitto
• Suomen Kirkon Sisarliitto
• Suomen Kirkan Siistähetyksuus

TOIMITUSKUNTA
Matti Ojala, puh.johd.
Helsinki Arantola
Pauli Vaalaa
sekä toimitt.

TOIMITUS
Pentti I Hissa, päätoim.
Liisa Pyykkönen, toimitus
Esko Koskenvesi
Eiv Siitonen-Pelti
Heikki Toivola

Osalle:
Vuorikatu 22 A 27
00100 Helsinki 10
Puh. 90-13 334

KOHTITTORI
Vuorikatu 22 A 27
00100 Helsinki 10
Pe-tili 1420 07-1

ILMOITUSHINNAT
1/1 s. 400.—, 1/2 s. 250.—
1/3 s. 200.—, 1/4 s. 150.—
1/8 s. 100.—
Ilmoitukset otollattava
lehden toimitukseen.

Helsinki 1975. Kirjapaino Tamro

DIAKONIAN KAKSOISNÄKÖALA

TASSÄ NUMEROSSA

Pentti I Hissa Diakonian kaksoisnäköala	167
Juhani Vaikkola Peustus on kokonaisvaltaisen asiä	188
Toivo I Palo Mikä on KYT?	190
Sosiaalietäällä ja diakonia Kirkon yhteiskunnallisen toimi- kunnan ja kirjon diakoniatyön keskuksen laatuine muisto	194
Seppo Kjelberg Raportti Länsi-Tesoman diakonia- projektilta 1975	203
Teijo Saranava Tentävien läheksjärjestys	206
KDK tiedottaa	206
Työkertäin uutisia	209
Menrinkäinen Raamit	211
Diakonia 1975. Staustia	213

Pentti I Hissa

Diakonia 7, 1975

Ammattijärjestö, välttämätön pahako?

Osa puheenvuorosta Sisarliiton seminaarissa lokakuulla 1978.

Vuonna 1979 tulee kuluneeksi 100 vuotta siitä, kun ensimmäinen seurakuntajärjestö Raumanissa perustettiin Johan Mikael Ilvanin toivomuksesta ja hänen laeslaminin turvin. Toisin sanoen 100 vuotammattikuntamme kehittymisen seurakunnallisen diakoniatyön viralliset syntysanat lausutiin 1889, siis yleisessä pappeinkokouksessa. Näyttää tapahtuvan niin, että asiat saavat alkunsa yksityisistä henkilöistä. Yksi ihminen on nähty asiaa tärkeäksi, pannut siihen ajatuksensa, tässä tapauksessa myös omaisuutensa ja niin asia on lähienyt läkkeitä.

Me usein harhaanumme luulemaan, että joukoille on voima ja välittämistä näennäistä valtaa onkin toivo Jooko Marikkaisen mukaan. Pastori käyttää valtaansa palvelimilla. Oikeasta uskosta nousevien rakkauden tekojen tekijällä on varsinainen

voi ottaa diakoniasa, eikä hänen välttämättä tarvitse olla perustetulle koulutettu. Voimia ottaa Jumalankunnan miehiä ja naisia, joista näiden oli opotettava omissaan saarnaustallossa. Nyt on läksilleiset viikot, jotka täytetään diakoniasa virkain seurakuntadiakoniasa kätöteläisiä lämmöillä ja myötätunnon läkkuromyökyllä ja orpoja. Sanottiin sa yleensä läksilleisesti kasittava on yöllä sairain rasillisa. Jos hän men annettakoon seuravansa ammalan, koordinoituaan, organisoituaan kuuluu niihin toimittajiin, jotka käyvät lämmittämässä vanhojen nonnoissa viikkaita ohjelmissa neuvotteluina. Sanat muutuvat, mutta vaikka ne muutuvat, pysyvätköön palvelumies ja henki samana. Kysymys ei ole arvo- tai paremmuusasteesta. Tässä julistan saikun vertailun synniksi.

Kunakin ihmisen elämässä tapahtuu identiteettien muotoutumista. Tä, johon vaikuttavat lähiympäristömme henkiöt ja suhteet. Samalla

levojn muodostuu opiskelija-identiteettimme, ja ammatti-identiteettimme. Ammatti-identiteetti muotoutuu yksinäinen prosessi. Sitä ei voi suoraviivaisesti oppia eikä muuta miä kussakin japehuu on omaehtoisien työskentelyyn tulosa. Se syntyy pakotettuna. Se vaatii tietyt asioiden pekkoyttämisiksi itseishuudesta, työvereilta, opettajilta, ohjeavalta sisarista jne. Mutta ammatti-identiteetti on tunnistettavissa kyvyssä arvottaa itseään ja työtoimista nähden monitahtoisena. Tajutakse, että hyvä seurakuntajärjestö on oltava moniammaattinen. Ammatti-identiteettiä vahva on joustava ja hyönteistöni kuva ja päämääräinen. Meillä on työtämme — diakoniamme — sitä suopeammin katvomme toisia samassa työssä olevia.

Mikään ei pysy paikallaan. Me muutamme, liitomme muuttua, käytyäkin. Liiton kasvaminen ei ole yksin hallituksen huoli, vaan jokaisilla meillä suuntaan haluaistun kantamisenäio ja taakaa. Kukaan silloin kun olemme liittoon liittyneet, mäs toiveita siitä, että Sisarliitto voisi vastata uuden uran ammattijärjestönä. Vastai työtä ja hengellistä työtä, jota olemme eivoimainen, terve ja päämäärätietoinen liitto.

Diakonia — kutsumus vai ammatti? Kysyy teologian tohtori Jouko Jooko tehtävä?

Versaan diakoniasa sosiaalitiyöhön mukaan. Sosiaalitiyön aittymisen nykyistä vahvemman ammattilaitumisen suuntaan ei ole mahdollista, elvains sosiaalitiyölä on pätevyys. Histortiallisesti sosiaalitiyön lähökohhta on huonompia-asteisten ihmisten vinnoinnin edistäminen. Se on rakentunut humanitääriselle filosofialvasta itelleen yksinäkkäuta voijakentamiseen. Itse asassa useimmat ihmiset uskovat, että heidän tulee harjoittaa hyväntekeväisyyttä.

Meidän ammatimme ja työmme perustuu kristilliselie filosofialvasta. Meillä ei ole yksinäkkäuta diakoniamme. Diakoniamme pitävästä diakoniamme. Ammattilaitumissessa on oltava vaaransa. Todella tärkeä saattaa jäädiä tekemättä. Pieni lapsi läsä otamasta syihin, ihmiset karsinoituvast

Diakonia 1, 1979

DIAKONIA

N:o 3 1979

20. vuosikerta

Yhteistyötä

Ilmestyy 8 kertaa vuodessa. Tähtävissä lehden toimistosta ja postitoimipaikosta. Tilauksesta 1978 kotmailtan 25 mk, ukoimalle 30 mk.

JULKAISUJA

Diakonia ry.

- Kirkon diakoniatyön keskus
- Suomen Diakoniatyön Liitto
- Suomen Diakonien Liitto
- Suomen Kirjon Sisarliitto
- Suomen Kirjon Sisarihuoyseura

TOIMITUSKUNTA

- Heikki Arentoja, puh.johi.
- Matti Ojala
- Heikki Toivola
- Esko Väyrynen
- tekkä toimika

TOIMITUS

- Esko Koskenvesa, päätoim.
- Kaarina Lappalainen toim.siht.
- Pentti Iinasa
- Prisko Hakala
- Sädra Ojanen
- Heikki Toivola
- Taitto:Kerttu Hakala

Osoite:

Vuorokatu 22 A 27
00100 Helsinki 10
Puh. 80-13334

TOIMISTO

Vuorokatu 22 A 27
00100 Helsinki 10
Puh. 80-13334-1

ILMOITUSHENKIAT

1/1 s. 500 —, 1/2 s. 300 —,
1/3 s. 250 —, 1/4 s. 175 —,
1/8 s. 150 —.

Ilmoitukset osoitettavale lehden toimittukseen.

ISSN 0355-8797

Puskamäki 1978
Sisärihuoyseuran kirjapalko
Raamattutaito

TASSÄ NUMEROSSA

Esko Koskenvesa	83
Yhteistyötä	
Keijo Niisala	84
Laupias samarialainen, papin ja leivän vastakohta	
Taimi Juvonen	87
Pyykkäinen kuntoutus osa seurakuntajärjestön työstä	
Ilpo Helonen	90
Kansaneläkelaitoksen kuntoutustoiminnasta	
Leena Kaarinen	93
Sydänkuntoutus monipuolista kuntoutustoimintaa	
Leo Märkkälä	97
Seurakuntien ja A-käikköiden yhteistyö	
Marija Lehto ja Eva Sampokari	99
Kotikuntoutus	
Kaarina Lappalainen	101
K-ohjelman kokellus Tampereen hippakunnassa	
Jeesus nosti lapsen viereensä ja sanoi...	103
Diakoniatyöstä erilaisten elämäntehtävien — Diakoniamme suuntiona	104
Työkentän uufilais	107
Sisarliiton kuulumissaa	110
Menninkäinen	110

Äskettäin jätti mietintönsä sosiaali- ja terveysministeriön asettama toimikunta, jonka tehtävänä oli selvittää mahdollisuudet käyttää vapaaehtoistyötä paikallisissa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmissä. Toimikunta on tarkastellut myös yhteistyön muotoja ja niitä hallinnollisia kysymyksiä, jotka syntyvät tällaista yhteistyötä kehitettäessä, sekä yhteistyön rahoitusarvasta.

Viime vuoden alkupuolella julkistettiin sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän muistio, ns. diakoniatyöryhmän mietintö, jossa ajakajana sekä diakoniatyön ja julkisen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön kehittämisestä.

Nämä mietinnöt ovat yhtäältä kertomassa siitä yhteistyön tarpeesta, joka yhteiskunnassa on ilmennyt, kun sosiaali- ja terveydenhuoltoon käytettävissä olevat voimavarat ovat kaventuneet. Samalla mietinnöt ovat osoituksena siitä, miten auttaminen ja huolenpittämisen alueellakin ollaan helposti eristäytyneinä ja luomassa usein enemmän kilpailu- kuin yhteistyötilanteita.

Kirkon diakoniatyön on oltava suunnittelussaan kohdistettava huomiota paitsi ratkaisevan tärkeään yksittäisen ihmisen suoranlaiseen auttamiseen myös väliiliseen tehtäväänsä. Kunkin mielen voimame omista lähtökohdista käsin tukea muita ihmisistä huolta pitävistä järjestöistä ja elimistä. Tämä on yksi merkittävä mahdollisuus yhteistyöhön.

Esko Koskenvesa

Possukauppoja ja henkistä pääomaa

Kyläpankit auttavat kambožhalaisia perheenäitejä tienamaan ja saamaan äänensä kuuluviin.

Rouva Samon Korin talon takana on katettu karsina, jonka toisesta päästä pilkistää saparo. Siellä suuri emakko nukkuu päiväuniaan, autuaan tietämättömänä siitä, kuinka suuret odotukset siihen on ladattu. Emakko on toinen niistä sioista, jotka Samon Kor osti kymmenen kuukautta sitten kyläpankista saamallaan lainalla. Toinen sioista kuoli, mutta jäljelle jäänyt voi kirjaimellisesti paksusti: se odottaa pikkuporsaita, joiden myynnistä Kor toivoo saavansa lisätuloja perheelleen. Ne tulevat tarpeeseen, sillä sato jää tänä vuonna kuivuuden vuoksi tavanomaista pienemmäksi.

Koulutusta ja kylädemokratiaa

Samon Kor on 46-vuotias maalaisnainen, joka asuu Kambodžhan länsiosissa, Mnas Kalin kylässä. Perheeseen kuuluvat mies ja kolme lasta, 20-, 12- ja 4-vuotiaat pojat. Kuten maaseudulla on tapana, perhe asuu laudoista tehdyssä pienessä talossa, joka on pitkän sadekauden ja tulvien varalta rakennettu korkeitten paalujen varaan. Perhe viljelee riisiä ja papuja, emakon lisäksi perheellä on kymmenkunta kanaa. Suuri osa sadosta jää perheen omaan käyttöön, osan Kor myy markkinoilla.

– Joskus teen myös muille töitä, osallistun riisisadon korjuuseen ja raivaustöihin, hän kertoo.

Mnas Kalin kylässä asuu noin 830 ihmistä. Kyläläiset elävät pääosin maanviljelyksellä, kasvattaen riisiä ja vihanneksia. Kulkuyhteydet kylään ovat vaikeat, sillä kylän edustalla virtaavan joen yli ei mene siltaa ja sadekautena veden pinta nousee ja virtaus voimistuu.

Viime vuosina kyläläisten elämään on kuitenkin tullut muutoksia Kirkon

Samon Kor halusi käyttää pienlainan porsaisiin, sillä niistä saa hyvän hinnan. Hoitoapulaisena perheen iltähti Phaga.

ulkomaanavun ja Luterilaisen Maailmanliiton kanssa tehdyn yhteistyön ansiosta. Kylässä on järjestetty erilaisia koulutuksia muun muassa kotieläinten hoidosta, malarian torjunnasta, maanviljelyksestä ja ravinnosta, ja kylään on perustettu kyläpankki. Kylässä on myös kylänkehityskomitea, joka suunnittelee kylän yhteisiä hankkeita kuten tien ja sillan rakentamista.

Porsaskauppa kannattaa

Kyläpankista ottamallaan lainoilla Mnas Kalin naiset ovat muun muassa ostaneet kanoja ja käynnistelleet pientä bisnestä kuivattamalla banaaneja ja valmistamalla nuudeleita. Samon Kor on niin ikään ottanut 200 000 rielin eli noin 47 dollarin lainan, joka meni kahdeksan porsaseen, muutamaan kanaan ja siemeniin.

– Olin säästänyt toiset 200 000 rielää niitä varten. Säästäminen ei mielestäni ollut vaikeaa ja muut opettivat minua siinä. Köyhyys sai minut ottamaan lainan. En saisi lainaa kuin kyläpankista, enkä toisaalta olisi saanut ostettua porsaita ilman lainaa, Kor arvioi.

Kunhan porsaat syntyvät, Samon Kor aikoo myydä niistä osan. Lainan hän uskoo saavansa maksettua takaisin puolen vuoden sisällä.

– Haluaisin pitää kaikki syntyvät porsaat, mutta todennäköisesti varaa on vain kahteen, hän naurahtaa.

Naisen ääni kuuluviin

Paitsi että kyläpankit auttavat Kambodžhan naisia saamaan lisää rahaa perheelleen, ne myös kohentavat naisten asemaa kyläyhteisöissä. Samalla seudulla, mutta toisessa kylässä asuva 32-vuotias Phoan Chea valittiin kaksi vuotta sitten omaksi yllätyksekseen kyläpankin varainhoitajaksi. Nyt hän on tärkeä henkilö kylässä ja uskoo, että miesten ehdoton valta-asema pikkuhiljaa murenee.

Vaikka Phoan Chea onkin nyt muihin kyläläisiin nähden hyvässä asemassa, lähtökohdat eivät olleet hääppöiset. Maan länsiosa oli aina 1990-luvun loppuun asti punakhmerien valloittamaa aluetta ja Phoan Chea on viettänyt suuren osan elämästään pakolaisleirillä aivan Thaimaan rajalla. Koulua hän on käynyt vain kolme vuotta ja kuten monet muut vaatimattomista oloista kotoisin olevat tytöt, hänetkin naitettiin vain 17-vuotiaana vanhempien valitsemalla puolisolle. Nyt pariskunnalla on kolme tyttöä ja kaksi poikaa, jotka ovat iältään 6–15-vuotiaita.

– Lisää ei muuten enää tule, minulle tehtiin sellainen leikkaus, Chea kertoo vatsaansa taputellen ja nauraa.

Pakolaisleirin jälkeen Phoan Chea perheineen aloitti elämänsä nollasta. Hän oli osa 25 perheen joukkoa, joka perusti nykyisen kotikylän.

– Se oli kovaa aikaa, sillä tänne ei ollut edes tietä. Keräsimme bambua ja raivasimme metsää. Sain myytyä bambua myös Thaimaan puolelle, sillä veljeni oli ollut punakhmerien sotilas ja hänellä oli kontakteja sinne, Chea kertoo.

Osaamisen puute arvelutti

Kymmenessä vuodessa kylä on kasvanut nopeasti, nyt perheitä on 120 ja asukkaita 533. Luterilaisen maailmanliiton kehitysohjelman myötä kylässä on järjestetty koulutuksia ja sinne on saatu kyläpankki. Työtä kuitenkin riittää, sillä viljelysmaan raivaus on hidasta ja siellä täällä nähtävät punaiset päällokkyt muistuttavat, että kaikkia sotien jälkeä eli erilaisia räjähteitä ei vielä ole siivottu pois.

Phoan Chea on toiminut pari vuotta kyläpankin varainhoitajana. Chea yllättyi valinnasta, sillä hän ei ole käynyt kuin kolme vuotta koulua, eivätkä naiset yleensä vastaa raha-asioista.

Phoan Chean perhe kasvattaa riisiä, kassavaa ja vihanneksia. Osa sadosta tulee perheen omaan käyttöön, mutta erityisesti kassavaa myydään myös Thaimaan puolelle. Kyläpankista ottamallaan lainalla Phoan Chea on osannut vihannesten siemeniä ja ankkvoja. Kyläpankin varainhoitajaksi hänet valittiin pari vuotta sitten.

– Kyläläiset vain äänestivät minua, vaikkoon osannut kuin lukea ja vähän laskea. Sukulaiseni sanoivat, että älä huolehdi, monella täällä on vielä huonompi koulutusta kuin sinulla. Onneksi olen saanut Luterilaiselta maailmanliitolta lisäkoulutusta, Chea naurahtaa.

Yleensä raha-asiat ovat olleet miesten heiniä.

– Miehet tekevät yleensä kodeissa päätökset ja niin meilläkin. Ehkä tämä asia kuitenkin muuttuu vähitellen. Nyt kylässä on jo järjestetty koulutusta sukupuoli- ja tasa-arvoasioista ja miesten ja naisten rooleista on keskusteltu.

– HANNA ANTILA

Apua itsenäisempään elämään

Naisten Pankki on virtuaalipankki, joka kerää varoja kehitysmaiden naisten auttamiseksi. Varoilla rahoitetaan muun muassa mikroluottoja, yrittäjyyteen tähtäävää toimintaa ja koulutusta. Tavoitteena on vähentää riippuvaisuutta ulkopuolisesta avusta.

Naisten Pankki syntyi vuonna 2007 Liberiassa vierailleiden suomalaisten naisjohtajien ja Kirkon Ulkomaanavun yhteistyönä. Mukana olivat esimerkiksi päätoimittaja Merja Ylä-Anttila ja toimitusjohtaja Anni Vepsäläinen.

Naisten Pankkia hallinnoi Kirkon Ulkomaanapu.

Naisten Pankki tukee naisia muun muassa Perussa, Liberiassa, Nepalissa ja Ugandassa.

Esimerkiksi Kambodžhassa kyläpankkien toiminnassa on mukana miehiäkin, mutta Naisten Pankin ansiosta naisten asema kyläpankkien hallinnossa ja asiakkaina on parempi.

Naisten Pankkia voi tukea kertalahjoituksilla, liittymällä säännölliseksi lahjoittajaksi tai osakkaaksi.

www.naistenpankki.fi

Voitto Huotarın vierellä seisova lääkäri Leonardo Emberti, yksi vapaaehtoisista, on vuosien varrella tullut suomalaisille tutuksi.

Miksi vapaaehtoistyö kangertelee?

Vapaaehtoistyön hengellinen pohja ei meillä näyttäydä innostavana. Käytännön toimintatapoihin kaivataan puolestaan lisää nykyaikaisia, toimivia malleja. Näitä asioita panee miettimään tutustuminen nuorten aikuisten Sant' Egidio -järjestöön Roomassa. Se on katolinen mutta ekumeenisesti toimiva maallikkoliike. Siinä on 50 000 jäsentä yli 70 maassa ympäri maailmaa.

Liike sai alkunsa vuonna 1968 nuorten joukon kokoontuessa iltaisin rukoushetken Santa Maria in Trastevere -kirkkoon. Muutaman vuoden sisällä köyhien auttaminen tuli heille tärkeäksi. Kirkon tuella toimintaidea sai vähitellen maailmanlaajat mittasuhteet.

Sant' Egidion Rooman toimipisteessä on parin kolmen vuosikymmenen kuluessa vierailut diakonian piirissä toimivia luterilaisia Suomesta. Muiden muassa piispat ovat tutustuneet siihen Rooman matkojensa yhteydessä. Santa

Maria in Trasteveren rukoushetket ovat monien suomalaisen käyntikohteita.

Yleensä kävijät palaavat tänne innostuneena. Jotakin sellaista olisi saatava meidän kirkkoomme.

Diakoniaa hengellisyydestä käsin

Joka ilta kello 20.30 satoja nuoria kokoontuu jatkuvasti mainittuun kirkkoon rukoushetkeen. Joko sitä ennen tai sen jälkeenkin osa heistä on saattanut osallistua johonkin avustustehtä-

vään. He järjestävät säännöllisesti köyhille ruokailua, auttavat katujen asukkaita, maahanmuuttajia, vanhuksia sekä kodeissa että vanhainkodeissa, järjestävät maahanmuuttajien lapsille koulutusta jne.

Osa joukkoon kuuluvista, kuten lääkäri tai kielten opettaja, panee ammattitaitonsa vapaaehtoistyönä maksukyvyttömiin käyttöön. Mutta useimmat haluavat tehdä jotakin arkityöstään poikkeavaa, kuten tarjoilla pöytiin köyhien soppakeittiössä. Vierailujeni yhteydessä olen päässyt jakamaan ruokaa toisten mukana rautatieasemalle iltayöstä ja vierailuille roomalasiin vanhainkoteihin, meidän laitoksiimme verrattuna varsin erilaisiin.

HelsinkiMissio on pääkaupunkiseudulla pannut käytäntöön samoja ideoita. Kun Kuopion hiippakunnassa

Santa Maria in Trastevere -kirkkoon Roomassa kokoontuu joka ilta satoja nuoria aikuisia vapaaehtoistoiminnan rukoushetkeen.

sen toimintamallia yritettiin aikanaan toteuttaa piispa **Matti Sihvosen** tuella, se ei onnistunut. Muiden innostuneiden osalta soveltamismahdollisuuksien näkeminen on hiipunut vielä nopeammin. Silti monien tähän maallikkoliikkeeseen tutustuneiden mielissä elää tarve etsiä sen perusideoille toteutusmahdollisuuksia vaikkapa muunlaisin tavoin kuin katolisessa ympäristössä.

Minua askarruttaa erityisesti kaksi asiaa: hengellisen puolen toisenlainen liittäminen diakoniaan kuin meillä on perinteisesti tapana ja vapaaehtoistoiminnan toteuttaminen ryhmissä.

Diakonian erilainen tarve

Yhteiskunnallisten ja kirkollisten tilanteiden erilaisuus on syytä ottaa huomioon diakonian vapaaehtoistoimintaja vertaillaessa. Etelä-Euroopan ja Pohjoismaiden sosiaaliturvajärjestelmät eroavat toisistaan. Seurakuntadiakonia on erilaisessa asemassa katolisessa Italiassa kuin Suomen luterilaisessa kristillisyydessä. Diakoniatyön tarve ja mahdollisuudet poikkeavat näistä syistä toisistaan. Siitä selittyy myös vapaaehtoistoiminnan erilainen merkitys.

Italiassa elämä on köyhille kovempaa kuin sosiaaliturvajärjestelmältään toisenlaisessa Suomessa. Toimeentuloturva on Italiassa olematonta, asumista ei tueta juuri lainkaan ja perhepoliittisten etujen saaminen edellyttää työhistoriaa. Terveyskeskus- ja sairaalapalvelut ovat kylläkin ilmaisia. Byrokratia on tunnettava hyvin ja sitä on osattava käyttää. Maahanmuuttajat, joita on tietenkin paljon enemmän kuin Suomessa, ovat varsin turvattomia.

Perheen ja sukulaisten rooli on Italiassa edelleen merkittävä. Vapaaehtoisessa diakoniatoiminnassa aineellinen avustaminen on myös meitä paljon huomattavammassa roolissa. Seurakuntadiakonia on varsin vähäistä ja vailla amatillisuutta. Vertailu johtaa pitämään kiinni valppaasti meidän hyvinvointiyhteiskuntamme perusteista myös nykytilanteessa, jossa sen toteutustavat

ovat tarpeen vaatimien uudelleen muotoutumisten alaisena.

Vapaaehtoiset ryhmänä

Sant'Egidion maallikkotoiminnalla on vahvuutena italialaisen kulttuuriin kuuluva spontaanisuus. Mutta erityinen piirre on se, että vapaaehtoisista maallikoista muodostuu yleensä ryhmä, joka voi kehittyä ystävydeksikin. Ryhmään liittyneet kokoontuvat usein yhteen ja toimivat osittain yhdessä.

Meidän vapaaehtoistoimintamme on kovin yksilökohtaista vailla samanlaista yhteisen tekemisen ja tuen pohjaa. Tämän vuoksi se tuntuu monesti työlläältä ja innostusta on vaikea ylläpitää. Satunnaiset vapaaehtoisten tapaamiset eivät vastaa sitä, että joukko ihmisiä toimii toistuvasti kokoontuen ja siten toisiaan tukien yhdessä. Se voi olla valmis kaveriporukka tai yhteisten tavoitteiden perusteella vähitellen muotoutuva ystäväpiiri.

Köyhä on hengellinen merkki

Uskossaan väsyneelle tarjotaan meidän perinteessämme omaan sisäiseen miinään kääntymistä. Toinen, käytännöllinen, ulospäin suuntautuva vaihtoehto on sen sijasta köyhän ja heikon ihmisen kohtaaminen.

Köyhän kohtaamisen eettinen ulottuvuus on selvä, mutta sen hengelli-

nen puoli hämärä. Se näyttyy meidän uskonelämässämme lainomaisena vaatimuksena ja siksi raskaana. Sen voi löytää päinvastoin mahdollisuutena ja oman hengellisen elämän voimanlähteenä.

Kysymys ei ole vain autettavista vaan meistä itsestämme. Lähimmäinen kuuluu minuutemme piiriin. Kysymys on siitä, millaista olemista kristillisyyden on meille jokaiselle.

Köyhä ihminen on hengellinen merkki. On virkistävää lukea evankeliumit köyhien kohtaamisen silmälasien. Heidät Jeesus jätti pysyvästi seuraajiansa huoleksi.

Köyhyys on moni-ilmeistä, henkistä ja hengellistäkin. Evankeliumi puhuttelee erityisen hellästi kaikenlaista heikkoutta, syrjäytyneisyyttä ja rikkinaisyyttä meissä jokaisessa.

Mutta sen valokiila kääntää toistuvasti huomiotamme aineelliseen ja fyysisen vajavuuteen. Missä siis nyt ovat lähimpiimme köyhät, missä seurakuntamme ja yhteiskuntamme köyhät?

Sielu on ihmisyyttä

Köyhät jäävät meille monesti sieluttomiksi, suureksi persoonattomaksi masaksi. Mutta hätähän koostuu lopulta yksittäisten ihmisten hädästä. Tämän muistaminen tekee auttamisen mahdolliseksi ja tarpeelliseksi. ”Ei ole tärkeää, kuinka paljon voit antaa, vaan kuinka paljon rakkautta panet käyttöön.” Näin äiti **Teresa** opastaa näkemään köyhän kohtaamisen hengellistä puolta.

Ajatusta voisi myös soveltaa jo muutenkin jaksamisten alla diakoniantehtävissä kamppaileviin seuraavasti: Ei ole tärkeää, että kohtaat vielä enemmän ja vielä useampia, vaan kuinka paljon rakkautta panet käyttöön.

Hyvinvointipalveluista runsas yhteiskunta kadottaa meiltä helposti kristillisen ihmiskuvan, varsinkin sen hengellisen ulottuvuuden. Avun tarpeessa olevan katseleminen uskon silmälasien läpi yhdessä ja toistuvasti on voimaannuttavaa. Se on avun tarpeessa olevasta inspiroitumista, koska hänessä on Kristuksen kasvat.

– VOITTO HUOTARI
Piispa emeritus

Terveisiä Heidelbergista!

Heidelbergin yliopiston suojissa järjestettiin 10.2.–23.2.2010 laatu- ja ensimmäinen kansainvälinen intensiiviseminaari diakonian Masters-tutkinnon opiskelijoille. Seminaari oli kokoavalta nimeltään “Challenges to Human Dignity – Welfare and Civil Society”.

Seminaariin osallistui yhdeksästä maasta kaikkiaan 30 opiskelijaa ja 20 opettajaa. Opiskelijoita ja luennoitsijoita oli Suomesta Diak Etelän Järvenpään yksiköstä, Ruotsista Uppsalan yliopistosta, Tsekin tasavallasta Prahasta Kaarlen yliopistosta, Norjasta Oslon yliopistosta, Saksasta Heidelbergin ja Ludwigsburgin yliopistoista ja Virosta Tallinnan teologisesta instituutista. Tähän joukkoon kuului myös vaihto- ja jatko-opiskelijoita Chilestä, Zimbabwesta sekä Kolumbiasta. Tämä erilaisten vahvuuksien ja ymmärryksien taso, kulttuurien kirjo ja keskinäinen luottamuk-

sellinen dialogi saivat aikaan kaksi viikkoa tiivistä opiskelua ja monelle osallistujalle varmasti yhden unohtumattomimmista kokemuksista.

Asioiden tarkastelua diakonian ja sosiaalityön näkökulmista

Seminaarista vastasi ensi sijassa saksalainen isäntämme emeritusprofessori **Heinz Schmidt**, joka luotsasi kahden viikon ajan ansiokkaasti innokkaista aikuisopiskelijoista koostuvaa kulttuurista ilotulitusta. Seminaarin aiheet käsitelivät monipuolisesti ihmisarvoa, ihmisoikeuksia, vähemmistöjä ja valti-

oiden hyvinvointia. Luennoitsijat tarkastelivat näitä teemoja, paitsi oman maansa viitekehyksestä, myös vaihtelevasti sekä diakonian että sosiaalityön näkökulmista. Oli mielenkiintoista jälleen todeta, että diakoniatyö siinä muodossa kuin se meillä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on järjestetty, on maailman mittakaavassa harvinaista. Osallistujamaista Suomi, Ruotsi, Norja ja Saksa jakoivat melko yhteneväisiä diakonianäkemyksiä, kun taas ikään kuin ääripäänä tsekkiläisessä kontekstissa diakoniatyötä ei ole juuri lainkaan. Tsekin tasavalta on yksi Euroopan sekulaareimmista maista, jossa kristillisiin kirkkoihin ylipäättään kuuluu vain n. 30 % kansasta ja jossa evankelisluterilaisten osuus on vain hyvin pieni vähemmistö. Tsekkiläiset hyväntuuliset opiskelijatyöt tulivatkin seminaariin pääasiassa katolilaistaustaisina sosiaa-

lityön opiskelijoina, eikä kukaan heistä nähnyt vastaisuudessa työskentelevän-
sä diakoniatyössä käytännön syistä.

Arjen kansainvälisyyttä

Erityisen antoisaa olivat jokapäiväiset kansainvälisissä ryhmissä tehtävät ryhmätyöt. Oli tavattoman mielenkiintoista yrittää löytää yhteistä näkemystä sellaisiin ihmisyyteen kuuluviin asioihin, joissa jokainen opiskelija oli oman kulttuurinsa kasvatti. Esimerkiksi tästä nostan lastensuojeluun liittyvän ryhmätyön, jossa zimbabwelainen osallistuja toi keskusteluun maansa kuninkaan toiveen naida vaimokseen kymmenvuotiaan tytön. Maininnan seminaarin annista ansaitsevat myös kiinalaisen yhteisön jumalanpalvelus, tietokilpailun muotoon rakennettu urkukonsertti sekä tutustumiskäynnit suureen kehitysvammaisten työkeskukseen ja lähellä olevan ns. Diakonia-kadun toimintaan.

Luentoja ja oivalluksia

Luentojen sisältöjen painotus tuli selkeästi juuri kunkin luennoitsijan maa-kontekstista käsin, ja jokaisen luennon aluksi oli ikään kuin virittäydäyttävä tietynlaiselle taajuudelle asian ymmärtämiseksi. Erityisesti viikon aikana uutta ymmärrystä meille suomalaisille tuli ns. voittoa tavoittelemattomista organisaatioista (Non-Profit Organizations eli NPO), jotka ovat kiinteä osa diakoniatyön verkostoa esimerkiksi Saksassa. Pohdimmekin, että NPO:t ovat asia, jota toki jo on, mutta joka tulee nousemaan Suomessa selkeämmin keskusteluun vasta lähitulevaisuudessa. Tällä hetkellä Suomen evankelisluterilainen kirkko pystyy hoitamaan tai vähintäänkin olemaan toimintaa tukeva osallinen moniin sellaisiin sosiaalisen työn muotoihin, joita esim. Saksassa tai post-kommunistisissa maissa hoitavat NPO:t.

Yksi perusteellisimmin käsitellyistä teemoista oli ihmisarvo (human dignity) sekä ihmisoikeudet (human rights). Ihmisoikeudet ovat asia, jotka ovat ihmisyyden tarpeen pohjalta nousevia arvoja ja juuri siksi luovuttamattomia yksilönoikeuksia. Ihmisoikeuksien taustalla voi katsoa olevan ns. luonnollisen lain, joka on riippumaton valtioista, mutta jonka valtiot voivat omilla kansainvälisillä sopimuksilla mukailevilla ra-

tifioinneillaan vahvistaa.

Ihmisoikeudet ovat jokaiselle kulttuurille mahdollisuus ja voimakkaasti kontekstisidonnaiset; esimerkiksi YK:n yleismaailmalliset ihmisoikeudet heijastelevat omaa sodanjälkeistä aikaansa, ja samalla tavoin nykypäivänäkkin on jokaisen kulttuurin ymmärrettävä ihmisoikeudet omasta kulttuuristaan käsin. Ja paitsi että puhumme asian kontekstualisoimisesta, on ymmärrettävä asian analysoiminen osatekijöinä; sen pohjalta on mahdollista ymmärtää ihmisoikeuksien käsite juuri kussakin omassa kulttuurissa.

Kulttuurin merkitys

Kulttuuria ja sen merkitystä ihmiselle tuli paitsi oheistuotteena seminaariin osallistumisesta myös tiukasti luentojen sisällä. Erityisen mieleenpainuvan luennon tästä piti Uppsalan yliopiston opettaja, tutkija **Önver Cetrez**, joka esitti selkeän määritelmän kulttuurista saatuna käyttäytymismallina, jonka merkitykset rakentuvat ja joita siirretään sosiaalisessa kontekstissa yksilön ja ryhmän selviytymiseksi ja sopeutumiseksi. Nämä ovat dynaamisia malleja ja voivat myös muodostua epätoimiviksi.

Kulttuurin sisältö voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen. Ulkoinen käsittää ”tuotteet”, roolit ja instituution, sisäisellä tarkoitetaan maailmanlaajuisia arvoja, uskomuksia ja asenteita sekä käyttäytymismalleja. Erityisesti ajatuksia avaavaa oli Cetrezin esittelemä malli kulttuurin ulottuvuuksista. Mallin sisin koostuu biologis-fyysisistä tekijöistä, jotka ovat kiinteässä yhteydessä kehän seuraavaan tekijään, psykologisiin tekijöihin. Seuraavana kehällä tulevat sosiaaliset tekijät ja ekologiset tekijät. Kehän ulkopuolella on eksistentiaalinen merkityksenäntokehys, kehys, joka antaa kaikelle kehällä kulkevalle merkityksen. Tällaisia merkityksenantajia voivat olla esim. taide tai uskonto.

Merkityksenänto (meaning-making) tapahtuu kehän sisällä olevien ulottuvuuksien kesken ja välillä suhteessa eksistentiaaliseen ulottuvuuteen. Esimerkkinä tästä luennoitsija esitti maahanmuuttajuuden; kun maahanmuuttaja tulee uuteen maahan, hänen sosiaalinen sekä ekologinen (tässä; ympäristöviitekehys) muuttuvat täysin, ja tämä vaikuttaa väistämättä biofyysis-

”Kansainvälinen ryhmätyö 1” ryhmätyötilanteesta; Vasemmalta oikealle tsekkiläinen Kristina, chililäinen Monica, tsekkiläinen Jana sekä norjalainen Swanhilde.

psykologiseen hyvinvointiin. Uloin kehys eli eksistentiaalinen merkityksenäntokehys voi olla vaikkapa uskonto (esim. islam), ja tällä merkityksenannolla on puolestaan lisätekijöitä yksilön kulttuurisessa hahmottamisessa. Kun merkityksenäntokehys romahtaa (esim. oman uskonnonharjoittamisen mahdollisuudet tai sisäinen mieli vaikeutuvat), ihminen ikään kuin regressoituu siihen aikaan, jossa oli hyvä ja turvallista olla; tämä on usein taso, jossa uskonnolliset symbolit ja rituaalit ovat erityisen merkittäviä ja lohduttavia. Tämä avaa näkökulmia myös ääriuskonnollisuuden ilmentymisiin.

AMK, Ylempi AMK ja ...?

Seminaarin jälkikirjoituksena totean, että kansainvälinen intensiiviseminaarijakso sai ymmärtämään suomalaisen diakoniaopetuksen hyvän tason. Diakoniaopetus kestää erittäin hyvin kansainvälisen vertailun, ja ylempi ammatikorkeakoulututkinto antaa kestävän pohjan myös jatko-opiskelulle. Onkin käsittämätöntä ja ennen kaikkea suuri sääli, että toistaiseksi tätä jatko-opiskelumahdollisuutta ei oman alan sisällä Suomessa ole; tässä Suomessa hukataan mahdollisuus olla aidosti oman alan kehittämisen kärjessä mukana.

– RAISA INKINEN

Lähetys sihteeri

Mäntsälän seurakunta

Ylemmän AMK-tutkinnon opiskelija/

Diak Etelä, Järvenpää

raisa.inkinen@evl.fi

Varpu ja herra huolimatkka

Takana on rikas viikko, viisi päivää ja neljä yötä kylpylässä. Kirkon lahja pitkänlinjan diakoniatyöntekijälle. Tällaista kuntoutusjaksoa Varpu oli haaveillut kauan ja nyt se on toteutunut.

Olo on kuin kuningattarella ja korvissa kaikuvat kuntoutusohjaajan päätössanat: ”Jumala suokoon sinulle tyyneyttä hyväksyä asiat joita et voi muuttaa, rohkeutta muuttaa mitkä voit, ja viisautta erottaa nämä toisistaan.”

Juna jyskyy etelään kohti Espoota. Niin paljon on kerrottavaa kotona ja niin paljon koti-ikävää jaettavana. Jotenkin tuntui siltä, että elämä on vähän keveämpää juuri nyt. Vielä viikonloppu edessä ja sitten taas arki, työ ja touhu. Mutta nyt tuntuu siltä, että voisi vetää kesämekon ylle, avata hiukset tuuleen ja nauraa ääneen, vaikka on keskitalvi ja juna täynnä hiihtomalaisia.

Varpu päättää tarjota itselleen herkutteluhetken ravintolavaunussa. Kuponen teetä ja kampaviineri tarjottimella hän taiteilee tiensä läpi ahtaan käytävän. Vanhempi pariskunta on juuri poistumassa ja niin Varpulle järjesty pöytäpaikka. Hän valitsee menosuunnat, kotia kohti avautuvan istuimen. Pohjanmaan pellot ja aavat suot vilistävät silmissä. Mustaherukkateen höyry hyväilee hengitystä. Ihmisten puheen porina on kuin kaukaista kumua.

– Anteeksi, onko tämä paikka vapaana? Varpu säpsähtää, kun ei ollut lainkaan huomannut nuorta miestä tuoppeineen. Hän nyökkää hiljaa ja mies istuu vastapäätä. Varpu katselee ulos, mutta tuntee samalla nuoren miehen katseen ja läheisyyden. Ohi menen Varpu vilkaisee miestä ja säikähtää, sillä jotain tuttua hänessä on. Tilanne alkaa painostaa.

– Sinä! Se taidat olla sinä, nuori mies aloittaa. Sanat laskeutuvat pöydälle kuin tiiliskivet.

– Minä olen Markku, muistatko?

Silloin Varpu tajuaa, kenen edessä hän istuu. Kylmä väre kipristää hartioita ja Varpu huomaa, että hänen katensä alkavat täristä. Äskeinen hyvä olo karkaa vilisevään maisemaan. Levolliseen tehetkeen astuu vaikea muisto ensimmäisiltä työvuosilta. Pelottaa.

– Sinähän olet se diakoni tai joku – sieltä perheleiriltä. Olen usein ajatellut että kunhan tapaan sinut, niin...

Vahvat muistot tulvivat Varpun mieleen kuin eiliset kuvat. Markku oli erään perheleirin pelottava ja hankala lapsi. Varpu muistaa, kuinka hän oli käyttänyt kovia sanoja ja tiukkoja otteita saadakseen pienen pojan vihan taltumaan. Poikaa kutsuttiin leirillä herra huolimatkaksi. Erityisen vaikeaa oli ollut kohdata Markun alkoholisoitunutta isää. Silloin oli työhön astunut lähes luovuttamisen pelko.

Markku juo oluensa ja katselee Varpua. Sitten tulee lause, jota Varpu ei osannut odottaa.

– Tiedätkö että sinä taisit olla ainoa joka vähän välitti ja piti sylissä kun olin ihan rikki. Sinä uskaisit ja puutuit siellä leirillä. Sinä sait isänkin vakuuttumaan, ettei minussa mitään vikaa ollut.

Nuori mies ja diakoniatyöntekijä katselevat toisiaan hiljaa. Herra huolimatkka ja Varpu. Pieni kyynel putoaa olutlasiin, kun Markku näyttää valokuvaa perheestään ja vuoden vanhasta tyttärestään. Varpu nostaa hartioitaan ja hengittää syvään. Kuinka ihana olikaan eilinen höyrysaunan tuoksu, kuinka lähellä onkaan koti ja kuinka suuren kiitoksen hän on juuri saanut elämäntyöstään.

– REIJO TAKAMAA

Vailla huolen harmautta. Kirjoittaja Kalmankaltion nuotiopaikalla.

Ulkosuomalaisena ulkosuomalaisen joukossa

KIRJAT

Millaista on muuttaa kesken työuran vieraaseen maahan ja aivan uudentyynteen tehtävään, jolla kuitenkin on omat vahvat, edeltäjien luomat perinteensä? Millaiset vaikeudet kohtaavat muuttajaa vieraisissa ympyröissä, millainen on se kokemusten kirjo, jolla hän rikastuu?

Kirjailija-pastori **Heikki Palmu** lähti vuonna 1993 lähes viisikymppisenä, vapaaehtoisesti ja vaihtelunhalusta, kotiseutunsa Uudenkaupungin sairaalasielunhoitajan virasta siirtolaispapiksi Etelä-Saksaan. München tuli olemaan hänen kotipaikkansa seitsemän vuoden ajan. Palmu välittää päiväkirjojen pohjalta lukijalle elävän kuvan niistä tunnelmista, joissa hän eli ja niistä ilmiöistä, joita hän kohtasi. Lukija pääsee paikoin hyvin lähelle hänen ihoaan.

Palmu ei kaihdakaan kuvaamaan niitä ahdistuksia ja sisäisiä taisteluja, joiden keskelle hän joutui tehtävässään. Vaikka hänellä oli hyvät saksankielen taidot jo opiskeluaikojalta ja kokemusta seurakuntatyöstä, opiskelijatyöstä ja sielunhoidosta Suomessa, asetti uusi tehtävä hänet aluksi ylivoimaiselta tuntuvien tehtävien eteen. Olikin yllättäen vaikea hallita niitä haasteita, jotka siitä nousivat. Palmu kuvaa, miten hänelle tuli outoja terveydellisiä oireita ja kuinka hän vähitellen ajautui suorastaan loppuun palamisen partaalle ja joutui turvautumaan psykiatrin apuun. Työ oli nielaita hänet niin, että hänen piti ponnistella saadakseen aikaa itselleen ja oman kuntonsa ylläpitämiseen.

Samalla Palmu antaa kuvan elävästä ja monimuotoisesta suomalaisesta yhteisöstä ja seurakunnasta, joka elää diasporassa vieraan kulttuurin keskellä. Sen yhteydenpito ja toiminta siellä on lähes täysin vapaaehtoisuuden varassa, mutta juuri tämä luo siihen aitoa elämää ja vuorovaikutukseen perustuvaa kestävyttä. Se on muovannut omat traditiionsa, joihin papinkin on sopeuduttava. Se kokoontuu paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti, toimii jous-

tavasti yhteistyössä Saksan kirkon ja sen seurakuntien kanssa ja on jatkuvasti vuorovaikutuksessa myös kotimaan kanssa. Siihen kuuluu pitkään siellä olleita ja jo saksalaiseen kulttuuriin hyvin sopeutuneita, mutta myös työprojektien tuomina sinne juuri muuttaneita, jotka etsivät oman kielen ja kulttuurin piiristä tukea oudossa ympäristössä. Siihen kuuluu yllättävän paljon ja aktiivisesti myös saksalaisia, jotka puolisoina ja perheenjäseninä ovat löytäneet hengellisen yhteisönsä suomalaisesta seurakunnasta.

Jotakin uutta voi pappikin siihen tuoda. Diakonian kannalta on kiinnostavaa seurata, miten Palmu kehittää siellä vapaaehtoisuuteen perustuvaa diakonista toimintaa niiden auttamiseksi, jotka olivat joutuneet vaikeuksiin ja usein myös eristäytyneet muista. Sitä ei nimitetty diakoniaksi – sillä sanalla on Saksassa laitospäätöiden ja virallisen sosiaaliturvan kaiku – vaan naapuriavuksi. Kirjan liitteenä on siellä seurakuntia varten tehty kymmenvuotinen naapuriavun opas ”Auttamisen aakkosia”.

Kirjassa matkataan moneen kertaan myös Saksan ja Suomen väliä ja otetaan välillä kantaa myös Suomen asioihin. Välillä ollaan myös ulkosuomalaistyön neuvotteluissa ja koulutustilaisuuksissa.

Koko kirjan ajan odotin vastausta siihen, miksi sen nimi on Panssariniitty. Jo alkupuolella ilmeni, että Panssariniitty on aukio Münchenissä lähellä Palmun asuntoa. Se on aikaisemmin ollut panssarivaunujen harjoitusalue, mutta nyt se on ulkoilualaue, jossa kirjoittaja kävi kuntolenkeillä ja joskus hiihtämässäkin. Lopultakaan en saanut selvää vastausta, miksi se on noudettu symboliksi koko kirjalle. Siksikö ettei se merkisi Palmulle henkireikää, joka auttoi selviytymään? Vai siksikö, että Palmun mielessä periodi Saksassa vertautuu panssarivaunujen harjoituksiin?

Uskon kirjan olevan kiinnostavan

HEIKKI PALMU:
PANSSARINIITTY
ULKOSUOMALAISEN PÄIVÄKIRJA
SUOMEN LÄHETYSSEURA 2008

ennen kaikkea niille, joilla on kokemusta ulkosuomalaistyöstä tai yhteyksiä siihen sukulaisten tai tuttavien kautta. Kirjan kautta pääsee kurkistamaan sen julkisivun taakse yhden työntekijän persoonallisin silmin. Minulle, jolla on ollut vain vähäisessä määrin yhteyksiä tähän työhön, se avasi näkökulman rikkaaseen henkiseen ja hengelliseen vuorovaikutuskenttään. Vaikka kirja liitteenä on lähes 400-sivuinen, se oli helppo lukea sujuvuutensa ja kiinnostavuutensa vuoksi. Suomen Lähetysseuralle tunnustus sen julkaisemisesta!

– JUHANI VEIKKOLA

Lapsettomat ja lapset

Jeesus ei ollut koti-ihminen. Puhe ”kristillisistä perhearvoista” ja ihanneperheen määrittely isän, äidin ja näiden yhteisten lasten muodostamaksi yksiköksi nojautuu kulttuuriin, yhteiskunnallisiin ja psykologisiin arvoihin, joilla on yllättävän vähän yhteistä sen kanssa, mitä Jeesus ja hänen ensimmäiset seuraajansa perheestä ajattelivat. Jeesus ei koskaan mennyt naimisiin eikä perustanut omaa perhettä. Hän oli liikkeellä. Suhde lapsuuden perheeseen ei sekään ollut kulttuuristen normien mukainen. Jeesuksen arvoihin kuului pikemminkin uskonveljistä ja -sisarista kuin omista perheenjäsenistä huolehtiminen.

”Katso, minun äitini ja veljeni! Sillä jokainen, joka tekee minun taivaallisen isäni tahdon, on minun veljeni ja sisareni ja äitini.” (Matt.12: 47-50)

Raamatun kirjoitusten heijastama käsitys perheestä poikkeaa ylipäättään suuresti oman aikamme käsityksistä. Se on luonnollista – välissämme on kaksituhatta vuotta. Jeesuksen kaltaisiin lapsettomiin miehiin on suhtauduttu nuivasti myös Suomessa. Esimerkiksi vuonna 1935 säädettiin ”poikamiesvero” eli korotettu vero naimattomille ja lapsettomille pareille.

Ainakin kiivainta pikkulapsiperhettä – elämän ruuhkavuosia – elävät saattavat pitää lapsettomia pareja, miehiä ja naisia vapaamatkustajina, uraansa ra-

kastuneina tai muuten vain itsekkäinä ja lapsikielteinä. Näin ei tarvitse olla. Lastemme kummeista juuri lapsettomat ovat meille hyvin tärkeitä. He tuovat, paitsi helpotusta lasten hoidon joskus rankkoihinkin rutiineihin, myös kaivatun ulkopuolisen aikuisen, jonka kanssa lapsi ja nuori voi purkaa mieltään.

Lapsettomuuden yleistyminen tulevaisuudessa ei välttämättä tarkoita lapsikielteisyyttä. Päinvastoin, voimme ehkä vihdoinkin toteuttaa uudelleen ajatuksen koko kylästä lapsen kasvattajana. Jeesus ei rajannut perheeseensä kuuluviksi vain niitä, jotka olivat ydinperheessä, vaan sisaria ja veljiä olivat ne, jotka tekivät Taivaallisen Isän tahdon.

Virsi 464: 2
*Toistamme tarvitsemme,
syyliä avointa,
vanhemman kokemusta
ja lapsen katsetta.
Kohtaamme pettymykset,
ilot ja yllätykset
toistemme rinnalla.*